

Ds 2005:33

Vuxenutbildningslag

Förslag utarbetat inom Utbildnings- och kulturdepartementet

REGERINGSKANSLIET

Utbildnings- och
kulturdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Tryckt av Edita Västra Aros AB
Stockholm 2005

ISBN 91-38-22409-7
ISSN 0284-6012

Sammanfattning

I promemorian presenteras förslag till utformning av en vuxenutbildningslag.

Utvecklingen på vuxenutbildningsområdet ställer krav på en lagstiftning som kan möta kraven från en vuxenutbildning som i allt högre grad betonar och tar sin utgångspunkt i individens behov av stöd för sitt lärande. En aspekt på detta är det vidgade uppdraget, dvs. lärande som ligger på en gymnasial nivå men som inte nödvändigtvis återfinns i gymnasieskolan, liksom lärande som sker på eller i anslutning till en arbetsplats. Vidare är validering ett område som behöver ses över och i viss mån regleras. Kvalitet, likvärdighet samt rättsäkerhet är de genomgående principerna i förslaget.

Utgångspunkten är en tydlig och enkel struktur, som i så stor utsträckning som möjligt är gemensam för de tre utbildningsformerna på området.

Centrala begrepp såsom prövning, studerande, undervisning, utbildningsenhet, validering samt verksamhet definieras. De aktuella utbildningsformerna föreslås byta namn. Kommunal vuxenutbildning (komvux) byter namn till kommunal utbildning för vuxna, vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) byter namn till utbildning för vuxna med utvecklingsstörning och svenskundervisning för invandrare (sfi) byter namn till utbildning i svenska för invandrare. Samtliga namnförkortningar utmönstras.

Ett antal grundläggande förslag och principer är desamma som i ett förslag till ny skollag (U2005/5584/S), som för närvarande remissbehandlas. Dessa innebär att ansvarsfördelningen mellan

stat och kommun ligger fast och att rektorns pedagogiska ledningsansvar förstärks. Lärarens ansvar för undervisningen och kravet på att lärare skall ha förskrivnen utbildning förtydligas. Huvudmannens ansvar för ett systematiskt kvalitetsarbete slås fast. De studerandes inflytande skall öka. En lärare utan föreskriven utbildning som inte uppfyller kraven för tillsvidareanställning skall sätta betyg tillsammans med en lärare som uppfyller dessa krav.

Inom utbildningsformerna kommunal utbildning för vuxna samt utbildning för vuxna med utvecklingsstörning föreslås att begreppet nivåer införs. Tydligare behörighetsregler föreslås, både för utbildning på grundläggande och på gymnasial nivå.

Inom utbildning för vuxna med utvecklingsstörning föreslås en rättighet att delta i utbildning på grundläggande nivå i likhet med vad som i dag finns för grundläggande vuxenutbildning inom komvux.

Inom utbildning i svenska för invandrare föreslås en höjning av åldersgränsen från nuvarande 16 till 18 år, en minimigräns för antalet undervisningstimmar per vecka under en fyraveckorsperiod samt bestämmelser om att utbildningen skall kunna kombineras med vissa aktiviteter samt med förvärvsarbete. Vidare skall de som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter ha möjlighet att förvärva sådana färdigheter inom ramen för utbildningen. Läs- och skrivinläringen kan ske på den studerandes modersmål.

Dagens regler för entreprenad ligger fast för samtliga utbildningsformer.

Bestämmelser om överklagande samlas i ett särskilt kapitel. I ett avslutande kapitel samlas övriga bestämmelser, bl.a. om disciplinära åtgärder.

Vuxenutbildningslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2007.

Vissa ändringar rörande sfi i dagens skollag föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Lagtext	9
1.1 Förslag till vuxenutbildningslag.....	9
1 kap. Inledande bestämmelser	9
2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, m.m.	12
3 kap. Allmänna bestämmelser om kvalitet och inflytande	18
4 kap. Allmänna bestämmelser om bedömning och betyg	21
5 kap. Kommunal utbildning för vuxna.....	24
6 kap. Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning.....	32
7 kap. Utbildning i svenska för invandrare.....	39
8 kap. Tillsyn m.m.....	42
9 kap. Överklagande	44
10 kap. Övriga bestämmelser	46
1.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	52
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen om införande av skollagen (2006:000).....	55
1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.....	56
2 Inledning och bakgrund	59

2.1	En särskild lag för vuxenutbildningen	60
2.1.1	Utvecklingen av lagregleringen inom vuxenutbildningen	62
2.1.2	Kunskapslyftet	62
3	Utgångspunkter för en ny vuxenutbildningslag	65
3.1	En tydlig och modern lag.....	65
3.2	En enhetlig vuxenutbildningslag.....	66
3.2.1	Utbildningsformer.....	66
3.2.2	Namnändringar	66
3.3	Definitioner av centrala begrepp.....	69
3.4	Övergripande mål m.m.	72
3.4.1	Grundläggande demokratiska värderingar	74
3.4.2	Individen som utgångspunkt.....	75
3.4.3	Icke-konfessionell verksamhet	76
3.5	Likvärdig utbildning.....	76
3.6	Läroplan	77
3.7	Avgifter	78
4	Huvudmän och ansvarsfördelning	79
4.1	Huvudmän och ansvaret för utbildningen.....	79
4.1.1	Verksamhet på entreprenad.....	83
4.1.2	Samverkan	85
4.1.3	Ledning och ansvar vid utbildningsenheterna.....	86
4.1.4	Ansvaret för undervisningen.....	87
4.1.5	Lärare med forskarutbildning	89
4.1.6	Studie- och yrkesvägledning.....	90
4.1.7	Kompetensutveckling.....	91
5	Kvalitet och inflytande	93

5.1	Systematiskt kvalitetsarbete	93
5.1.1	Kvalitetsredovisning	94
5.1.2	Klagomålshantering	96
5.2	Inflytande för de studerande	97
6	Bedömning och betyg	103
6.1	Information om kunskapsutveckling	103
6.2	Allmänna bestämmelser om betyg och beteckningar på betygsssteg	104
6.2.1	Ett mer enhetligt betygssystem	105
6.3	Åtgärder för rättvisa och likvärdiga betyg	106
6.3.1	Rektorns ansvar för betygssättningen förtydligas	107
6.3.2	Kvalitetssäkring av betygssättningen	107
6.3.3	Information om grunderna för betygssättningen	109
6.3.4	Rättelse och ändring av betyg	110
6.3.5	Prövning	111
6.4	Validering	112
6.5	Intyg	113
7	Kommunal utbildning för vuxna	115
7.1	Nivåer i kommunal utbildning för vuxna	116
7.2	Kommunal utbildning för vuxna på grundläggande nivå	117
7.2.1	Rätt att delta	117
7.2.2	Mottagande och interkommunal ersättning	118
7.3	Kommunal utbildning för vuxna på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå	119
7.3.1	Gymnasial nivå	120

7.3.2	Påbyggnadsnivå.....	120
7.3.3	Behörighet till utbildning på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå	121
7.3.4	Ansökan.....	123
7.3.5	Mottagande och antagning.....	125
7.4	Rätt att fullfölja utbildning.....	126
7.5	Kurser och gymnasiearbete	127
7.6	Betyg och ämnesbetyg	128
7.7	Gymnasieexamen för vuxna	129
8	Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning	131
8.1	Utgångspunkter	131
8.2	Nivåer i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning.....	132
8.3	Skyldighet för kommunerna.....	133
8.4	Rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå	134
8.5	Tillhandahållande av utbildning på annat språk än svenska	135
8.6	Vissa andra ändringar	136
9	Utbildning i svenska för invandrare	137
9.1	Syfte	137
9.2	Alfabetisering	138
9.3	Kommunens ansvar.....	139
9.3.1	Samarbete med andra aktörer.....	140
9.4	Rätt att delta och rätt att fullfölja utbildning.....	142
9.5	Kurser och betyg.....	143

9.6	Ändringar i 1985 års skollag.....	144
10	Tillsyn m.m.	147
10.1	Skolverkets ansvar för uppföljning och utvärdering.....	147
10.2	Ansvaret för tillsyn	148
10.3	Rätt till inspektion	149
10.4	Sanktioner.....	150
11	Överklagande.....	151
11.1	Kapitlets struktur och innehåll.....	151
11.2	Överklagande hos allmän förvaltningsdomstol	153
11.2.1	Överklagande av beslut av Statens skolverk, kommunen eller landstinget.....	153
11.2.2	Överklagande av beslut av rektorn	155
11.3	Överklagande hos Skolväsendets överklagandenämnd ...	156
11.3.1	Överklagande av beslut av kommunen eller landstinget.....	156
11.4	Överklagandeförbud.....	157
12	Övriga bestämmelser	159
12.1	Inledning.....	159
12.2	Bosättning.....	159
12.3	Disciplinära åtgärder.....	160
12.3.1	Avstängning	161
12.3.2	Avstängning från utbildning där arbetsplatsförlagd utbildning eller praktik ingår ..	162
12.4	Talerätt.....	163
12.5	Vissa bemyndiganden	164

12.5.1	Bosatta i landet.....	164
12.5.2	Medgivande att anordna prövning samt utfärda betyg och intyg	164
12.5.3	Skyldighet för huvudmän att lämna uppgifter	165
13	Förordningsregleringen.....	167
14	Ändringar i annan lagstiftning.....	169
15	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	171
16	Ekonomiska konsekvenser	173
17	Författningskommentarer	177
17.1	Förslaget till vuxenutbildningslag.....	177
1 kap.	Inledande bestämmelser.....	177
2 kap.	Huvudmän och ansvarsfördelning	183
3 kap.	Allmänna bestämmelser om kvalitet och inflytande.....	193
4 kap.	Allmänna bestämmelser om bedömning och betyg	198
5 kap.	Kommunal utbildning för vuxna.....	205
6 kap.	Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning ...	225
7 kap.	Utbildning i svenska för invandrare.....	234
8 kap.	Tillsyn m.m.....	243
9 kap.	Överklagande.....	245
10 kap.	Övriga bestämmelser	252
	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	259
17.2	Övriga förslag till lagändringar.....	262

1 Lagtext

1.1 Förslag till vuxenutbildningslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skolväsendet för vuxna.

Skolväsendet för vuxna omfattar följande utbildningsformer

- kommunal utbildning för vuxna,
- utbildning för vuxna med utvecklingsstörning,
- utbildning i svenska för invandrare,

samt därtill hörande verksamhet och annat som är knutet till denna.

2 § Lagen är uppdelad i 10 kapitel som innehåller

- inledande bestämmelser (1 kap.) och bestämmelser om
- huvudmän och ansvarsfördelning, m.m. (2 kap.),
- kvalitet och inflytande (3 kap.),
- bedömning och betyg (4 kap.),
- kommunal utbildning för vuxna (5 kap.),

- utbildning för vuxna med utvecklingsstörning (6 kap.),
- utbildning i svenska för invandrare (7 kap.),
- tillsyn m.m. (8 kap.), och
- överklagande (9 kap.), samt
- övriga bestämmelser (10 kap.).

Definitioner

3 § I denna lag avses med

- *prövning*: bedömning av kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i kursplaner som till betygskriterier,
- *studerande*: den som deltar i utbildning enligt denna lag,
- *undervisning*: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden,
- *utbildningsenhet*: verksamhet i en eller flera utbildningsformer som står under ledning av en rektor,
- *validering*: utforskande process som innebär en strukturerad bedömning, dokumentation och erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats, och
- *verksamhet*: de aktiviteter, i form av undervisning, vägledning, bedömning av måluppfyllelse, kunskaper och kompetens samt tillhandahållande av lärmiljöer, som huvudmannen ansvarar för.

Övergripande mål m.m.

4 § Huvudmannen skall inom ramen för skolväsendet för vuxna stödja och stimulera vuxnas lärande. Vuxna skall ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet och främja den personliga utvecklingen. De som har erhållit minst utbildning skall prioriteras.

Utbildningen syftar också till att stärka demokrati, jämställdhet och en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling, öka ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt gynna en rättvis fördelning.

Utbildningen skall bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

5 § Verksamheten skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar såsom människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom skolväsendet för vuxna skall främja aktning för varje människas egenvärde och aktivt motverka diskriminering och annan kränkande behandling.

6 § Utgångspunkten för verksamheten skall vara den enskildes behov och förutsättningar.

7 § Verksamheten skall vara icke-konfessionell.

Likvärdighet

8 § Utbildningen skall vara likvärdig inom varje utbildningsform varhelst den anordnas i landet.

Läroplan

9 § För kommunal utbildning för vuxna och för utbildning för vuxna med utvecklingsstörning gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen skall ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Läroplanen skall också ange mål och riktlinjer för utbildningen.

Utbildning i svenska för invandrare skall vila på de grundläggande värden som anges i den läroplan som avses i första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter om läroplan.

Avgifter

10 § Verksamheten skall vara avgiftsfri, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 4 kap. 11 § andra stycket. Det får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för de studerande.

I kommunal utbildning för vuxna och i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning får huvudmannen bestämma att litteratur och andra lärverktyg, som varje studerande har för eget bruk och får behålla som sin egendom skall anskaffas av de studerande själva på egen bekostnad eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Lärverktyg som används i utbildningen skall i övrigt tillhandahållas utan kostnad för de studerande, om inte något annat följer av föreskrifter som får meddelas av regeringen.

I utbildning i svenska för invandrare skall de studerande utan kostnad ha tillgång till litteratur och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att de studerande skall hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, m.m.

Huvudmän

Kommuner

1 § Kommuner är huvudmän för kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingsstörning och utbildning i svenska för invandrare.

I varje kommun skall det finnas en eller flera nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag.

För en sådan nämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna om självförvaltningsorgan i 7 kap. 18–22 §§ kommunallagen skall dock inte tillämpas i fråga om uppgifter för vilka ansvaret enligt denna lag eller andra bestämmelser ankommer på nämnden eller någon annan.

Landsting

2 § Ett landsting får vara huvudman för kommunal utbildning för vuxna och utbildning för vuxna med utvecklingsstörning i den utsträckning som anges i denna lag.

I ett landsting som är huvudman för sådan utbildning som avses i första stycket skall det finnas en eller flera nämnder som skall fullgöra landstingets uppgifter enligt denna lag.

För en sådan nämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna om självförvaltningsorgan i 7 kap. 18–22 §§ kommunallagen skall dock inte tillämpas i fråga om uppgifter för vilka ansvaret enligt denna lag eller andra bestämmelser ankommer på nämnden eller någon annan.

Verksamhet på entreprenad

3 § Huvudmannen får med bibehållet huvudmannaskap uppdra åt någon annan att anordna verksamhet i skolväsendet för vuxna (entreprenad). Regeringen får meddela föreskrifter om vem som får ges ett sådant uppdrag och om villkor för det.

Om huvudmannen uppdrar åt enskild fysisk eller juridisk person att anordna verksamhet på entreprenad, får huvudmannen till denna överlämna endast den myndighetsutövning som hör till lärares uppgift.

4 § För sådan verksamhet som på huvudmannens uppdrag anordnas av en enskild fysisk eller juridisk person gäller inte bestämmelserna i 12–14, 18 och 19 §§. Bestämmelserna om betygssättning i 4 kap. 6 § gäller dock även vid entreprenad.

Samverkan

5 § Skyldighet för kommunen enligt denna lag att tillhandahålla verksamhet inom skolväsendet för vuxna kan, om inte särskilda skäl talar mot det, fullgöras genom att kommunen sluter avtal med annan kommun eller landsting om att samverka kring tillhandahållandet.

Huvudmannens ansvar för verksamheten

6 § Huvudmannen ansvarar för att verksamheten genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för verksamheten som kan finnas i annan författning.

Ledning och ansvar vid utbildningsenheterna

Rektor

7 § Vid varje utbildningsenhet skall det finnas en rektor.

Rektorn skall leda och samordna det pedagogiska arbetet inom sin utbildningsenhet. Det åligger rektorn att särskilt verka för att verksamheten utvecklas.

8 § Rektorn beslutar om utbildningsenhetens inre organisation och fattar i övrigt de beslut som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller annan författning.

Rektorn får uppdra åt en sådan befattningshavare vid utbildningsenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket. Rektorns beslutanderätt enligt särskilda föreskrifter får dock överlåtas till annan endast om det anges särskilt i föreskrifterna.

9 § Som rektor får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt.

Lärare

10 § Vid varje utbildningsenhet skall det finnas lärare. Dessa skall ha ansvaret för undervisning samt bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

11 § Huvudmannen är skyldig att använda lärare som har en utbildning avsedd för den verksamhet de i huvudsak skall bedriva.

Undantag får göras endast om lärare med sådan utbildning inte finns att tillgå eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till de som deltar i verksamheten.

Anställningsform m.m.

12 § Behörig att anställas som lärare utan tidsbegränsning är

1. den som har svensk lärarexamen som regeringen med stöd av 1 kap. 11 § högskolelagen (1992:1434) har meddelat föreskrifter om, eller motsvarande äldre utbildning, med huvudsaklig inriktning på den verksamhet anställningen avser, eller

2. den som har fått ett behörighetsbevis enligt bestämmelserna i 16 §.

13 § Den som inte är behörig enligt 12 § får ändå anställas som lärare utan tidsbegränsning om

1. det saknas sökande som uppfyller kraven på behörighet,
2. den sökande har motsvarande kompetens för den verksamhet som anställningen avser, och
3. det finns skäl att anta att den sökande är lämpad för verksamheten.

14 § Den som inte uppfyller kraven enligt 12 eller 13 § får anställas som lärare för högst ett år i sänder. Anställning får dock ske endast om det finns skäl att anta att den sökande är lämpad för verksamheten.

15 § Huvudmannen skall sträva efter att anställa lärare som har forskarutbildning.

Om en behörig sökande till en anställning som lärare har forskarutbildning och de sökande i övrigt har likvärdiga meriter skall huvudmannen ge den sökande med forskarutbildning företräde till anställningen, om detta även med hänsyn till organisatoriska och ekonomiska överväganden är motiverat.

Behörighetsbevis

16 § Den som har en utländsk lärarutbildning skall få ett behörighetsbevis av Högskoleverket om den utbildningen ensam eller tillsammans med yrkeslivserfarenhet motsvarar sådan lärarutbildning som avses i 12 § 1.

Den som har ett annat modersmål än svenska, danska, färöiska, isländska eller norska kan få ett behörighetsbevis endast om hon eller han har de kunskaper i svenska som behövs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om villkoren för ett behörighetsbevis.

Studie- och yrkesvägledning

17 § Huvudmannen ansvarar för att det finns tillgång till sådan kompetens inom studie- och yrkesvägledning att vuxnas behov av vägledning och information inför framtida utbildnings- och yrkesval tillgodoses.

18 § För att av huvudmannen få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning i skolväsendet för vuxna skall den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet.

Den som inte uppfyller dessa krav får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder.

Kompetensutveckling

19 § Huvudmannen skall se till att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling.

Arbetsmiljö

20 § I arbetsmiljölagen (1977:1160) finns bestämmelser om kraven på en god arbetsmiljö.

I vissa frågor som rör arbetsmiljön finns dessutom särskilda bestämmelser i denna lag.

3 kap. Allmänna bestämmelser om kvalitet och inflytande

Systematiskt kvalitetsarbete

Kvalitetsarbete på huvudmannanivå

1 § Varje huvudman inom skolväsendet för vuxna skall på huvudmannanivå systematiskt planera, följa upp och utvärdera sin verksamhet och annat som huvudmannen ansvarar för enligt denna lag. Med utgångspunkt i detta underlag skall huvudmannen årligen upprätta en sådan kvalitetsredovisning som avses i 3 §.

Kvalitetsarbete på utbildningsenhetsnivå

2 § Verksamheten och annat som huvudmannen ansvarar för enligt denna lag vid varje utbildningsenhet inom skolväsendet för vuxna skall på utbildningsenhetsnivå systematiskt planeras, följas upp och utvärderas. Med utgångspunkt i detta underlag skall årligen upprättas en sådan kvalitetsredovisning för utbildningsenheten som avses i 3 §.

Planeringen och kvalitetsredovisningen på utbildningsenhetsnivå skall genomföras under medverkan av lärare och övrig personal. Dessutom skall de studerande ges möjlighet att medverka.

Rektorn ansvarar för att planering, uppföljning, utvärdering och kvalitetsredovisning genomförs enligt första och andra styckena.

Kvalitetsredovisningens innehåll

3 § En kvalitetsredovisning skall vara skriftlig och innehålla dels en bedömning av i vilken utsträckning de mål för verksamheten som finns i denna lag och andra föreskrifter (nationella mål) har förverkligats, dels en redogörelse för vilka åtgärder som kommer att vidtas för ökad målpåfyllelse.

Rutiner för att ta emot och utreda klagomål

4 § Huvudmannen skall ha rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot verksamheten och annat som huvudmannen ansvarar för enligt denna lag. Information om rutinerna skall lämnas på lämpligt sätt.

Åtgärder

5 § Om det vid uppföljning och utvärdering, genom klagomål eller på annat sätt framkommer brister i verksamheten eller annat som huvudmannen ansvarar för enligt denna lag skall huvudmannen se till att erforderliga åtgärder vidtas.

Inflytande för de studerande*Allmänt om de studerandes inflytande*

6 § Varje studerande skall ha inflytande över sin egen utbildning. De studerande skall också ha inflytande över verksamheten. De skall fortlöpande hållas informerade i frågor som rör dem och stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla verksamheten.

I 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen (1977:1160) finns bestämmelser om elevskyddsombud.

Systematiskt arbete med inflytandefrågor

7 § Vid varje utbildningsenhet och inom varje utbildningsform skall bedrivas ett systematiskt arbete med inflytande för de studerande. Det skall finnas ett eller flera forum för de studerandes inflytande.

De studerande skall ges tillfälle att lämna synpunkter innan beslut fattas i sådana frågor som är viktiga för verksamheten och som kan ha betydelse för de studerande.

Rektorn ansvarar för att det vid varje utbildningsenhet bedrivs ett systematiskt arbete med de studerandes inflytande.

De studerandes arbete med inflytandefrågor

8 § Av 6 kap. 18 § arbetsmiljölagen (1977:1160) följer att en studerande som har utsetts till elevskyddsombud skall ges förutsättningar att kombinera uppdraget med sin utbildning. Även den studerande som har i uppdrag att företräda andra studerande i frågor om verksamheten skall ges förutsättningar att kombinera uppdraget med sin utbildning.

Planering och information

9 § Den närmare utformningen av inflytandet skall anges i samband med den planering av verksamheten som föreskrivs i 2 §.

De studerande skall informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och om huvuddragen i de bestämmelser som reglerar verksamheten. Rektorn ansvarar för att sådan information lämnas.

4 kap. Allmänna bestämmelser om bedömning och betyg

Kapitlets innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om bedömning och betyg som gäller för alla utbildningsformer som regleras i denna lag. Ytterligare bestämmelser om betyg finns i de kapitel som handlar om de olika utbildningsformerna.

Information om kunskapsutveckling

2 § Den studerande skall fortlöpande informeras om sin kunskapsutveckling i förhållande till de mål som gäller för utbildningen.

Betyg

Betygssättning

3 § Betyg skall sättas i den utsträckning och form som följer av denna lag eller annan författning.

4 § Rektorn skall verka för att betygssättningen sker i enlighet med lag och andra författningar.

5 § De studerande skall informeras om på vilka grunder betygen sätts.

6 § Betyg skall beslutas av den lärare som ansvarar för verksamheten vid den tidpunkt betyg skall sättas, under förutsättning att den läraren uppfyller kraven för anställning utan tidsbegränsning enligt 2 kap. 12 eller 13 §.

I andra fall skall betyg beslutas av en lärare som avses i första stycket tillsammans med den lärare som ansvarar för verksamheten vid den tidpunkt betyg skall sättas.

Den lärare som enligt andra stycket skall besluta betyg tillsammans med den lärare som ansvarar för verksamheten skall utses av rektorn.

7 § Om ett betyg beror av två eller flera lärares bedömning och dessa inte kan enas, skall betyget beslutas av rektorn.

8 § Betyg skall utfärdas skriftligt. Den som har beslutat betyget skall på begäran upplysa den studerande om skälen för betyget.

Rättelse av betyg

9 § Ett betyg som är uppenbart felaktigt till följd av skrivfel eller liknande förbiseende får rättas av rektorn. Innan rättelse sker skall rektorn ge den studerande tillfälle att yttra sig om detta inte är obehövt.

Ändring av betyg

10 § Finner den eller de som har meddelat ett betygsbeslut att beslutet är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, skall denna eller dessa ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt. En sådan ändring får inte innebära att betyget sänks.

Vad som föreskrivs i första stycket skall gälla rektorn

1. om den som har meddelat det ursprungliga beslutet inte längre är anställd av huvudmannen eller är förhindrad på grund av något annat liknande skäl,

2. om det ursprungliga beslutet har fattats av flera personer och någon eller några av dem inte längre är anställda av huvudmannen eller är förhindrade på grund av något annat liknande skäl, eller

3. om det ursprungliga beslutet har fattats av flera personer och dessa inte kan enas.

Prövning

11 § Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från kommunal utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare skall ha möjlighet att genomgå prövning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om prövning.

Regeringen får utan hinder av bestämmelser i denna lag om avgiftsfrihet meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå prövning för betyg att betala en avgift som tillfaller huvudmannen.

Validering

12 § En vuxen som är bosatt i landet kan inom ramen för skolväsendet för vuxna få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Rektorn skall verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

13 § Den som får sina kunskaper och sin kompetens erkända vid en validering skall ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt. Vad som sägs i 9 och 10 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även en slutförd validering.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om validering.

Intyg

15 § Den som vill få sina kunskaper och sin kompetens dokumenterade på annat sätt än genom betyg skall få ett intyg.

Huvudmannen ansvarar för att den studerande informeras om möjligheten att få ett intyg.

Vad som sägs i 9 och 10 §§ om rättelse och ändring av betyg gäller även när kunskaper och kompetens har dokumenterats i ett intyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om intyg.

5 kap. Kommunal utbildning för vuxna

Inledande bestämmelser

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om kommunal utbildning för vuxna. Övergripande mål för utbildningen anges i 1 kap. 4–6 §§.

2 § Kommunerna skall tillhandahålla kommunal utbildning för vuxna.

Utbildningen skall tillhandahållas på grundläggande nivå, gymnasial nivå och påbyggnadsnivå.

3 § Utbildningen på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Utbildningen syftar också till att möjliggöra fortsatta studier.

4 § Utbildningen på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge. Utbildningen kan också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

5 § Utbildningen på påbyggnadsnivå syftar till att ge vuxna kunskaper som leder till en ny nivå inom deras yrke eller till ett nytt yrke.

6 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte för vuxna som behöver utbildning motsvarande utbildningen i obligatoriska särskolan eller gymnasiesärskolan. Beträffande sådana vuxna personer gäller i stället lagens bestämmelser om utbildning för vuxna med utvecklingsstörning.

Grundläggande nivå

Kommunens ansvar

7 § Varje kommun ansvarar för att de kommuninvånare som enligt 8 § har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och önskar det, också får delta i sådan utbildning.

Varje kommun skall aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning.

Rätt att delta

8 § Varje kommuninvånare har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan, och
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Den som enligt första stycket har rätt att delta i utbildning har sådan rätt i en annan kommun om utbildningen tillhandahålls där.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte den som är intagen i kriminalvårdsanstalt. För utbildning för den som är intagen i kriminalvårdsanstalt ansvarar kriminalvården.

Tillhandahållande av utbildning på annat språk än svenska

9 § Om en studerande på grundläggande nivå har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får utbildningen tillhandahållas på den studerandes modersmål.

Mottagande och antagning

10 § En ansökan om att delta i utbildning på grundläggande nivå skall ges in till den sökandes hemkommun. Hemkommunen avgör om den sökande skall tas emot till utbildningen. En sökande skall tas emot till utbildningen om de villkor som anges i 8 § är uppfyllda. Om hemkommunen tillhandahåller denna avgör hemkommunen också om den sökande skall antas till utbildningen.

Antagning i annan kommun

11 § Om ansökan avser utbildning på grundläggande nivå som en annan kommun tillhandahåller, skall hemkommunen efter beslut i fråga om mottagande omedelbart sända ansökan och besked om beslutet vidare till den kommunen. Den andra kommunen avgör om den sökande skall antas till utbildningen. Den andra kommunen får anta den sökande även om hemkommunen har bedömt att den sökande inte har rätt att delta i utbildningen.

Interkommunal ersättning

12 § En kommun, som i sin utbildning på grundläggande nivå har en studerande som kommer från en annan kommun, skall få ersättning för sina kostnader för den studerandes utbildning från den studerandes hemkommun. Detta gäller dock inte om hemkommunen har bedömt att den studerande inte har rätt att delta i utbildningen.

Ersättning enligt första stycket lämnas av den kommun som har beslutat i fråga om mottagande enligt 10 §, även om den studerande efter beslutet har bytt hemkommun.

Gymnasial nivå och påbyggnadsnivå

Huvudmannens ansvar

13 § Kommunerna skall tillhandahålla utbildning på gymnasial nivå. Kommunerna skall erbjuda sådan utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

14 § Kommunerna skall tillhandahålla utbildning på påbyggnadsnivå. Kommunerna skall sträva efter att erbjuda sådan utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

15 § Landstingen får tillhandahålla utbildning på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå inom områdena naturbruk och omvårdnad. Efter överenskommelse med en kommun får ett landsting tillhandahålla utbildning på dessa nivåer även inom andra områden.

16 § Varje kommun skall informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå samt aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning.

Behörighet

17 § Varje kommuninvånare är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han

1. är bosatt i landet,

2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket men har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte den som är intagen i kriminalvårdsanstalt. För utbildning för den som är intagen i kriminalvårdsanstalt ansvarar kriminalvården.

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor.

Ansökan

19 § En ansökan om att delta i utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå skall ges in till den sökandes hemkommun. Detta gäller dock inte en ansökan om att delta i utbildning på påbyggnadsnivå som finansieras med statliga medel. En sådan ansökan skall lämnas till den huvudman som tillhandahåller utbildningen.

Om ansökan avser utbildning som en annan huvudman tillhandahåller, skall hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudmannen. Till ansökan skall fogas ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett sådant yttrande behöver inte lämnas om det är onödigt med hänsyn till tidigare överenskommelse.

Åtagande att svara för kostnaderna skall alltid lämnas om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning hos en annan huvudman. Ett lämnat åtagande gäller även om den sökande därefter byter hemkommun.

Mottagande

20 § Den huvudman som tillhandahåller utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå avgör om en sökande skall tas emot till utbildningen.

Hemkommunen skall ta emot en sökande om de behörighetsvillkor som anges i 17 § eller som har meddelats med stöd av 18 § är uppfyllda.

En kommun skall ta emot en behörig sökande från en annan kommun och ett landsting skall ta emot en behörig sökande, om

1. hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning, eller
2. det är fråga om en utbildning på påbyggnadsnivå som finansieras med statliga medel.

Antagning

21 § Den huvudman som tillhandahåller utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå avgör om en sökande skall antas till utbildningen.

Regeringen meddelar föreskrifter om urval mellan mottagna sökande.

Inackordering

22 § Hemkommunen skall lämna ekonomiskt stöd till en studerande som behöver inackordering till följd av deltagande i utbildning på påbyggnadsnivå som finansieras med statliga medel. Skyldigheten gäller dock bara till och med första kalenderhalvåret det år då den studerande fyller 20 år och då den studerande får utbildning hos en annan huvudman än hemkommunen. Stödet skall avse boende, fördyrat uppehälle och resor till och från hemmet. Stödet skall ges kontant eller på annat lämpligt sätt som kommunen bestämmer. Om stödet ges kontant, skall det utgå med lägst 1/30 av prisbasbeloppet enligt

lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad under vilken den studerande bor inackorderad. Beloppet får avjämnas till närmast lägre hela tiotal kronor.

Första stycket gäller inte i fråga om en studerande som får inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395).

Rätt att fullfölja utbildning

23 § En studerande har rätt att fullfölja alla de kurser som hon eller han har antagits till.

Huvudmannen får dock avbryta hela eller delar av en studerandes utbildning, om den studerande saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den för vilken utbildning på grundläggande nivå har avbrutits enligt andra stycket skall på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den för vilken utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå har avbrutits enligt andra stycket kan på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen kan även avbrytas enligt 10 kap. 3–6 §§.

Kurser

24 § Utbildningen bedrivs i form av kurser. På gymnasial nivå kan ett gymnasiearbete förekomma.

På gymnasial nivå betecknas kursernas och gymnasiearbetets omfattning med gymnasiepoäng.

25 § För kurser och gymnasiearbete skall det finnas kursplaner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kursplaner inte skall finnas eller att gymnasiepoäng inte skall beräknas för vissa kurser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om kursplaner för kurser och gymnasiearbete.

Betyg

Betygsättning

26 § På grundläggande nivå och påbyggnadsnivå skall betyg sättas på varje avslutad kurs.

På gymnasial nivå skall betyg sättas i ämnen och på gymnasiearbetet. Betyg i ämnet skall sättas efter varje avslutad kurs.

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att vissa kurser inte skall betygssättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om betygsättning.

28 § Som betyg skall någon av följande beteckningar användas

Icke godkänt (IG)

Godkänt (G)

Väl godkänt (VG)

Mycket väl godkänt (MVG).

29 § Betyg skall grundas på en bedömning av den studerandes kunskaper i förhållande såväl till uppställda kunskapsmål i kursplaner som till betygskriterier.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om betygskriterier för betygen Godkänt, Väl godkänt och Mycket väl godkänt.

Betygskriterierna skall precisera vilka kunskaper enligt kursplanen som krävs för att den studerande skall få något av betygen.

Slutbetyg

30 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om slutbetyg.

Gymnasieexamen

31 § Bevis om gymnasieexamen skall utfärdas i utbildning på gymnasial nivå för den som har fullföljt utbildning omfattande minst 2 350 gymnasiepoäng och därvid fått minst betyget Godkänt på

- kurser omfattande minst 2 150 gymnasiepoäng, och
- gymnasiearbetet.

Bevis om gymnasieexamen får inte utfärdas för den som redan har ett sådant.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om gymnasieexamen i utbildning på gymnasial nivå.

6 kap. Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning

Inledande bestämmelser

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. Övergripande mål för utbildningen anges i 1 kap. 4–6 §§.

2 § Det som i detta kapitel sägs om vuxna med utvecklingsstörning gäller även vuxna som har fått ett betydande

och bestående begåvningsmässigt funktionshinder på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, samt vuxna med autism eller autismliknande tillstånd.

3 § Kommunerna skall tillhandahålla utbildning för vuxna med utvecklingsstörning.

Utbildningen skall tillhandahållas på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

4 § Utbildningen på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna med utvecklingsstörning kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i obligatoriska särskolan kan ge.

Utbildningen på gymnasial nivå syftar till att ge vuxna med utvecklingsstörning kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen på nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskolan kan ge.

Grundläggande nivå

Kommunens ansvar

5 § Varje kommun ansvarar för att de kommuninvånare som enligt 6 § har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och önskar det, också får delta i sådan utbildning.

Varje kommun skall aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning.

Rätt att delta

6 § Varje kommuninvånare med utvecklingsstörning har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra

kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen i obligatoriska särskolan syftar till att ge, och
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Den som enligt första stycket har rätt att delta i utbildning har sådan rätt i en annan kommun om utbildningen tillhandahålls där.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte den som är intagen i kriminalvårdsanstalt. För utbildning för den som är intagen i kriminalvårdsanstalt ansvarar kriminalvården.

Tillhandahållande av utbildning på annat språk än svenska

7 § Om en studerande på grundläggande nivå har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får utbildningen tillhandahållas på den studerandes modersmål.

Mottagande och antagning

8 § En ansökan om att delta i utbildning på grundläggande nivå skall ges in till den sökandes hemkommun. Hemkommunen avgör om den sökande skall tas emot till utbildningen. En sökande skall tas emot till utbildningen om de villkor som anges i 6 § är uppfyllda. Om hemkommunen tillhandahåller denna avgör hemkommunen också om den sökande skall antas till utbildningen.

Antagning i annan kommun

9 § Om ansökan avser utbildning på grundläggande nivå som en annan kommun tillhandahåller, skall hemkommunen efter beslut i fråga om mottagande omedelbart sända ansökan och besked om

beslutet vidare till den kommunen. Den andra kommunen avgör om den sökande skall antas till utbildningen. Den andra kommunen får anta den sökande även om hemkommunen har bedömt att den sökande inte har rätt att delta i utbildningen.

Interkommunal ersättning

10 § En kommun, som i sin utbildning på grundläggande nivå har en studerande som kommer från en annan kommun, skall få ersättning för sina kostnader för den studerandes utbildning från den studerandes hemkommun. Detta gäller dock inte om hemkommunen har bedömt att den studerande inte har rätt att delta i utbildningen.

Ersättning enligt första stycket lämnas av den kommun som har beslutat i fråga om mottagande enligt 8 §, även om den studerande efter beslutet har bytt hemkommun.

Gymnasial nivå

Huvudmannens ansvar

11 § Kommunerna skall tillhandahålla utbildning för vuxna med utvecklingsstörning på gymnasial nivå. Kommunerna skall sträva efter att erbjuda sådan utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

12 § Efter överenskommelse med en kommun får ett landsting tillhandahålla utbildning för vuxna med utvecklingsstörning på gymnasial nivå.

13 § Varje kommun skall informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå samt aktivt verka för att vuxna med utvecklingsstörning i kommunen deltar i sådan utbildning.

Behörighet

14 § Varje kommuninvånare med utvecklingsstörning är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket men har slutfört utbildning i gymnasiesärskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte den som är intagen i kriminalvårdsanstalt. För utbildning för den som är intagen i kriminalvårdsanstalt ansvarar kriminalvården.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor.

Ansökan

16 § En ansökan om att delta i utbildning på gymnasial nivå skall ges in till den sökandes hemkommun.

Om ansökan avser utbildning som en annan huvudman tillhandahåller, skall hemkommunen skyndsamt sända ansökan vidare till den huvudmannen. Till ansökan skall fogas ett yttrande av vilket det framgår om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Ett sådant yttrande behöver inte lämnas om det är onödigt med hänsyn till tidigare överenskommelse.

Ett lämnat åtagande att svara för kostnaderna gäller även om den sökande därefter byter hemkommun.

Mottagande

17 § Den huvudman som tillhandahåller utbildning på gymnasial nivå avgör om den sökande skall tas emot till utbildningen.

Hemkommunen skall ta emot en sökande om de behörighetsvillkor som anges i 14 § eller som meddelats med stöd av 15 § är uppfyllda.

En kommun skall ta emot en behörig sökande från en annan kommun och ett landsting skall ta emot en behörig sökande, om hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning.

Antagning

18 § Den huvudman som tillhandahåller utbildning på gymnasial nivå avgör om en sökande skall antas till utbildningen.

Regeringen meddelar föreskrifter om urval mellan mottagna sökande.

Rätt att fullfölja utbildning

19 § En studerande har rätt att fullfölja alla de kurser som hon eller han har antagits till.

Huvudmannen får dock avbryta hela eller delar av en studerandes utbildning, om den studerande saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredställande framsteg.

Den för vilken utbildning på grundläggande nivå har avbrutits enligt andra stycket skall på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Den för vilken utbildning på gymnasial nivå har avbrutits enligt andra stycket kan på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen kan även avbrytas enligt 10 kap. 3–6 §§.

Kurser

20 § Utbildningen bedrivs i form av kurser.

21 § För kurser skall det finnas kursplaner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kursplaner inte skall finnas för vissa kurser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om kursplaner.

Betyg

22 § Betyg skall sättas på varje avslutad kurs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att vissa kurser inte skall betygssättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om betygssättning.

23 § Som betyg skall någon av följande beteckningar användas
Godkänt (G)

Väl godkänt (VG).

För den studerande som inte uppnår betyget Godkänt utfärdas ett intyg att den studerande har deltagit i kursen.

24 § Betyg skall grundas på en bedömning av den studerandes kunskaper i förhållande såväl till uppställda kunskapsmål i kursplaner som till betygskriterier.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om betygskriterier för betygen Godkänt och Väl godkänt.

Betygskriterierna skall precisera vilka kunskaper enligt kursplanen som krävs för att den studerande skall få något av betygen.

7 kap. Utbildning i svenska för invandrare

Inledande bestämmelser

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om utbildning i svenska för invandrare. Övergripande mål för utbildningen anges i 1 kap. 4–6 §§.

2 § Kommunerna skall tillhandahålla utbildning i svenska för invandrare.

3 § Utbildning i svenska för invandrare syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket.

Utbildning i svenska för invandrare syftar också till att ge vuxna som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Läs- och skrivinläringen kan ske på den studerandes modersmål.

Kommunens ansvar

4 § Varje kommun ansvarar för att de kommuninvånare som enligt 10 § har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare och önskar det, också får delta i sådan utbildning.

Utbildningen skall tillhandahållas så snart som möjligt efter det att rätt att delta i utbildningen har inträtt. Om inte särskilda skäl finns, skall utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

5 § Varje kommun skall aktivt verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare och för att motivera dem att delta i sådan utbildning.

6 § Utbildning i svenska för invandrare skall i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmar undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minskas om den

studerande begär det och kommunen finner det förenligt med utbildningens syfte.

7 § Kommunen skall i samarbete med arbetsförmedlingen verka för att utbildning i svenska för invandrare kan kombineras med andra aktiviteter såsom

- arbetslivsorientering,
- validering,
- praktik, eller
- annan utbildning,

samt att den studerande ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet.

8 § Utbildning i svenska för invandrare skall kunna kombineras med förvärvsarbete.

9 § Kommunen skall samråda med den berörda arbetsgivaren och den lokala arbetstagarorganisationen i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal om en arbetstagares deltagande i utbildningen och utbildningens förläggning.

Rätt att delta

10 § Varje kommuninvånare har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 18 år, om hon eller han

1. är bosatt i landet, och
2. saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

Finländska medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen men är bosatta i Finland nära gränsen till Sverige och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge, har från och med andra kalenderhalvåret det år de fyller 18 år också rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare.

Undantag från vad som gäller enligt första och andra styckena finns i 11 och 12 §§.

11 § Den som är yngre än vad som anges i 10 § men uppfyller övriga villkor för rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare, har från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 16 år rätt att delta i sådan utbildning om det finns särskilda skäl.

12 § Den som har sådana kunskaper i det danska eller norska språket att grundläggande utbildning i svenska språket inte kan anses nödvändig, har inte rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare.

Mottagande och antagning

13 § Den kommun som tillhandahåller utbildning i svenska för invandrare avgör om en sökande skall tas emot och antas till utbildningen. En sökande skall tas emot och antas till utbildningen om de villkor som anges i 10 eller 11 § är uppfyllda.

Rätt att fullfölja utbildning

14 § En studerande har rätt att fullfölja alla de kurser som hon eller han har antagits till.

Kommunen får dock avbryta hela eller delar av en studerandes utbildning, om den studerande saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den för vilken utbildning har avbrutits enligt andra stycket skall på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Utbildningen kan även avbrytas enligt 10 kap. 3–6 §§.

Kurser

15 § Utbildningen bedrivs i form av kurser.

För kurser skall det finnas kursplaner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om kursplaner.

Betyg

16 § Betyg skall sättas på varje avslutad kurs.

17 § Som betyg skall någon av följande beteckningar användas

Icke godkänt (IG)

Godkänt (G)

Väl godkänt (VG)

Mycket väl godkänt (MVG).

18 § Betyg skall grundas på en bedömning av den studerandes kunskaper i förhållande såväl till uppställda kunskapsmål i kursplaner som till betygskriterier.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om betygskriterier för betygen Godkänt, Väl godkänt och Mycket väl godkänt.

Betygskriterierna skall precisera vilka kunskaper enligt kursplanen som krävs för att den studerande skall få något av betygen.

8 kap. Tillsyn m.m.

Uppföljning och utvärdering

1 § Statens skolverk svarar för uppföljning och utvärdering av skolväsendet för vuxna.

Tillsyn

2 § Statens skolverk skall ha tillsyn över skolväsendet för vuxna. Detta gäller dock inte i den mån tillsynen faller inom någon annan myndighets särskilda tillsynsområde.

Inspektion

3 § Statens skolverk har för sin tillsyn enligt detta kapitel rätt att inspektera en huvudmans verksamhet och annat som huvudmannen ansvarar för enligt denna lag. Skolverket får inhämta upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

Den vars verksamhet inspekteras är skyldig att lämna den hjälp som behövs vid inspektionen.

Sanktioner

4 § Har en kommun grovt eller under längre tid åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får regeringen ålägga kommunen att vidta de åtgärder som behövs för att avhjälpa bristen eller på kommunens bekostnad vidta sådana åtgärder.

Har staten haft kostnader för en åtgärd som vidtagits med stöd av första stycket, får denna kostnad kvittas mot belopp som staten annars skulle ha betalt ut till kommunen.

9 kap. Överklagande

Överklagande hos allmän förvaltningsdomstol

1 § Ett beslut av Statens skolverk i fråga om vitesföreläggande enligt 10 kap. 16 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut i fråga om vitesföreläggande gäller omedelbart om inte annat beslutas.

2 § Ett beslut av Höskoleverket i fråga om utfärdande av behörighetsbevis enligt 2 kap. 16 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

3 § Ett beslut av kommunen eller landstinget får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol om kommunen eller landstinget har meddelat beslut i fråga om

1. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 5 kap. 22 §,
2. avstängning enligt 10 kap. 3 eller 4 §, eller
3. att åter få tillgång till utbildning enligt 10 kap. 3 § tredje stycket.

4 § Ett beslut av rektorn i fråga om att med omedelbar verkan stänga av en studerande enligt 10 kap. 6 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

5 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagande hos Skolväsendets överklagandenämnd

6 § Bestämmelser om Skolväsendets överklagandenämnd finns i 20 kap. skollagen (2006:000).

7 § Ett beslut av kommunen eller landstinget får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd om kommunen eller landstinget har meddelat beslut i fråga om

1. mottagande till kommunal utbildning för vuxna enligt 5 kap. 10 eller 20 §,

2. åtagande att svara för kostnader enligt 5 kap. 19 §,

3. avbrytande av kommunal utbildning för vuxna enligt 5 kap. 23 § andra stycket,

4. att på nytt bereda kommunal utbildning för vuxna enligt 5 kap. 23 § tredje stycket,

5. mottagande till utbildning för vuxna med utvecklingsstörning enligt 6 kap. 8 eller 17 §,

6. avbrytande av utbildning för vuxna med utvecklingsstörning enligt 6 kap. 19 § andra stycket,

7. att på nytt bereda utbildning för vuxna med utvecklingsstörning enligt 6 kap. 19 § tredje stycket,

8. mottagande till utbildning i svenska för invandrare enligt 7 kap. 13 §,

9. avbrytande av utbildning i svenska för invandrare enligt 7 kap. 14 § andra stycket, eller

10. att på nytt bereda utbildning i svenska för invandrare enligt 7 kap. 14 § tredje stycket.

Beslut som avses i första stycket får överklagas endast av den sökande eller den studerande.

Överklagandeförbud

8 § Andra beslut enligt denna lag än som anges i detta kapitel får överklagas endast om överklagande får ske enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900). Ett beslut i fråga om antagning får dock inte överklagas.

Beslut av Skolväsendets överklagandenämnd med anledning av ett överklagande dit får inte heller överklagas.

10 kap. Övriga bestämmelser

Bosättning och hemkommun

1 § Med bosatt i landet avses i denna lag den som skall vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatta i landet anses vid tillämpningen av denna lag även de som inte är folkbokförda här men som har rätt till verksamhet enligt denna lag till följd av EG-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer.

2 § Med en persons hemkommun avses i denna lag den kommun i vilken personen är folkbokförd.

För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun i vilken han eller hon stadigvarande vistas eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun i vilken han eller hon för tillfället uppehåller sig. Detsamma gäller den som är kvarskrivnen i en kommun enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Disciplinära åtgärder

3 § Huvudmannen får besluta att stänga av en studerande från all utbildning hos huvudmannen eller delar av utbildningen under högst ett år, om

1. den studerande med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömning av den studerandes måluppfyllelse, kunskaper och kompetens,
2. den studerande stör eller hindrar verksamheten,
3. den studerande utsätter någon annan studerande eller av verksamheten berörd person för kränkande behandling, eller

4. den studerandes uppförande på annat sätt kan antas inverka skadligt på andra studerande eller av verksamheten berörda personer.

Om en studerande står under åtal för en gärning, får den studerande stängas av på grund av den endast om den studerande har erkänt denna eller om en domstol har funnit utrett att den studerande har begått gärningen.

I fall som avses i första stycket har den studerande rätt att efter det att avstängningen har upphört åter få tillgång till utbildningen, om inte särskilda skäl talar emot det.

4 § Huvudmannen får besluta att stänga av en studerande från all utbildning hos huvudmannen eller delar av utbildningen där arbetsplatsförlagd utbildning eller praktik ingår, om den studerande har visat sig uppenbart olämplig för praktisk tjänstgöring. I sådana fall får den studerande stängas av utan tidsbegränsning.

5 § Huvudmannen får förordna att beslut om avstängning skall gälla med omedelbar verkan.

6 § Om det bedöms nödvändigt med hänsyn till andra människors säkerhet får rektorn, i avvaktan på att huvudmannen skall avgöra ett ärende om avstängning, besluta att med omedelbar verkan stänga av en studerande från hela eller delar av utbildningen.

Ett beslut enligt första stycket gäller till dess att ärendet har avgjorts av huvudmannen, dock längst under två veckor.

7 § Huvudmannen skall se till att det i ett ärende om avstängning finns en utredning som allsidigt klarlägger de omständigheter som är av betydelse för ärendets bedömning. Utredningen skall inledas omgående och genomföras så skyndsamt som möjligt. Den studerande skall få tillfälle att lämna uppgifter muntligt i ärendet. Var och en som antas kunna lämna upplysningar av betydelse skall höras under utredningen.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om disciplinära åtgärder.

Talerätt

9 § Även den som är under 18 år men som har fyllt 15 år har rätt att själv föra sin talan i mål och ärenden enligt denna lag.

Denna rätt gäller också ansökan enligt denna lag.

Övriga bemyndiganden

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om organisationen av skolväsendet för vuxna samt om kommuners och landstings befattning i övrigt med verksamhet som avses i denna lag.

I fråga om organ för samverkan eller liknande inom skolväsendet för vuxna får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om att ledamöter i organet eller andra företrädare utses och entledigas av enskilda.

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om möjlighet att låta enskilda och andra utomstående svara för enstaka inslag i verksamhet inom skolväsendet för vuxna.

För annan än huvudman inom skolväsendet för vuxna får regeringens föreskrifter enligt första stycket avvika från bestämmelserna i 2 kap. 11–16 och 19 §§.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om möjligheter att inom skolväsendet för vuxna bedriva verksamhet, som bygger på samverkan mellan olika utbildningsformer inom skolväsendet för vuxna eller mellan en sådan utbildningsform och någon annan

form av utbildning. I sådana föreskrifter får göras undantag från organisatoriska bestämmelser i denna lag.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om försöksverksamhet inom skolväsendet för vuxna. I sådana föreskrifter får göras undantag från organisatoriska bestämmelser i denna lag.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att också den som inte anses som bosatt i landet skall kunna delta i verksamhet enligt denna lag.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge enskilda att anordna prövning samt att utfärda betyg och intyg enligt de bestämmelser som gäller för skolväsendet för vuxna. Ett sådant medgivande kan tidsbegränsas och återkallas.

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för huvudman för verksamhet enligt denna lag att lämna sådana sakuppgifter om verksamheten och annat som huvudmannen ansvarar för enligt denna lag samt sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Om en huvudman inte fullgör sina skyldigheter enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av första stycket får Statens skolverk vid vite förelägga huvudmannen att fullgöra sina skyldigheter.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007. Lagen skall tillämpas från och med den 1 juli 2007, om inte annat anges i dessa bestämmelser.

2. Bestämmelser om upphävande av äldre föreskrifter finns i lagen (2006:000) om införande av skollagen (2006:000).

3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om utbildning i kurser samt i fråga om projektarbete i kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) och svenskundervisning för invandrare (sfi) enligt skollagen (1985:1100) som påbörjats före den 1 juli 2007. Äldre föreskrifter gäller också fortfarande i fråga om påbyggnadsutbildning som påbörjats före den 1 juli 2007.

4. Frågor som rör erbjudande om utbildning och annan verksamhet som avser tid efter utgången av juni 2007 skall, med undantag för utbildning som avses i 3, behandlas enligt bestämmelserna i denna lag, även om handläggningen sker före den 1 juli 2007. Detsamma skall gälla frågor som rör mottagande och antagning.

5. Utan hinder av bestämmelserna om huvudmän i denna lag får landsting vara huvudman för kommunal utbildning för vuxna inom andra områden än som kan hänföras till naturbruk eller omvårdnad. Denna möjlighet föreligger dock endast om

- utbildningen bedrevs före den 1 juli 1991 och har bedrivits sedan dess, och

- utbildningen under hela tiden har stått öppen för sökande från hela landet och förblir det.

6. Bevis om gymnasieexamen enligt 5 kap. 31 § får inte utfärdas till den som har ett slutbetyg från gymnasieskolan eller gymnasial vuxenutbildning som har utfärdats enligt bestämmelserna som gäller före den 1 juli 2007. Bevis om gymnasieexamen får inte heller utfärdas till den som enligt äldre bestämmelser har ett avgångsbetyg från en fullständig tre- eller fyraårig gymnasial utbildning.

7. Ärenden om tillsyn avseende komvux, särvox eller sfi som inte har avslutats vid utgången av juni 2007 skall prövas enligt bestämmelserna i denna lag.

8. Överklaganden av beslut som har meddelats enligt bestämmelser om komvux, särvox eller sfi i skollagen (1985:1100) skall behandlas enligt äldre bestämmelser, även om beslutet har meddelats den 1 juli 2007 eller senare.

9. Överklaganden av beslut som har meddelats enligt bestämmelser i denna lag skall behandlas enligt denna lag, även om beslutet har meddelats före den 1 juli 2007.

10. Beslut om medgivande att anordna prövning och utfärda betyg som har fattats med stöd av 15 kap. 8 § skollagen (1985:1100) skall, i fråga om komvux, särvox eller sfi samt om beslutet gäller vid utgången av juni 2007, anses som ett beslut fattat med stöd av 10 kap. 15 § i denna lag. Medgivandet gäller dock endast anordnande av prövning och utfärdande av betyg samt längst till och med den 30 juni 2012. Vad som sägs i ett medgivande meddelat enligt 15 kap. 8 § skollagen (1985:1100) om komvux, särvox eller sfi skall i stället gälla kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingsstörning respektive utbildning i svenska för invandrare.

1.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)¹ dels att 13 kap. 1 och 6 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 13 kap. 4 a–4 c och 6 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §²

Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället.

Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket.

Sfi syftar också till att ge vuxna som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Läs- och skrivinläringen kan ske på elevens modersmål.

Utbildningen anordnas som kurser.

4 a §

Sfi skall i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmar undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minskas om eleven begär det och kommunen

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 2001:293.

finner det förenligt med utbildningens syfte.

Med undervisning avses i första stycket sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

4 b §

Kommunen skall i samarbete med arbetsförmedlingen verka för att sfi kan kombineras med andra aktiviteter såsom

- arbetslivsorientering,*
- validering,*
- praktik, eller*
- annan utbildning,*

samt att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet.

4 c §

Sfi skall kunna kombineras med förvärvsarbete.

6 §³

Rätt att delta i en kommuns sfi har, med det undantag som följer av 7 §, följande personer från och med det andra kalenderhalvåret det år de fyller 16 år:

Rätt att delta i en kommuns sfi har följande personer från och med det andra kalenderhalvåret det år de fyller 18 år:

---

³ Senaste lydelse 1994:517.

1. Den som är bosatt i kommunen och som saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge. Regeringen får föreskriva att också den som inte är bosatt i landet skall ha rätt att delta i sfi.

2. Finländska medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen, men som är bosatta i Finland nära gränsen till Sverige och som saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

Undantag från vad som gäller enligt första stycket finns i 6 a och 7 §§.

6 a §

Den som är yngre än vad som anges i 6 § men uppfyller övriga villkor för rätt att delta i sfi, har från och med det andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år rätt att delta i sfi om särskilda skäl talar för detta.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2. Elever som har påbörjat utbildning i sfi före utgången av juni 2006 får, även om dessa den 1 juli 2006 är yngre än vad som anges i 13 kap. 6 §, fortsätta som elever i sfi.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen om införande av skollagen (2006:000)

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2006:000) om införande av skollagen (2006:000) skall utgå.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor i stället för dess lydelse enligt lagen (2006:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt utkast till Förslagen lydelse
lagrådsremiss med förslag till en
ny skollag m.m.*

<p>För en elev som har rätt till studiehjälp enligt studiestöds- lagen (1999:1395), skall den kommun som enligt <i>22 kap. 4 § skollagen</i> (2006:000) är elevens hem- kommun, ansvara för elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan. Ansvaret gäller för sådana resor där färdvägen är minst sex kilometer. Stödet skall ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Om stödet ges kontant är kommunen inte skyldig att utge högre ersätt- ning än vad som motsvarar</p>	<p>2 §⁴</p>	<p>För en elev som har rätt till studiehjälp enligt studiestöds- lagen (1999:1395), skall den kommun som enligt <i>22 kap. 4 § skollagen</i> (2006:000) och <i>10 kap. 2 §</i> <i>vuxenutbildningslagen</i> (2006:000) är elevens hemkommun, ansvara för elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan. Ansvaret gäller för sådana resor där färdvägen är minst sex kilometer. Stödet skall ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommu- nens bestämmande. Om stödet ges kontant är kommunen inte</p>
--	------------------------	--

---

⁴ Senaste lydelse 1991:1403

1/30 av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad som eleven har kostnader för resor mellan bostaden och skolan.

skyldig att utge högre ersättning än vad som motsvarar 1/30 av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad som eleven har kostnader för resor mellan bostaden och skolan.

2 Inledning och bakgrund

Svensk vuxenutbildning har under de senaste tio åren genomgått en rad förändringar. Dagens vuxenutbildning ställer därför också andra krav på reglering jämfört med när vuxenutbildningen introducerades i slutet av 1960-talet.

För vuxenutbildningen har traditionellt fyra syften angivits. Vuxenutbildningen skall främja ekonomisk tillväxt och sysselsättning genom att medverka till att höja utbildningsnivån i arbetskraften. Vuxenutbildningen skall genom att tillämpa demokratiska arbetsformer och höja enskildas kunskapsnivå medverka till att stärka demokratin. Genom vuxenutbildningen skall vidare skillnaderna i utbildningsnivå mellan generationer och individer utjämnas. Detta brukar benämnas vuxenutbildningens fördelningspolitiska mål. Slutligen skall vuxenutbildningen bidra till den enskildes personliga utveckling.

Prioriteringen mellan dessa fyra mål har varierat över tid och mellan olika former av vuxenutbildning. Satsningen på vuxenutbildning i slutet av 1960-talet präglades starkt av den rådande arbetskraftsbristen. Under inflytande av kritik från bl.a. fackligt håll lyftes den fördelningspolitiskt motiverade uppgiften fram under 1970-talet. Sysselsättningsaspekten har alltid dominerat i fråga om arbetsmarknadsutbildningen, medan den enskildes personliga utveckling framhävts i fråga om folkbildningen. Kunskapslyftet var uttryck för en stark prioritering av de tillväxt- och fördelningspolitiska målen.

Till dessa fyra mål lades i 2001 års proposition om vuxnas lärande ett jämställdhetsmål.

Den moderna vuxenutbildningen utvecklades för drygt 35 år sedan inom ramen för idén om återkommande utbildning. Varje medborgare skulle under sitt arbetsliv kunna göra avbrott för att med statligt finansiellt stöd kunna inhämta nya kunskaper. I dag är uppdraget både större och bredare. Det handlar om ”ständigt lärande”. Det är viktigt att det formella ramverket anpassas, så att detta blir möjligt.

2.1 En särskild lag för vuxenutbildningen

I denna promemoria föreslås en särskild lag för kommunernas vuxenutbildning. Nedanstående skäl talar för att vuxenutbildningen inte skall ingå i den nya skollagen.

Ungdomsskolan bygger på en rad fastställda principer såsom rättighet när det gäller omfång av studier, tillgång och form, men även på kollektivet som utgångspunkt för organisation. Barn- och ungdomsskolan har också ett tydligt uppdrag att fostra barn och ungdomar till demokratiska medborgare. Mot detta ställs en vuxenutbildning som i allt högre grad betonar och tar sin utgångspunkt i individens behov av stöd för sitt lärande.

En annan tydlig skillnad härrör från vuxenutbildningens vidgade uppdrag. Detta innebär att vuxnas lärande som ligger på en gymnasial nivå men som inte nödvändigtvis återfinns i gymnasieskolan, samtidigt skall arbetsmarknadens behov också beaktas, liksom lärande som sker på eller i anslutning till arbetet skall stimuleras och stödjas. Vidare kan vuxna få sina kunskaper validerade oavsett var de tillägnat sig dessa. Ytterligare en skillnad är att den verksamhet som kommunerna ska bedriva skall vara efterfrågestyrd, inte styrd av vad anordnaren anser skall erbjudas.

En egen lag stärker möjligheterna för den kommunala vuxenutbildningen att i större utsträckning än tidigare organisera utbildning på ett sådant sätt att fler vuxna ges ökade möjligheter till ett planerat lärande. Utgångspunkten för den kommunala vuxenutbildningen skall vara den enskildes behov av lärande. Ett sådant synsätt medför att fokus flyttas från en fast organisation

när det gäller tid, rum och innehåll till formerna för att på bästa sätt stödja de enskilda individerna i deras lärande. Detta kräver en organisation som präglas av anpassningsförmåga och flexibilitet.

Många vuxna efterfrågar mer traditionellt utformad klassrumsundervisning, medan andra behöver helt andra former av stöd för sitt lärande. Kommunernas vuxenutbildning skall kunna möta individen på ett sådant sätt att ett planerat lärande kan förverkligas oavsett den vuxnes livssituation och behov. Det måste ske med för individen bevarad rättssäkerhet och likvärdighet. Lagen skall därför spegla flexibiliteten och samtidigt säkerställa likvärdigheten såväl mellan kommuner som med utbildning för unga.

Utgångspunkterna för detta förslag till en ny lagreglering är att stärka möjligheterna för kommunernas vuxenutbildning att utgöra navet i en infrastruktur för vuxnas lärande och därmed också i större utsträckning än tidigare möta vuxnas varierande behov av livslångt lärande samtidigt som arbetsmarknadens behov beaktas.

Förutom att den nya vuxenutbildningslagen skall kunna utgöra en sådan reglering som svarar mot de framtida kraven på en väl fungerande vuxenutbildning är avsikten också att den skall passa i ett målstyrt system.

Lagen skall också på ett tydligt sätt spegla den ansvarsfördelning som råder mellan stat och kommun och de olika uppgifter som beslutsfattare och professionella skall ha i ett decentraliserat system. Utgångspunkterna är således vad gäller målstyrning, rättsäkerhet och ansvarsfördelning desamma som återfinns i direktiven till Skollagskommittén. Kommuner och andra huvudmän har ett uttalat ansvar för utbildningens kvalitet och likvärdighet. De har även ett tydligt ansvar för att uppfylla kravet på geografisk likvärdighet, det vill säga att vuxna oavsett bostadsort skall ha likvärdiga möjligheter att ta del av lärande, inom ramen för kommunens vuxenutbildning.

2.1.1 Utvecklingen av lagregleringen inom vuxenutbildningen

Den kommunala vuxenutbildningen (komvux) reglerades fram till 1991 i en egen lag. Den särskilda vuxenutbildningslagen upphävdes 1991 och komvux, vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särsvux) samt svenskundervisning för invandrare (sfi) inordnades i gällande skollag (prop. 1990/91:85 Växa med kunskaper). Den nuvarande skollagen (1985:1100) trädde i kraft den 1 juli 1986. Den var resultatet av en i första hand författningsteknisk och språklig översyn av den dåvarande skollagen från 1962. Lagen har ändrats ett stort antal gånger sedan den infördes 1986. Under denna tid har en omfattande decentralisering av ansvaret för det offentliga skolväsendet genomförts. Till detta kommer även att vuxenutbildningen i sig har reformerats, uppdraget har vidgats och i vissa andra avseenden förändrats till sin karaktär.

2.1.2 Kunskapslyftet

Den femåriga satsningen Kunskapslyftet aviserades i regeringens proposition 1995/96:222 och pågick från och med den 1 juli 1997 till och med den 31 december 2002. Den hade fyra syften – att begränsa den öppna arbetslösheten, att höja utbildningsnivån, att förnya arbetsmarknadspolitiken samt att förnya kommunernas vuxenutbildning. Den reformering och förnyelse av kommunal vuxenutbildning som då inleddes vilade bl.a. på synsätt förknippade med det livslånga och livsvida lärandet.

Detta innebar att vuxenutbildningens uppdrag vidgades. Uppsökande verksamhet, yrkesutbildning och nära samverkan med främst arbetsmarknadsmyndigheterna betonades starkt. Den starka volymökningen underlättade introduktionen av nya verksamhetsformer och nya inriktningar i syfte att möta de enskilda människornas behov, även om utbildning syftande till behörighet motsvarande det treåriga gymnasiet dominerade. Under Kunskapslyftet påbörjades en utveckling lokalt och

regionalt, som innebar en ökad samverkan över politikområden främst mellan ansvariga för vuxenutbildning, arbetsmarknad och socialtjänst. I syfte att stimulera utvecklingen av det som kom att kallas en infrastruktur för vuxnas lärande tillfördes kommunerna 350 miljoner kronor 2002.

Den organisation som skapades för att förbereda och inledningsvis leda satsningen markerade från början kraftigt utvecklingsperspektivet. Utbildningsutbudet skulle breddas till att i högre grad omfatta yrkesutbildningar och bygga på behovsanalyser. Den uppsökande verksamheten skulle utvecklas och intensifieras i samarbete med bl.a. de fackliga organisationerna. Verksamhetsformerna skulle förändras så att de bättre svarade mot deltagarnas varierande behov. Fristående utbildningsanordnare skulle anlitas genom entreprenadförfarande för att klara volymökningen och för att förnya verksamhetsformer och pedagogik. I statsbidragssystemet byggdes ekonomiska incitament in som premierade förändringsarbete med den angivna inriktningen liksom att genom validering tillgodoräkna deltagarnas reella kunskaper.

Erfarenheterna från Kunskapslyftets första år sammanfattades i och låg till grund för propositionen Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen (prop. 2000/01:72). Genom propositionen och riksdagens beslut med anledning av denna bekräftades den utveckling som inletts. Mål och en strategi för utvecklingen av vuxnas lärande lades fast.

För att ytterligare befästa den förnyelse som ägt rum i kommunerna beslutade riksdagen med anledning av förslag i den nämnda propositionen att ett riktat statsbidrag till kommunerna för kommunal vuxenutbildningen skulle utgå för åren 2002 – 2005. I anslutning härtill fick Statens skolverk i uppdrag att genom dialog med kommunerna främja ett fortsatt utvecklingsarbete. Statens skolor för vuxna ombildades 2002 till Nationellt centrum för flexibelt lärande med ett uttryckligt uppdrag att främja användningen av IT, distansutbildning och andra former av flexibelt lärande inom vuxenutbildning och folkbildning. Efter förslag i 2005 års ekonomiska vårproposition

(prop. 2004/05:100) har det riktade statsbidraget förlängts ytterligare tre år.

Sedan Kunskapslyftets början har den kommunala vuxenutbildningen förändrats kraftigt. Förnyelsen underlättades av den kraftiga volymökningen. Traditionell verksamhet behövde inte avvecklas för att skapa utrymme för det nya. Myndigheten för skolutveckling och Statens skolverk har dock givit uttryck för farhågan att minskning av volymen, t.ex. som en följd av avveckling av det riktade statsbidraget, skulle innebära att delar av förnyelsen gick förlorad.

Den ekonomiska krisen på 1990-talet och Kunskapslyftet placerade vuxenutbildningen i politikens centrum. Detta skapade förutsättningar för utvecklingen av samarbete över gränserna mellan olika politikområden.

3 Utgångspunkter för en ny vuxenutbildningslag

3.1 En tydlig och modern lag

Den nya lagen för vuxenutbildningen följer i huvudsak samma struktur och uppbyggnad som förslaget till den nya skollagen. Den utgår även från samma bärande principer, dvs. en anpassning till ett målstyrt system och till den ansvarsfördelning som råder mellan stat och kommun. Målstyrningen skall stärkas och det kommunala ansvaret för utbildningens kvalitet och likvärdighet skall förtydligas. Ansvarsfördelningen både mellan stat och kommun och mellan beslutsfattare och pedagogisk profession skall ligga fast.

En utgångspunkt i föreliggande förslag är att alla ingående utbildningsformer i så stor utsträckning som möjligt skall ha en gemensam reglering samt att de studerandes rättssäkerhet skall stärkas.

De inledande fyra kapitlen innehåller de flesta av de bestämmelser som är gemensamma för de tre utbildningsformerna. Därefter följer tre separata kapitel som behandlar bestämmelser som endast berör varje speciell utbildningsform. I det femte kapitlet behandlas kommunal utbildning för vuxna, i det sjätte utbildning för vuxna med utvecklingsstörning och i det sjunde utbildning i svenska för invandrare. I kapitel åtta till tio finns reglering rörande tillsyn, överklagande samt övriga föreskrifter.

3.2 En enhetlig vuxenutbildningslag

3.2.1 Utbildningsformer

Förslag: Samlingsbegreppet det offentliga skolväsendet för vuxna skall bytas ut mot skolväsendet för vuxna. I skolväsendet för vuxna skall ingå kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingstörning samt utbildning i svenska för invandrare. De flesta av de bestämmelser som är gemensamma för de tre utbildningsformerna samt för därtill hörande verksamhet och annat som är knutet till denna skall regleras i lagens första fyra kapitel.

Skälen för förslaget: Utgångspunkten för förslaget är att i de fyra första kapitlen i vuxenutbildningslagen samla de flesta av de bestämmelser som är gemensamma för samtliga utbildningsformer som ingår i skolväsendet för vuxna. I och med detta manifesteras betydelsen av en gemensam infrastruktur för alla vuxnas lärande som i en mängd olika sammanhang utpekats och poängterats vara en viktig del i förverkligandet av det livslånga och livsvida lärandet. Liksom i förslaget till ny skollag är de inledande kapitlen gemensamma för de utbildningsformer som ingår i lagen.

3.2.2 Namnändringar

Förslag: De nya begreppen utbildningsform, kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingsstörning och utbildning i svenska för invandrare skall införas i vuxenutbildningslagen. Samtliga förkortningar skall utmönstras ur lagstiftningen.

Skälen för förslaget: I dag används begreppet skolform. Detta bör bytas ut mot utbildningsform eftersom det i större utsträckning speglar den förändring som vuxenutbildningen genomgått de senaste åren. Utvecklingen av vuxenutbildningen innebär att den i allt mindre utsträckning kommer att utmärkas av skola i fysisk mening. Lärande kan organiseras såväl på en arbetsplats som i den enskildes hem eller i ett lärcentrum eller i en skola. Som nämnts tidigare används dock fortfarande begreppet skolväsendet för att kunna skilja denna typ av utbildning från högre utbildning.

Vidare föreslås att ordet utbildning införs i samtliga namn för de utbildningsformer som ingår i skolväsendet för vuxna. Detta bidrar till att tydliggöra begreppet infrastruktur för vuxnas lärande. Kommunernas vuxenutbildning skall inte betraktas som synonym med begreppet vuxnas lärande, däremot utgör deras verksamhet en viktig och betydande del av vuxnas lärande. Den utbildning som kommunen tillhandahåller är en del av det formella utbildningssystemet. De olika utbildningarna inom kommunens vuxenutbildning har i huvudsak olika målgrupper även om de olika utbildningsformerna kan kombineras.

Kommunal vuxenutbildning (komvux) ersätts av kommunal utbildning för vuxna. Ett skäl till detta är att begreppet kommunal vuxenutbildning inte sällan har använts för att beteckna även de två andra utbildningsformerna som kommunen har ansvar för.

Särvux ersätts av utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. Det har i ett antal sammanhang framförts från olika håll att namnet särvux inte alltid förklarar vad som ryms inom utbildningsformen. Carlbeck-kommittén föreslog i sitt remissvar på departementspromemorian Stöd till vuxnas lärande. Förslag till lag (Ds 2002:66) att utbildningen borde heta utbildning för vuxna med utvecklingsstörning, vilket nu också föreslås.

Svenskundervisning för invandrare (sfi) ersätts av utbildning i svenska för invandrare. Det främsta skälet till förslaget är att få en samstämmighet i systemet. Samtliga tre utbildningsformer

som ingår i kommunens ansvar för vuxnas lärande kommer därmed att innehålla begreppet utbildning.

Förkortningarna komvux, sörvux och sfi utmönstras ur lagstiftningen.

Utbildning

Utbildning är den övergripande term som beskriver den verksamhet som omfattas av de övergripande målen i skolförfattningarna.

Ordet utbildning behöver emellertid även kunna användas i en annan betydelse i lagtext. Det gäller t.ex. i bestämmelser som föreskriver krav för att få anställning som rektor eller lärare. Någon uttrycklig definition av termen utbildning föreslås inte. Detta behöver inte innebära någon risk för oklarhet eller missförstånd, eftersom det av sammanhanget framgår i vilken betydelse begreppet används.

3.3 Definitioner av centrala begrepp

Förslag: Begreppen prövning, studerande, undervisning, utbildningsenhet, validering och verksamhet skall definieras i vuxenutbildningslagen.

Prövning är bedömning av kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i kursplaner som till betygskriterier.

Studerande är de som deltar i vuxenutbildning.

Undervisning är sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

Utbildningsenhet är all den verksamhet av olika slag som är samlad under en rektor.

Validering är en utforskande process som innebär en strukturerad bedömning, dokumentation och erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.

Verksamhet definieras som de aktiviteter i form av undervisning, vägledning, bedömning av måluppfyllelse, kunskaper och kompetens samt tillhandahållande av lärmiljöer som huvudmannen ansvarar för.

Skälen för förslaget: Inom vuxenutbildningen används ett antal centrala begrepp. En del av dem, t.ex. validering används inte i dagens reglering. Det är därför väsentligt att definiera begreppen i lag dels av rättsäkerhetsskäl dels för att en gemensam tolkning av begreppen ökar möjligheterna till samförstånd mellan olika intressenter.

I departementspromemorian Stöd till vuxnas lärande. Förslag till lag (Ds 2002:66) diskuteras vilken terminologi som kan användas för att beskriva termer och processer på ett sådant sätt att intentionerna bakom de senaste årens reformering av vuxenutbildningen tydligt framgår även i lagstiftningen.

Begreppet skola blir allt svårare att definiera i ett vuxenutbildningsperspektiv. Eftersom det behövs ett mer

övergripande begrepp, föreslås termen verksamhet samt att den skall definieras enligt följande: de aktiviteter i form av undervisning, vägledning, bedömning av måluppfyllelse, kunskaper och kompetens samt tillhandahållande av lärmiljöer som huvudmannen ansvarar för. På detta sätt tydliggörs kommunens ansvar och det blir också tydligt att en kommun inte kan fullgöra sina skyldigheter genom att enbart tillhandahålla t.ex. distansutbildningar. Det bör också understrykas att den enskilde inte nödvändigtvis behöver vara antagen till en kurs eller en utbildning för att kunna ta del av det som ingår i verksamheten t.ex. prövning eller lärmiljöer.

Undervisning definieras inte i dagens lagstiftning trots att termen är central i de författningar som reglerar skolan. Även i avtalssammanhang har definitionen av vad som är undervisning och annat arbete i skolan haft stor betydelse. Begreppet undervisning har fått en särskild värdeladdning, när det förknippats med en viss form av undervisningsmetod, framför allt s.k. katederundervisning. Den syn på kunskapsinhämtning och undervisning, som funnits i läroplanerna från 1980 och framåt, är dock mycket bredare och utgår från att människor är aktiva och själva strävar efter lärande. Definitionen av undervisning föreslås bli den samma som i förslaget till ny skollag dvs. sådana målstyrda processer som under ledning av lärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

De som deltar i vuxenutbildning bör benämnas studerande och inte elever. Språket är en viktig signalbärare och för många av dem som vuxenutbildningen vänder sig till, kan begreppet elev vara sammankopplat med skolgången i barn- och ungdomsår.

Kommunernas vuxenutbildning kan äga rum i många olika former. Den enskildes utbildning och lärande kan vara "skolförlagd", äga rum i lärcentra av olika slag, på en arbetsplats eller hos en annan anordnare än kommunens egen. Dessutom kan verksamheten bestå av flera utbildningsformer inom skolväsendet för vuxna, dvs. det som i dag kallas komvux, sfi och sårvox. Oavsett var verksamheten bedrivs och hur den är

organiserad skall det finnas en ansvarig rektor. All den verksamhet av olika slag som är samlad under en rektor bör definieras på den lokala nivån och benämnas utbildningsenhet.

Varken validering eller prövning är några nya företeelser inom den kommunala vuxenutbildningen, men trots att de båda blivit en allt mer naturlig och viktig del av verksamheten råder en viss osäkerhet om vad de olika begreppen står för och hur validering respektive prövning kan användas. Validering som begrepp har tidigare inte använts i lag eller förordning. Av det skälet bör båda dessa definieras i lag.

Prövning innebär en bedömning, ofta i form av test eller prov, om en person som inte följt undervisningen uppfyller kraven för att få betyg på en eller flera kurser eller motsvarande. Prövning bör definieras som en bedömning av kunskaper i förhållande till såväl uppställda kunskapsmål i kursplaner som till betygskriterier.

Validering syftar till att undersöka vilka kunskaper och färdigheter den enskilde faktiskt har, utan krav på att ett antal på förhand givna kunskapsmål skall ha uppnåtts. Validering föreslås därför definieras som utforskande process som innebär en strukturerad bedömning, dokumentation och erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats.

Prövning är således kontrollerande och syftar till betygssättning medan validering är utforskande till sin funktion. Vid en validering bör dock, utom när den ingår som ett inslag i en pågående utbildning, en persons faktiska kunskaper dokumenteras.

3.4 Övergripande mål m.m.

Förslag: Huvudmannen skall inom ramen för skolväsendet för vuxna stödja och stimulera vuxnas lärande. Vuxna skall ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällsliv och främja den personliga utvecklingen. De som erhållit minst utbildning skall prioriteras.

Utbildningen syftar också till att stärka demokrati, jämställdhet och en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling, öka ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt gynna en rättvis fördelning.

Utbildningen skall bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Skälen för förslaget: Målen har formulerats i överensstämmelse med de mål för vuxenutbildningen som riksdagen ställt sig bakom upprepade gånger sedan slutet av 1960-talet. Senast våren 2001 då regeringens proposition Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen förelades riksdagen (prop. 2000/01:72). Målformuleringarna innefattar ett individ- ett demokrati- ett tillväxtpolitiskt- och ett fördelningspolitiskt mål. Denna sammansatta målbild har alltså relevans för vuxenutbildningen. Ur ett tillväxtpolitiskt perspektiv är det även viktigt att beakta arbetsmarknadens behov.

Till de redan väl etablerade målen bör fogas att hållbar utveckling blir en del av vuxenutbildningens övergripande mål. Med hållbar utveckling avses en utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en god miljö och hälsa, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

Även om den framtida vuxenutbildningen skall rikta sig till alla vuxna bör det även framdeles vara så att vid otillräckliga resurser för vuxenutbildning skall den som erhållit minst utbildning prioriteras.

Vetenskap och beprövad erfarenhet

De krav som ställs på vuxenutbildningen att ge de studerande förutsättningar att erövra kunskaper blir alltmer omfattande och det är nödvändigt att ta ställning i etiska frågor inom alla kunskapsområden. Informationsteknikens utveckling ger snart sagt obegränsad tillgång till information men denna måste ordnas och omvandlas till kunskaper. De nationella styrdokumenterna ger läraren utrymme att tillsammans med de studerande välja innehåll och metoder för att nå målen. Detta kräver ett vetenskapligt förhållningssätt i bemärkelsen att kritiskt granska, att pröva och att sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang. Arbetet med att välja innehåll och metod och att värdera resultatet skall därför präglas av ett vetenskapligt förhållningssätt och kunskaper som grundar sig på relevant forskning och beprövad erfarenhet. Utbildningen, inklusive läroplaner och kursplaner, vilar självklart på forskningsbaserad grund och beprövad erfarenhet. Detta bör ändå markeras i lagen. Ingen skall kunna använda ovetenskapliga förklaringsmodeller i undervisningen.

I högskolelagen finns formuleringen att utbildningen skall vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet. Det är dock olämpligt att ha samma formulering i vuxenutbildningslagen som i högskolelagen. I högskolan ställs högre krav på samband mellan undervisning och forskning och på att studenterna skall utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt. Därför föreslås för vuxenutbildningens del formuleringen att utbildningen skall bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

3.4.1 Grundläggande demokratiska värderingar

Förslag: Verksamheten skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar såsom människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom skolväsendet för vuxna skall främja aktning för varje människas egenvärde och aktivt motverka diskriminering och annan kränkande behandling

Skälen för förslaget: Förslaget innebär att all verksamhet skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Skälet till detta är att i definitionen av verksamhet ingår sådana aktiviteter som inte nödvändigtvis sker inom ramen för en utbildning, t.ex. vägledning.

Jämfört med dagens reglering innebär förändringen att de grundläggande demokratiska värderingarna som anges i läroplanerna lyfts upp till lag. En uppräknning av olika former av kränkande behandling är svårt att göra helt uttömmande. En uppräknning kan leda till osäkerhet om andra beteenden är kränkande eller inte. Förslaget är därför att lagen kompletteras i enlighet med vad som gäller på högskolans område, nämligen att aktivt motverka diskriminering och annan kränkande behandling.

Det är viktigt att diskriminering och andra former av kränkande behandling motverkas. För att ge barn, elever och vuxenstudenter ett heltäckande skydd beslutades i maj 2005 en lagrådsremiss med förslag till en lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever i skolan m.m. (U2005/4649/S). De som föreslås skyddas av lagens bestämmelser är barn och elever som omfattas av den verksamhet som regleras i skollagen (1985:1100). Lagen föreslås träda i kraft våren 2006. För närvarande omfattas vuxenutbildningen av skollagen. Detta kan dock komma att

ändras i och med ikraftträdandet av den nya skollag som är föremål för remiss och föreliggande förslag till vuxenutbildningslag. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om hur diskriminering och annan kränkande behandling i vuxenutbildningen regleras därefter.

3.4.2 Individen som utgångspunkt

Förslag: Utgångspunkten för verksamheten inom skolväsendet för vuxna skall vara den enskildes behov och förutsättningar.

Skälen för förslaget: Enligt dagens regelverk har vuxna inte någon rätt till särskilt stöd eller rätt att nå mål för utbildningen. Ett avgörande skäl till detta är att det inte finns någon ovillkorlig rätt till utbildning för vuxna liknande den för barn och ungdomar. Det finns inte heller någon avsikt att införa en sådan rättighet och därmed inte heller någon generell rätt till stöd för att nå målen. En orsak till detta är att det är svårt att definiera innehållet i en sådan rättighet. Den rätt att nå målen som finns för barn och ungdomar är inte heller någon absolut rätt. Det finns däremot starka skäl som talar för att en vuxen som antagits till utbildning måste ges goda möjligheter att delta i utbildning genom att verksamheten organiseras och genomförs utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Detta innebär inte att en person med behov av särskilt stöd skall nekas särskilda insatser utan skall snarare tas som intäkt för att den enskildes behov och förutsättningar skall komma i första rummet. Ett exempel är gruppen av vuxna med läs- och skrivrelaterade problem. För denna grupp bör det finnas specialpedagogisk kompetens att tillgå. En kommun ska inte kunna neka vuxna med läs- och skrivsvårigheter tillträde till vuxenutbildning eftersom dessa grupper i vissa fall saknar de kunskaper som normalt uppnås i grund- eller gymnasieskola. Det gör dem i stället till en prioriterad grupp.

3.4.3 Icke-konfessionell verksamhet

Förslag: All verksamhet skall vara icke-konfessionell.

Skälen för förslaget: I de läroplaner och delar av läroplaner som i dag gäller för de olika skolformerna i det offentliga skolväsendet för vuxna anges att undervisningen skall vara icke-konfessionell. Denna bestämmelse förs upp från läroplan till lag för att befästa vikten av en allsidig och objektiv verksamhet som vilar på grundläggande demokratiska värderingar. Skillnaden jämfört med i dag blir förutom att det regleras i lag även att det inte är endast undervisningen utan hela verksamheten så som den definieras i föreliggande förslag som ska vara icke-konfessionell. Det innebär att t.ex. all vägledning skall vara icke-konfessionell.

3.5 Likvärdig utbildning

Förslag: Utbildningen inom skolväsendet för vuxna skall vara likvärdig inom varje utbildningsform varhelst den anordnas i landet.

Skälen för förslaget: Rätten till likvärdig utbildning finns i nuvarande lag. Ansvaret för en över hela landet likvärdig utbildning bärs gemensamt av stat och skolhuvudman. Principen är också en utgångspunkt för den statliga tillsynen. Rättssäkerheten är en fundamental aspekt av likvärdigheten. Det skall vara tydligt var ansvar och beslutsbefogenheter ligger. I vissa fall kan rättssäkerheten värnas och stärkas genom att beslut kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

Likvärdighet betyder inte likformighet eller att alla studerande skall få lika mycket resurser. Likvärdighet upprätthålls av mål i lag och läroplaner, betygskriterier, kursplaner, lärarbehörighet, överklagande samt krav på uppföljning och utvärdering.

3.6 Läroplan

Förslag: För kommunal utbildning för vuxna och för utbildning för vuxna med utvecklingsstörning gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i vuxenutbildningslagen. Läroplanen skall ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Läroplanen skall också ange mål och riktlinjer för utbildningen.

Utbildning i svenska för invandrare skall vila på de grundläggande värden som anges i den läroplan som avses ovan. Regeringen får meddela föreskrifter om läroplan.

Skälen för förslaget: Dessa bestämmelser finns i dag i respektive skolformsförordning. De lyfts nu upp till lag, dels för att bestämmelser om läroplan redan i dag är bundna med riksdagen, dels för att markera läroplanens betydelse som övergripande dokument.

I dag finns inte någon gemensam läroplan för det offentliga skolväsendet för vuxna. För nuvarande sfi gäller att utbildningen skall vila på de grundläggande värden som anges i läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94. För de övriga skolformerna gäller Lpf 94 där det även finns ett antal särskilda mål för utbildning för vuxna.

Den nya vuxenutbildningslagen kommer i likhet med den nya skollagen att medföra en omfattande översyn av nu gällande styrdokument, inte minst läroplanerna. Det kan i det sammanhanget finnas skäl att se över om det finns behov av en gemensam läroplan för de olika utbildningsformerna i skolväsendet för vuxna.

3.7 Avgifter

<p>Förslag: Principerna rörande avgiftsfrihet inom skolväsendet för vuxna skall ligga fast.</p>
--

Skälen för förslaget: Bestämmelser rörande avgiftsfrihet inom det skolväsendet för vuxna upprepas i dag för respektive skolform. Eftersom principen även fortsättningsvis är att utbildningen i de tre utbildningsformerna skall vara avgiftsfri skall den i stället komma till uttryck i de gemensamma bestämmelserna. Ingen förändring sker i sak.

4 Huvudmän och ansvarsfördelning

4.1 Huvudmän och ansvaret för utbildningen

Förslag: De i dag gällande principerna vad gäller huvudmän för utbildningen skall behållas.

Huvudmän för utbildningen skall vara kommuner och landsting.

I varje kommun skall finnas en eller flera nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter enligt vuxenutbildningslagen. Motsvarande skall gälla i fråga om landstingets uppgifter när landstinget är huvudman.

Huvudmannen skall ansvara för att verksamheten genomförs i enlighet med bestämmelserna i vuxenutbildningslagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för verksamheten som kan finnas i annan författning.

Principerna för ansvarsfördelningen mellan stat och kommun liksom mellan huvudman och rektor ligger fast.

Skälen för förslaget

Ansvarsfördelningen inom utbildningen i dag

I dag har huvudmannen ett övergripande ansvar för utbildningen och ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med

bestämmelserna i lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och bestämmelser för utbildningen i annan författning.

I avsnitt 5.1 om systematiskt kvalitetsarbete förtydligas huvudmannens ansvar för att systematiskt planera, följa upp och utvärdera sin verksamhet och på basis härav årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning.

I 2 kap. 2 § i 1985 års skollag framgår att det för ledningen av utbildningen i skolorna skall finnas rektorer. Rektorn fattar självständiga beslut inom vissa områden – främst myndighetsutövning. Reglering av rektorns befogenheter finns i lag, förordningar och läroplaner. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar vid t.ex. upphandling av utbildning på entreprenad. Rektorn beslutar dessutom enligt förordningar i dag bl.a. om individuella kurser, vissa disciplinära åtgärder samt är ansvarig för att individuella studieplaner upprättas.

Lärarna svarar för att tillsammans med de studerande planera, genomföra och utvärdera undervisningen. Betygssättning är exempel på ett område, där lärarnas uppgifter innebär myndighetsutövning.

I föreliggande förslag är utgångspunkten att de grundläggande principer för ansvarsfördelningen, som lades fast i den s.k. Ansvarspropositionen (prop. 1990/91:18), skall ligga fast. Det gemensamma uppdraget är att skapa en vuxenutbildning av god kvalitet, där målen uppfylls och där lärandet känns meningsfullt och stimulerande.

Oförändrad men tydligare ansvarsfördelning

Rektorns ledningsansvar för den pedagogiska verksamheten blir, i likhet med vad som är fallet i förslaget till ny skollag, tydligare i den nya lagen om vuxenutbildning. Ansvarsfördelningen mellan den politiska och den professionella nivån i kommunen beskrivs i tydliga men generella termer, som kommer att ge ett stort lokalt handlingsutrymme. Detaljregler i förordningar och läroplan kommer med nödvändighet att behöva rensas bort, när

den nya lagen skall träda i kraft. Målstyrningen skall förstärkas utan att likvärdigheten urholkas eller att de studerandes rättssäkerhet äventyras. Kvalitet, likvärdighet och rättssäkerhet värnas genom att vissa beslut, som främst gäller myndighetsutövning mot enskilda, fattas på ett likartat sätt genom regler riktade till rektor. Innehållet i besluten centralstyrs på intet sätt genom detta förfarande utan är snarare en garanti för att besluten fattas på rätt nivå och av en utpekad person.

Även när det gäller vuxenutbildning delas den uppfattning som kommer till uttryck i förslaget till en ny skollag att det finns goda skäl som talar för att den nuvarande ansvarsfördelningen mellan stat och kommun skall bibehållas, när det gäller regleringen av vissa av rektors uppgifter i skollagen. En sådan uppgift är att frågor av pedagogisk karaktär bör förbehållas rektorn. Frågor som rör undervisning, bedömning, och betygssättning skall enligt detta resonemang särskiljas från det som beslutas av politikerna.

Decentraliseringen av beslut enligt principerna i Ansvarspropositionen bör utvecklas. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för utbildningen. Genom föreliggande förslag får rektorn ett fortsatt tydligt ansvar för utveckling och inre organisation. Samtidigt är ansvaret i kommunen delat mellan nämnden och rektorn. Nämnden har ansvar för övergripande planering och för att tillskjuta och fördela resurser och anställa personal. Genomförandansvaret vilar på rektorn som tillsammans med personalen skall utveckla verksamheten. Under vilken nämnd vuxenutbildningen återfinns varierar mellan kommuner. I en del sorterar vuxenutbildningen under en nämnd med ansvar för arbetsmarknadsfrågor och i andra kan det vara Barn- och utbildningsnämnden, eller motsvarande. Det finns även exempel på att vuxenutbildningen ligger direkt under kommunstyrelsen. Oavsett var vuxenutbildningen har sin hemvist är det av största betydelse att den politiska nämnden har det övergripande ansvaret och kan styra verksamheten på ett övergripande plan.

Som framgår av avsnittet om kvalitet och inflytande föreslås att huvudmannen skall planera, följa upp och utvärdera sin verksamhet. Där finns också en bestämmelse som tydliggör det övergripande ansvar som kommunen har redan i dag för att vidta åtgärder när det är påkallat. Nämnden kan naturligtvis inte förhålla sig passiv om den genom uppföljning och utvärdering upptäcker brister i verksamheten.

Förhållandet mellan nämnd och rektor

Det kan i vissa fall uppstå en konflikt mellan rektor och nämnd, t.ex. om rektorn anser att brist på resurser inte ger henne eller honom förutsättningar att uppfylla sitt uppdrag.

Alla frågor i förslaget till ny lag som gäller rektorns ansvar torde i praktiken redan i dag var delegerade till rektor. Därmed kommer förslaget inte att förändra balansen mellan nämnd och rektor. Redan i dag kan konflikter uppstå mellan politiska riktlinjer och praktiska beslut av rektorn – särskilt när det gäller resurser.

Det finns inte i dag och kommer inte heller i fortsättningen att finnas knivskarpa gränser mellan vad kommunen skall besluta och vad rektor skall besluta. I en kommun kan nämnden ha fattat beslut om vissa riktlinjer som blir vägledande för rektorns beslut, även om hon eller han fattar besluten i de konkreta ärendena. Det finns flera exempel på frågor där det i vissa kommuner har fattats beslut om en önskvärd utveckling medan man på andra håll helt lämnar sådana beslut till professionen. Kommunen kan t.ex. ha inskrivet i policydokument att man skall sträva mot att införa flexibla former för olika utbildningar, eller att grundprincipen skall vara att antagning till utbildning skall ske kontinuerligt under året och inte begränsas till två gånger per år. I de konkreta fallen avgör dock rektorerna organisationen inom de ramar som finns, där de politiskt beslutade kommunala riktlinjerna också är en del av ramarna.

4.1.1 Verksamhet på entreprenad

Förslag: Huvudmannen får med bibehållet huvudmannaskap uppdra åt någon annan att anordna verksamhet i skolväsendet för vuxna (entreprenad). Regeringen får meddela föreskrifter om vem som får ges ett sådant uppdrag och om villkor för det.

Om huvudmannen uppdrar åt enskild fysisk eller juridisk person att anordna verksamhet på entreprenad, får huvudmannen till denna överlämna endast den myndighetsutövning som hör till lärares uppgift.

För sådan verksamhet som på huvudmannens uppdrag anordnas av en enskild fysisk eller juridisk person gäller inte bestämmelserna om lärares och vägledares anställningsform och inte heller bestämmelserna om huvudmannens ansvar för personalens kompetensutveckling.

Bestämmelserna om betygssättning skall dock gälla även vid entreprenad.

Skälen för förslaget: I dagens system kan alla utbildningar och kurser inom det offentliga skolväsendet för vuxna genomföras i entreprenadform, såväl kärnämnen som övriga ämnen. I departementskrivelsen "Stöd till vuxnas lärande" föreslogs på samma sätt som i skollagskommittén betänkande att frågor rörande entreprenad skulle utredas vidare. Så sker också nu vad gäller gymnasieskolan. En av de bärande frågorna i den utredningen är huruvida kommuner skall tillåtas lägga ut även andra kurser än dem i karaktärsämnen med yrkesinriktad eller estetisk profil på entreprenad, vilket redan i dag är fullt möjligt inom vuxenutbildningen.

I departementskrivelsen Validering m. m. – fortsatt utveckling av vuxnas lärande (Ds 2003:23) aviserades en översyn av frågan om certifiering av utbildningsanordnare inom vuxenutbildningen avseende myndighetsutövning. Certifieringen skulle utgöra grund för en möjlighet att till enskilda utbildningsanordnare överlämna rätten att utfärda betyg och intyg, lärarnas betygssättning och hela eller delar av

rektorsfunktionen enligt gällande styrdokument. En arbetsgrupp har tillsatts inom utbildningsdepartementet. Den skall pröva hur en delegering av rätten till myndighetsutövning vid entreprenader inom vuxenutbildning skulle kunna utformas. Arbetsgruppen skall redovisa sitt uppdrag hösten 2005.

Frågan om entreprenader är således inte färdigutredd. Av detta skäl föreslås enbart smärre justeringar av dagens reglering.

I dag har en praxis utvecklats som innebär att behörighetsreglerna för lärare inte gäller vid entreprenadförhållanden, dvs. att i de fall kommunen lägger ut utbildning på entreprenad behöver inte entreprenören använda sig av behöriga lärare. Praxis och nu gällande lagstiftning stämmer inte överens så till vida att det som görs undantag för vid entreprenad är endast anställningsformerna inte behörighetskraven. En kommun skall således även vid entreprenad ställa krav på behöriga lärare.

Föreliggande förslag innebär att de bestämmelser som gäller villkoren för lärares behörighet vid betygssättning även ska gälla vid entreprenad. Detta innebär att en lärare som har kompetens för den undervisning hon eller han ska bedriva men inte är behörig dvs. har förskrivna utbildning, inte ensam får sätta betyg. Ett starkt skäl för detta är att det är viktigt att säkra kvaliteten och likvärdigheten vid betygssättning inom vuxenutbildningen särskilt eftersom alla kurser får bli föremål för entreprenad.

4.1.2 Samverkan

Förslag: Kommunens skyldighet att enligt vuxenutbildningslagen tillhandahålla verksamhet inom skolväsendet för vuxna kan, om inte särskilda skäl talar emot det, fullgöras genom att kommunen ingår avtal med annan kommun eller landsting om att samverka kring tillhandahållandet.

Skälen för förslaget: Bestämmelsen är delvis ny. Begreppet samverkansavtal har funnits sedan länge i bestämmelserna kring gymnasieskolan. I nu gällande skollag anges också att intagningsorganisationen får vara gemensam för flera kommuner. Det är också möjligt enligt kommunallagen (1991:900) att för flera kommuner ha en gemensam nämnd. Det är inte realistiskt att utgå från att alla kommuner har möjlighet att tillgodose all efterfrågan på vuxenutbildning från den enskilde, men genom samverkan mellan kommuner kan även mer specialinriktade utbildningar bli möjliga. Genom att föra in bestämmelser i vuxenutbildningslagen betonas möjligheten för kommunerna att samverka. En sådan samverkan kan ha goda effekter inte bara för kommunerna som både kan effektivisera och sänka sina kostnader utan också för den enskilde kommunmedborgaren som kan erbjudas betydligt större möjligheter att delta i utbildning. Det ger också möjligheter för olika kommuner att utveckla specifik kompetens inom olika områden. Detta gäller inte minst påbyggnadsutbildningar men kanske i ännu högre grad utbildning i svenska för invandrare.

Det kan vara svårt för en liten kommun eller en kommun med få invandrare att möta de olika individernas behov. Denna problematik är väl känd och redan i dag samverkar ett antal kommuner kring tillhandahållandet. Det är också troligt att det kan komma att krävas ökad samverkan även på den regionala nivån.

4.1.3 Ledning och ansvar vid utbildningsenheterna

Förslag: Vid varje utbildningsenhet skall det finnas en rektor. Rektorn skall leda och samordna det pedagogiska arbetet inom sin utbildningsenhet.

Det skall åligga rektorn att särskilt verka för att verksamheten utvecklas.

Rektorn skall besluta om enhetens inre organisation och i övrigt fatta de beslut som framgår av särskilda föreskrifter i vuxenutbildningslagen eller annan författning.

En rektor skall få uppdra åt en sådan befattningshavare vid utbildningsenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som ankommer på rektorn.

Rektorns beslutanderätt enligt särskilda föreskrifter skall dock få överlåtas till annan endast om det anges särskilt i dessa föreskrifter.

Som rektor får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt.

Skälen för förslaget: En generell bestämmelse om att rektorn genom sin ledning och samordning av det pedagogiska arbetet beslutar om enhetens inre organisation och fattar de beslut som framgår av särskilda föreskrifter i vuxenutbildningslagen eller annan författning skall införas. Denna generella bestämmelse om rektorns befogenhet kommer automatiskt att medföra avreglering och omreglering inte bara i lagen utan också i förordningar och läroplaner. Exempelvis föreslås att bestämmelser om skolplan på kommunal nivå och lokal arbetsplan på enhetsnivå slopas. Det är naturligt att även vissa bestämmelser i förordningarna kan utgå i samband med denna avreglering, eftersom de kan anses ingå i rektorns beslut om den inre organisationen. Den uppräkningslista som finns av rektorns uppgifter i läroplanerna behöver som konsekvens också ses över och gallras.

4.1.4 Ansvaret för undervisningen

Förslag: Vid varje utbildningsenhet skall det finnas lärare. Dessa skall ha ansvaret för undervisning samt bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

En huvudman skall vara skyldig att använda lärare som har en utbildning avsedd för den verksamhet de i huvudsak skall bedriva. Undantag skall få göras endast om lärare med sådan utbildning inte finns att tillgå eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till de som deltar i verksamheten. I huvudsak behålls de bestämmelser om lärares behörighet, anställning och behörighetsbevis som finns i dag. Ett lämplighetskrav införs dock för anställning av lärare utan lärarutbildning för högst ett år i sänder.

Skälen för förslaget: I dag finns tre olika kategorier av lärare i skolväsendet.: utbildade lärare med tillsvidareanställning, lärare utan föreskriven lärarutbildning men med tillsvidareanställning samt lärare utan föreskriven lärarutbildning med tidsbegränsad anställning på högst ett år. I den rättsliga regleringen har alla lärare samma uppgifter och ansvar oavsett vilken utbildning och anställningsform de har.

Att det finns utbildade, kunniga och engagerade lärare är en förutsättning för en bra verksamhet i vuxenutbildningen, inte minst för att den enskildes utbildningsmål skall kunna förverkligas. Lärarnas insatser är avgörande för kvaliteten och för vuxenutbildningens utveckling.

Andelen obehöriga som arbetar inom vuxenutbildning som lärare är dock alltför hög. Inom komvux saknade 2004 ca 25 procent av lärarna pedagogisk examen. Det är dock inte enbart den pedagogiska kompetensen som är viktig utan även ämneskunskaperna. Inom vuxenutbildningen är det främst de lärare som arbetar med sfi som i stor utsträckning saknar formell ämneskompetens. Endast 36 procent av de verksamma behöriga lärarna hade 2003 utbildning i svenska som andraspråk eller svenska för invandrare, och endast 11 procent hade 40 poäng eller mer.

Huvudinriktningen måste alltid vara att arbetsgivaren vid varje anställningstillfälle söker en lärare med adekvat utbildning till de arbetsuppgifter som skall utföras. Mer eller mindre tillfälliga och lokala svackor i tillgången på lärare med föreskriven utbildning gör att arbetsgivaren ibland är tvungen att anställa personal som i formell mening är obehörig. Detta skall dock betraktas som undantagsfall.

Bestämmelserna om anställningsform m.m. i förslaget är desamma som i dag med två undantag. Punkten särskilda skäl är borttagen i uppräkningslistan av de krav som ställs för att obehöriga skall få anställas som lärare utan tidsbegränsning. De särskilda skäl som kan tänkas förekomma är de som finns explicit uttryckta i bestämmelsen, nämligen att det saknas sökande som uppfyller kraven på behörighet, att sökanden har motsvarande kompetens för den undervisning som anställningen avser och att det finns skäl att anta att sökanden är lämpad att sköta undervisningen. Någon ändring i sak är alltså inte avsedd.

En förändring som föreslås är skärpning av kraven på den person som skall anställas för högst ett år i sänder, nämligen ett krav på att sökanden kan antas vara lämpad att sköta undervisningen. Avsikten med detta är att markera att det är endast i undantagsfall som en person utan föreskriven utbildning kan anställas för att sköta läraruppgifter

4.1.5 Lärare med forskarutbildning

Förslag: Huvudmannen skall sträva efter att för undervisningen anställa lärare som har forskarutbildning.

Om en behörig sökande till en anställning som lärare har forskarutbildning och de sökande i övrigt har likvärdiga meriter skall huvudmannen ge den sökande med forskarutbildning företräde till anställningen, om detta även med hänsyn till organisatoriska och ekonomiska överväganden är motiverat.

Skälen för förslaget: I nuvarande reglering sägs att varje kommun och landsting skall sträva efter att för undervisning i gymnasieskolan, gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning anställa lärare som har forskarutbildning. Dagens vuxenutbildning ställer delvis nya och högre krav på lärarna och deras förmåga att analysera och utveckla ett tänkande om utbildningens innehåll och upplägg. I propositionen om en ny lärarutbildning (prop. 1999/2000:135) konstateras att skolans uppgift att vägleda eleverna till ett kritiskt prövande förhållningssätt blir viktigare allteftersom informationsflödet blir intensivare. Lärarna måste kunna utvärdera sin egen verksamhet och dess resultat samt elevernas kunskaper och arbetssätt. Ett viktigt skäl till att forskningen och forskarutbildningen stärks är att öka och bredda kunskaperna kring lärande och pedagogiskt arbete så att läraryrket kan utvecklas.

Liksom i annan offentlig verksamhet utgör forskning och utvecklingsarbete viktiga faktorer för att främja kvaliteten i verksamheten. Detta gäller inte minst inom vuxenutbildningen där det i framtiden kommer att finnas behov av att kunna binda samman utbildning och arbetsliv i än större utsträckning.

4.1.6 Studie- och yrkesvägledning

Förslag: Huvudmannen ansvarar för att det finns tillgång till sådan kompetens inom studie- och yrkesvägledning att vuxnas behov av vägledning och information inför framtida utbildnings- och yrkesval tillgodoses.

För att av huvudmannen få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning i skolväsendet för vuxna skall den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet.

Den som inte uppfyller dessa krav får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder.

Skälen för förslaget: I dag finns inget krav på att det skall finnas tillgång till särskild personal för studie- och yrkesvägledning. Däremot innehåller dagens skollag en bestämmelse som säger att den som anställs utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning i det offentliga skolväsendet skall ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet. Av samma bestämmelse framgår vidare att den som inte uppfyller anställningskraven får anställas för högst ett år i sänder.

I det förslag till ny skollag som föreligger görs bedömningen att en reglering av tillgång till kompetenser är av vital betydelse. Det är tveklöst så att det i lagen behövs en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att den enskilde skall få tillgång till studie- och yrkesvägledning. Hur den skall organiseras är en lokal fråga. I vissa kommuner har man valt att samlokalisera vägledningsresurserna med arbetsförmedlingen, i andra med gymnasieskolan och i vissa, företrädesvis stora kommuner, har man lokaliserat den till ett vägledningscentrum.

Huvudmannens ansvar för studie- och yrkesvägledning framgår tydligt av läroplanerna både för de obligatoriska och frivilliga skolformerna. Det råder heller ingen tvekan om att det framtida behovet av studie- och yrkesvägledning för vuxna kommer att öka i takt med att kravet på utbildad arbetskraft ökar och omställningar på arbetsmarknaden blir allt vanligare.

I de fall huvudmannen väljer att inrätta särskilda befattningar för studie- och yrkesvägledning skall dagens bestämmelser om krav på viss utbildning för att få tillsvidareanställas fortsätta gälla.

4.1.7 Kompetensutveckling

Förslag: Huvudmannen skall se till att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling.
--

Skälen för förslaget: Av dagens lagstiftning framgår att varje kommun och landsting skall se till att kompetensutveckling anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Kommuner och landsting skall vinnlägga sig om en planering av personalens kompetensutveckling.

Det är även framdeles mycket viktigt att huvudmannen uppfyller sitt ansvar så att personalen får nödvändig och adekvat kompetensutveckling. Därför föreslås att personalens möjligheter till kompetensutveckling regleras i den nya vuxenutbildningslagen.

5 Kvalitet och inflytande

5.1 Systematiskt kvalitetsarbete

Förslag: Varje huvudman och varje utbildningsenhet inom skolväsendet för vuxna skall systematiskt planera, följa upp och utvärdera sin verksamhet och annat som huvudmannen ansvarar för enligt vuxenutbildningslagen. Med utgångspunkt i dessa underlag skall kvalitetsredovisningar årligen upprättas.

Kvalitetsredovisningen skall vara skriftlig och innehålla dels en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats, dels en redogörelse för vilka åtgärder som kommer att vidtas för ökad måluppfyllelse.

Planering och kvalitetsredovisning på utbildningsenhetsnivå skall genomföras under medverkan av lärare och övrig personal. Dessutom skall de studerande ges möjlighet att medverka. Rektorn skall ansvara för att planering, uppföljning, utvärdering och kvalitetsredovisning genomförs.

Huvudmannen skall ha rutiner för att ta emot och utreda klagomål. Information om rutinerna skall lämnas på lämpligt sätt.

Huvudmannen skall se till att erforderliga åtgärder vidtas om det vid uppföljning och utvärdering, genom klagomål eller på annat sätt framkommer brister i verksamheten eller annat som huvudmannen ansvarar för enligt vuxenutbildningslagen.

Skälen för förslaget: Alla vuxna skall erbjudas en utbildning som är likvärdig och av god kvalitet. Nationell likvärdighet i ett decentraliserat system förutsätter att staten fastställer nationella mål och systematiskt följer upp och granskar att dessa nås. Utöver detta krävs även att det utvecklas ett systematiskt kvalitetsarbete på lokal nivå. Dokumentationen av kvalitetsarbetet skall vara ett stöd i det lokala förbättringsarbetet.

5.1.1 Kvalitetsredovisning

Genom föreliggande förslag kommer krav att ställas på skriftlig kvalitetsredovisning för de tre formerna av utbildning inom skolväsendet för vuxna. Rätten för personal och studerande att medverka i arbetet med utbildningsenhetens planering och kvalitetsredovisning förstärks också. I dag finns regler om kvalitetsredovisning i förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet.

Kvalitetsredovisningen i centrum för kvalitetsarbetet

Eftersom kravet på att upprätta skolplaner och arbetsplaner försvinner bör kvalitetsredovisningen sättas i centrum för kommunernas och verksamheternas kvalitetsarbete.

Genom att formerna för planering och uppföljning av lokala mål främst blir en fråga för utbildningsenheten och kommunen tydliggörs också ansvarsfördelningen mellan stat och kommun.

Planering är en förutsättning för ett väl fungerande kvalitetsarbete. Därför föreslås ett ansvar att systematiskt planera, följa upp och utvärdera verksamheten och med utgångspunkt i detta underlag årligen upprätta skriftliga kvalitetsredovisningar.

Kvalitetsredovisningens syfte och utformning

Kvalitetsredovisningens primära syfte är att främja kommunernas och utbildningsenheternas lokala kvalitets- och utvecklingsarbete. Enligt förslaget skall i kvalitetsredovisningen en gång per år redovisas dels en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats, dels en redogörelse för vilka åtgärder som kommer att vidtas för att öka måluppfyllelsen.

Kvalitetsredovisningarna kan också utgöra ett underlag för myndigheterna i deras arbete, t.ex. för Statens skolverks inspektionsverksamhet samt för Myndigheten för skolutveckling vid bedömning av behov av stöd för utveckling.

Kvalitetsredovisning på verksamhetsnivå

Arbetet med att utveckla verksamheternas kvalitet skall präglas av demokrati och inflytande och bör därför vara brett förankrat. För att nå genomslag och leda till verkliga förbättringar måste personal och studerande ges möjlighet att delta aktivt både i kvalitetsarbetet och i arbetet med kvalitetsredovisningen. Förslaget innebär att planering och kvalitetsredovisning för varje utbildningsenhet skall genomföras av lärare och övrig personal. De studerande skall erbjudas att delta i arbetet.

Kvalitetsredovisning på huvudmannanivå

Huvudmannen för utbildningen har det yttersta ansvaret för utbildningens kvalitet och likvärdighet vilket ger huvudmannens kvalitetsredovisning en särskild roll. Den bör bygga på verksamheternas kvalitetsredovisningar och på andra uppgifter som är väsentliga för uppföljningen och utvärderingen.

Förslaget innebär att varje kommun årligen skall upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning för sin verksamhet inom skolväsendet. Förslaget utgår från dagens förhållanden där varje kommun skall upprätta kvalitetsredovisning för skolor inom det offentliga skolväsendet.

5.1.2 Klagomålshantering

Huvudmannen skall ha rutiner som är väl kända av de studerande för att ta emot och utreda klagomål. Det överlämnas till varje huvudman att bestämma hur klagomålshanteringens skall organiseras och hur informationen om klagomålsrutinerna skall lämnas. Rutinerna bör dock innehålla en intern ansvarsfördelning hos huvudmannen. Det är givetvis nödvändigt att informationen om klagomålsrutinerna lämnas på sådant sätt att de blir kända för de studerande.

Det är också ytterst angeläget att kunskapen om eventuella brister i en verksamhet leder till åtgärder för förbättring. Därför föreslås vidare att huvudmannen skall se till att erforderliga åtgärder vidtas om det vid uppföljning och utvärdering, efter klagomål eller på annat sätt framkommer brister i verksamheten.

5.2 Inflytande för de studerande

Förslag: De studerandes möjligheter till inflytande över utbildningen skall utvecklas och förbättras.

Varje studerande skall ha inflytande över sin egen utbildning samt över verksamheten.

De studerande skall fortlöpande hållas informerade i frågor som rör dem och stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla verksamheten.

Vid varje utbildningsenhet och inom varje utbildningsform skall bedrivas ett systematiskt arbete med de studerandes inflytande. Det skall finnas ett eller flera forum för de studerandes inflytande.

De studerande skall ges tillfälle att lämna synpunkter innan beslut fattas i sådana frågor som är viktiga för verksamheten och som kan ha betydelse för de studerande.

Rektorn skall ansvara för att det vid varje utbildningsenhet bedrivs ett systematiskt arbete med de studerandes inflytande. Den närmare utformningen av inflytandet skall anges i samband med den planering för varje utbildningsenhet som föreskrivs i bestämmelserna om kvalitetsredovisning.

Rektorn ansvarar vidare för att de studerande informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och om huvuddragen i de bestämmelser som reglerar verksamheten.

Den studerande som har i uppdrag att företräda andra studerande i frågor om utbildningen eller verksamheten skall ges förutsättningar att kombinera uppdraget med sin utbildning.

Skälen för förslaget: En av de stora utmaningarna för vuxenutbildningen i dag är att ge de studerande allt större möjligheter att välja form, tid och plats för sitt lärande. Enbart individuellt inflytande på utbildningen kan dock aldrig ersätta det kollektiva inflytandet som berör den specifika utbildningen, utbildningsenheten eller huvudmannen. Varje studerande bör

därför ha inflytande över både sin egen utbildning och verksamheten inom skolväsendet för vuxna.

Möjligheterna till inflytande för kvinnor och män som studerar inom vuxenutbildningen inom vuxenutbildningen behöver utvecklas och förbättras och åtgärder bör vidtas för att undanröja hinder för deltagande och ge de studerande reella möjligheter till inflytande. Att de studerande får möjlighet att påverka sin utbildning är en fråga om kvalitet och de studerande utgör därmed en resurs som behöver tas till vara.

De grundläggande demokratiska värdena skall ligga till grund för allt arbete inom vuxenutbildningens verksamhet. Den värdegrund som gäller för verksamheten uttrycker de demokratiska värdena och respekten för alla människors lika värde. Genom internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter har Sverige åtagit sig att fullfölja olika åtaganden som syftar till likabehandling och skydd mot diskriminering. Principen om alla människors lika värde i regeringsformen och artikel 14 i Europakonventionen är länkad till verksamhetens demokratiska uppdrag genom skollagen, läroplan och andra förordningar. I sammanhanget är det viktigt att erinra om att Europakonventionen gäller som lag i Sverige sedan 1 januari 1995.

Huvudmannen och alla i verksamheten skall hävda de grundläggande värdena och aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Men det är inte tillräckligt att enbart förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar genom att informera om värdegrundsuppdraget, gällande lagar och internationella överenskommelser. Verksamheten och lärprocesserna i sig skall utformas och bedrivs så att demokratiska värden och principer tydliggörs och präglar arbetet samt gör det möjligt för alla studerande att påverka och vidareutveckla verksamheten. Detta innebär att alla studerande måste få möjlighet och tillfälle att behandla frågor av gemensamt intresse. Huvudman, lärare och annan personal måste därför på olika sätt underlätta, stödja och skapa förutsättningar för de studerande att engagera sig och ta aktiv del

i arbetet med verksamheten Även om engagemanget ytterst måste komma från dem som vill ha inflytande måste det engagemang som finns stärkas och uppmuntras.

Grunden för inflytande utgår från information och kunskap om verksamheten samt en grundläggande orientering om uppdrag och organisation. För att inte ansvaret skall stanna vid att ge information måste det även finnas möjlighet för de studerande att delta, påverka och samråda för att öka det reella inflytandet. Det bör dock aldrig lämnas öppet för en utbildningsenhet att välja om man vill arbeta med inflytande eller inte. Ett systematiskt arbete med studerandes inflytande bör därför finnas inom varje enhet. Ett sådant arbete skall även bedrivas inom varje utbildningsform. Det är angeläget att inom en utbildningsenhet där flera utbildningsformer finns representerade bedriva ett inflytandearbete som omfattar alla grupper av studerande. Det är inte minst viktigt att iaktta och respektera de skillnader i arbetet med inflytande som kan finnas mellan studerande inom utbildningsformerna kommunal utbildning för vuxna och utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. Inom den senast nämnda utbildningsformen är det viktigt att beakta att möjligheterna för studerande med utvecklingsstörning att komma till tals i stor utsträckning är beroende av omgivningens förmåga att skapa praktiska, psykologiska och organisatoriska förutsättningar.

Det skall finnas ett eller flera forum där studerande, personal och andra berörda kan delta och där olika åsikter presenteras och diskuteras. I departementspromemorian Var-dags-inflytande i förskola, skola och vuxenutbildning (Ds 2003:46) konstateras att det väsentliga inte är formen för inflytandet utan innehållet. Forumet skall därför inte ses som en bestämd organisationsform utan endast som ett krav på att de berörda skall kunna mötas för att ge information och ta del av varandras synpunkter.

De föreslagna forumen bör ha två huvuduppgifter. Den ena innebär att vara en arena där studerande kan föra fram förslag och synpunkter i frågor som berör det kollektiva inflytandet. Den andra huvuduppgiften är att ge information om kommande

beslut i frågor som är av intresse för de grupper som finns representerade i forumet. Härigenom ges dessa en möjlighet att påverka besluten i så god tid och i sådan ordning att det innebär en reell möjlighet till inflytande.

Formerna för utbildning i det offentliga skolväsendet för vuxna utvecklas alltmer och tar sig allt fler uttryck. Enligt förordningen om kommunal vuxenutbildning kan kommunens stöd till vuxnas lärande ha formen av undervisning, handledning och vägledning samt bedömning av måluppfyllelse och kunskaper. Med en verksamhet som kan ta sig vitt skilda uttryck är det inte rimligt att utgå från att ett gemensamt forum kan tillgodose studerandes behov inom samtliga utbildningsformer.

Det är rimligt att utgå från att de studerandes intresse för inflytandefrågor varierar över tid. Flera undersökningar visar på svårigheter att engagera studerande för kollektiva inflytandefrågor. Det är av vikt att ledningen tar reda på varför intresset i så fall saknas bland de studerande och vad som kan förbättras i form och innehåll. I bästa fall ingår inflytandet som en så naturlig del i enhetens arbete att det inte ens kan väljas bort. De studerande som har i uppdrag att företräda andra studerande i frågor om utbildningen skall ges förutsättningar att kombinera uppdraget med sina studier.

För att det inte ska råda något tvivel om vem som har ansvaret för att det bedrivs ett systematiskt inflytande på varje enhet och inom varje utbildningsform och rätten till information bör det av lagen framgå att rektorn har ansvaret. Rektorn bör inte kunna delegera sitt övergripande ansvar medan konkreta uppgifter som att informera de studerande naturligtvis kan överlåtas till en medarbetare. Rektorn svarar också för en kontinuitet inom kommunens utbildning för vuxna eftersom det oavsett kommunens val av utbildningsanordnare och former för utbildningen måste finnas en av utbildningshuvudmannen anställd rektor.

Grundläggande kunskaper om verksamhetens mål, styrdokument och var olika beslut fattas är en förutsättning för att kunna utöva sitt inflytande. Det bör därför anges i lagen att

de studerande skall informeras om sin rätt till inflytande och om huvuddragen i bestämmelserna. Informationen måste omfatta en grundläggande orientering om den aktuella utbildningsformens styrsystem och uppgifter.

Varje utbildningsenhet bör beskriva sitt arbete med inflytandet för samtliga utbildningsformer i kvalitetsredovisningen utifrån de bestämmelser som finns om systematiskt kvalitetsarbete och med utgångspunkt från de nationella målen i läroplaner och kursplaner.

6 Bedömning och betyg

6.1 Information om kunskapsutveckling

Förslag: Den studerande skall fortlöpande informeras om sin kunskapsutveckling i förhållande till de mål som gäller för utbildningen.

Skälen för förslaget: De studerande skall fortlöpande informeras om sin kunskapsutveckling. Bestämmelsen är ny men återfinns i dag i läroplanen. Bestämmelsen finns även i nu gällande förordning för sfi. Starka skäl talar för att det behövs ett förtydligande vad gäller den studerandes rätt till information rörande sin kunskapsutveckling. Detta bör enligt förslaget ske genom att i lag reglera den studerandes rätt till information. Många missförstånd som kan komma i dagen först då den studerande får sitt betyg kan undanröjas på ett tidigt stadium om informationen ges under hela utbildningstiden. Hur och på vilket sätt detta skall ske överlåtes till den professionella nivån att utforma, dvs. rektorn och lärarna.

6.2 Allmänna bestämmelser om betyg och beteckningar på betygssteg

Förslag: De allmänna bestämmelserna om betyg skall regleras i lag i stället för i förordning dock utan att innehållet förändras jämfört med dagens bestämmelser. Betyg skall sättas i den utsträckning och form som följer av vuxenutbildningslagen eller annan författning. Betyg skall utfärdas skriftligt.

Betygsstegens beteckningar skall sluta på -t, dvs. Icke godkänt, Godkänt, Väl godkänt och Mycket väl godkänt, i alla utbildningsformer där betyg kan eller skall sättas.

Skälen för förslaget

Allmänna bestämmelser om betyg

De allmänna bestämmelserna om betyg bör regleras i lag i stället för förordning. Vid de flesta tidigare förändringarna av betygssystemet har regeringen på grund av frågornas stora principiella betydelse valt att underställa riksdagen förslagen i en proposition. Riksdagen har ett legitimt intresse av att få behandla dessa frågor, som dessutom är av stor betydelse för de studerandes rättssäkerhet. Regeringen måste i de flesta fall vända sig till riksdagen med förslag till ändringar i betygssystemet, även om bestämmelsen formellt sett ligger i en förordning. Det är därför logiskt att allmänna bestämmelser om betyg förs upp från utbildningsformsförordningar till lag.

Beteckningar på betygsstegen

Beteckningarna på betygsstegen finns i dag i respektive skolformsförordning. I propositionen Kunskap och kvalitet –

elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140) föreslogs att benämningarna på betygen i gymnasieskolan skall sluta på -t, dvs. Icke godkänt, Godkänt, Väl godkänt och Mycket väl godkänt eftersom det är resultatet och inte personen som skall bedömas. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2003/04:UbU13). Detta förslag återfinns även i förslaget till ny skollag och omfattar alla där ingående skolformer. Det är naturligt att samma beteckningar används både inom skolväsendet för barn- och ungdomar och för skolväsendet för vuxna. Därför föreslås att dessa förändringar även ska gälla för vuxenutbildningens alla utbildningsformer.

6.2.1 Ett mer enhetligt betygssystem

Förslag: Betygsskalan skall vara enhetlig för utbildningsformerna kommunal utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare.

Skälen för förslaget: I dag gäller olika betygsskalor inom de olika utbildningsformerna. Beteckningarna på betygsstegen är dock desamma. Inom kommunal vuxenutbildning används för grundläggande vuxenutbildning och påbyggnadsutbildningar de tre betygsstegen Icke godkänd, Godkänd, och Väl godkänd. I gymnasial vuxenutbildning får även Mycket väl godkänd användas. I sfi används endast de två betygsstegen Godkänd och Väl godkänd.

Det är svårt att motivera diskrepansen mellan de olika nivåerna och utbildningsformerna. Skolverket har bl.a. påpekat att ett enhetligt betygssystem skulle understryka de möjligheter en studerande de facto har att kunna läsa kurser på olika nivåer och i olika utbildningsformer. Det blir då i sammanhanget svårt att förklara varför inte samma betygssteg gäller. För att lättare kunna jämföra betygsresultat vid studier på olika nivåer bör betygsskalan vara jämförbar inom hela utbildningssystemet och betygen på grundläggande- och påbyggnadsnivå bör därför

anpassas till den gymnasiala nivåns fyrgradiga betygsskala. Samma sak gäller för utbildning i svenska för invandrare.

Förslaget innebär en enhetlig betygsskala för de två utbildningsformerna kommunal utbildning för vuxna samt utbildning i svenska för invandrare. I det enhetliga systemet skall de fyra betygsstegen Icke godkänt, Godkänt, Väl godkänt samt Mycket väl godkänt användas. De som inte önskar betyg på de genomgångna kurserna skall precis som i dag kunna få sina kunskaper dokumenterade genom intyg i stället för betyg.

Inga förändringar föreslås vad gäller utbildning för vuxna med utvecklingsstörning, eftersom regeringen avser att återkomma till den frågan i särskild ordning.

6.3 Åtgärder för rättvisa och likvärdiga betyg

Betygsättning innebär myndighetsutövning. Det är beslut som har rättsverkan för varje enskild studerande. Betygen kan ha en avgörande betydelse för den enskilde eftersom de har en direkt koppling till urvals- och behörighetsbestämmelser. Att betygen måste vara rättvisa och likvärdiga är därför en självklarhet.

Betyg och bedömning är starkt förknippade med varandra. Bedömning behöver ständigt göras för att utvärdera hur lärandet sker i relation till uppställda mål. Den kunskapssyn som kommer till uttryck i läroplan, kursplaner och betygskriterier utgår ifrån att det är en bedömning som grundar sig på observationer, samtal, projekt- och grupparbeten samt enskilda arbeten. Bedömningen syftar till att identifiera de studerandes kunskapskvaliteter för att beskriva starka och svaga sidor samt ge ett bra underlag för att planera det fortsatta arbetet. Betygen skall visa i vilken utsträckning den studerande har uppnått de nationellt uppställda målen och även kvaliteten i kunskaperna. Statens skolverks kvalitetsgranskning visar dock att skriftliga prov dominerar när kunskaper skall bedömas, vilket innebär att liten hänsyn tas till vad individen presterat i övrigt t.ex. projektarbete och uppgifter av praktisk karaktär. Detta gäller i synnerhet inom gymnasial vuxenutbildning.

Lärare måste vara väl förtrogna med den kunskapssyn som anges i läroplaner, kursplaner och betygskriterier.

6.3.1 Rektorns ansvar för betygssättningen förtydligas

Förslag: Rektorns ansvar att verka för att betygssättningen sker i enlighet med lag och andra författningar skall förtydligas genom att en särskild bestämmelse införs i vuxenutbildningslagen.

Skälen för förslaget: Rektorn har ett övergripande ansvar för skolans pedagogiska verksamhet. Det innefattar också att bedömning och betygssättning sker i enlighet med de bestämmelser som finns. Undersökningar liksom skolmyndigheternas arbete visar att många rektorer överlämnat betygssättningen helt till skolans lärare, utan att själva delta i processen. Skolverket bedömer i inspektionsrapporten Utbildningsinspektionen 2003 att rektorer sällan tycks ta initiativ för att säkerställa en rättvis och likvärdig betygssättning. Det är angeläget att rektorns särskilda ansvar förtydligas i lag. Detta ansvar innebär dels att se till att lärare är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

6.3.2 Kvalitetssäkring av betygssättningen

Förslag: Betyg skall beslutas av den lärare som är ansvarig för verksamheten, under förutsättning att den läraren uppfyller kraven för tillsvidareanställning. I andra fall skall betyget sättas av en lärare som uppfyller krav för tillsvidareanställning tillsammans med den lärare som ansvarar för verksamheten. Medbedömaren utses av rektorn. Om två eller flera lärare inte kan enas om ett betyg skall rektorn besluta om betyget.

Skälen för förslaget: Dagens reglering innebär att betyg skall sättas av läraren. Frågan om vem som skall sätta betyg regleras i förordning. Det ställs i dag inget särskilt krav på just behörighet för betygssättning. Den som anställts som lärare, även om anställningen bara gäller för ett år i taget, anses också kunna betros att utföra alla de ingående momenten i uppdraget, alltså även betygssättning.

Förslaget innebär att en lärare som inte har föreskriven utbildning eller som inte uppfyller kraven för vidareanställning inte ensam skall svara för betygssättningen utan att betyget i sådana fall skall sättas tillsammans med en lärare som utses av rektor. Denna medbedömare skall ha föreskriven utbildning eller uppfylla kraven för tillsvidareanställning.

Syftet med förändringen är att öka kvaliteten på bedömningen och betygssättningen. Betygssättning innefattar förtrogenhet med kursplaner och betygskriterier samt gällande regler. Genom att en erfaren lärare är medbedömare ökar möjligheten till högre kvalitet i bedömning och betygssättning. Den medbedömande läraren skall givetvis vara erfaren och väl förtrogen med bedömning och betygssättning.

I det fall den behöriga och den obehöriga läraren inte kan enas avgörs betyget av rektor. Avsikten är inte att rektor skall gå in och göra en självständig bedömning av elevens kunskaper utan att rektor skall ta ansvar för att tvisten löses på ett sätt som är kvalitativt och rättssäkert för alla inblandade. Hur detta sker är en lokal organisatorisk fråga som avgörs av rektor och lärarna. Rektorns yttersta ansvar för kvaliteten blir tydligt också här, inte minst ansvaret för att en organisation för samråd och stöd kring betygssättning byggs upp och fungerar.

6.3.3 Information om grunderna för betygssättningen

Förslag: En bestämmelse införs i vuxenutbildningslagen om att den studerande skall få information om grunderna för betygssättningen i en kurs eller ett ämne.

Om den studerande begär det skall vidare den som har beslutat ett betyg upplysa den studerande om skälen för betyget.

Skälen för förslaget: De studerandes rätt till information om på vilka grunder betyget i en kurs eller ett ämne sätts måste stärkas. I dag finns en riktlinje om rätten till information i läroplanen för de frivilliga skolformerna. Mål- och resultatstyrningen innebär att de studerande och lärarna skall ges utrymme att tillsammans planera och utforma undervisningen, dvs. innehåll och arbetssätt. Arbetet förutsätter att information om mål och betygskriterier ges alla studerande från början av en kurs. Skolverkets inspektionsrapport Utbildningsinspektionen 2003 visar emellertid att det fortfarande finns brister i information. Många missförstånd som gäller enskilda betyg kan undanröjas genom att informationen i början av studierna förbättras. Mot denna bakgrund föreslås att informationsskyldigheten införs i lagen för att markera vikten av lärarens ansvar.

6.3.4 Rättelse och ändring av betyg

Förslag: Rektorn skall få rätta ett betyg som är uppenbart felaktigt till följd av skrivfel eller liknande förbiseende. Innan rättelse sker skall rektorn ge den studerande tillfälle att yttra sig om detta inte är obehövt.

Den som har satt betyget skall ändra ett uppenbart felaktigt betyg, om det kan ske snabbt och enkelt. Ändringen får inte leda till att betyget sänks.

Rektorn skall göra ändringen i stället för den som har satt betyget om den personen inte längre är anställd eller om flera lärare har satt betyget och dessa inte kan enas.

Skälen för förslaget: Förslaget syftar till att förebygga att fel begås. Det är emellertid inte möjligt att helt utesluta att felaktigheter inträffar. Praxis i dag är att ett betyg rättas endast som en följd av skrivfel eller liknande förbiseende. En bestämmelse finns i skolförordningarna för de olika skolformerna om att förvaltningslagens 26 § skall tillämpas i skolan och att rektorn får besluta om rättelse. Bestämmelsen gäller däremot inte betyg där en felaktig bedömning ligger till grund. Det är i dag oklart huruvida förvaltningslagens 27 § om skyldigheten att ändra ett uppenbart felaktigt beslut kan tillämpas i skolväsendet.

Det är en viktig rättssäkerhetsprincip att även uppenbara felaktigheter i bedömningen skall kunna rättas till. Regeringen föreslår därför att bestämmelser om rättelse av och skyldighet att ändra uppenbart felaktiga betyg införs i skollagen. En uppenbar felaktighet kan t.ex. vara att bedömningsunderlag förbisets eller att frånvaro vägts in på ett sätt som strider mot förordningen. Bestämmelsen stärker de studerandes rättssäkerhet. En liknande bestämmelse om att kunna ändra ett uppenbart felaktigt betyg har nyligen införts i högskoleförordningen. Genom att bestämmelsen införs även i skollagen och vuxenutbildningslagen blir lagstiftningen enhetlig inom området. Hur bestämmelsen

kommer att tillämpas bör följas noggrant av myndigheterna inom området.

6.3.5 Prövning

Förslag: Den som är bosatt i landet och vill ha betyg från kommunal utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare skall ha möjlighet att genomgå prövning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om prövning.

Regeringen får utan hinder av bestämmelserna i vuxenutbildningslagen om avgiftsfrihet meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå prövning för betyg att betala en avgift som tillfaller huvudmannen.

Skälen för förslaget: Även fortsättningsvis kommer de studerande inom kommunal utbildning för vuxna samt utbildning i svenska för invandrare att ha möjlighet att få betyg eller ändra ett betyg genom prövning. Begreppet prövning skall förbehållas de sammanhang där den som vill få betyg inte är antagen till en kurs. Detta kommer att regleras i förordning. Är den vuxne antagen som studerande ska en bedömning gentemot mål och betygskriterier kunna göras utan att det betecknas som en prövning, eventuellt som ett led i en validering.

Utbildningen inom det offentliga skolväsendet för vuxna skall som regel vara avgiftsfri, se vidare avsnitt 3.7 När det gäller anordnandet av prövning har kommunerna hittills kunnat ta ut en avgift av dem som vill genomgå prövning. Det finns inga skäl som talar för att ändra nuvarande regler.

6.4 Validering

Förslag: En vuxen som är bosatt i landet kan inom ramen för skolväsendet för vuxna få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Rektorn skall verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

Den som får sina kunskaper och sin kompetens erkända vid en validering skall ha möjlighet att få dessa dokumenterade skriftligt. Bestämmelserna om rättelse och ändring av betyg skall även gälla vid en validering. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om validering.

Skälen för förslaget: Det är väsentligt att vuxna ges möjlighet att få sina kunskaper och sin kompetens validerade för att synliggöra och tillvarata dessa oavsett hur, när och var de förvärvats. Det senare kan handla om kunskap och kompetens som förvärvats i olika former av utbildning, arbetsliv, föreningsliv, privatliv etc., såväl inom landet som utomlands. Detta är av vikt både för den enskilde och för samhället, för flexibilitet, rörlighet och ett gott utnyttjande av resurser t.ex. genom att utgångsnivån för studier kan identifieras och att utbildningsinsatser kan anpassas och/eller förkortas.

För att stärka individens rättssäkerhet föreslås att lagregleringen rörande validering i stora drag bör utformas i likhet med vad som gäller vid betygssättning. Därför införs att rektor skall verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar samt att de regler som gäller för ändring av betyg även skall gälla vid en validering.

Det skall inte heller vara möjligt för huvudmannen att avstå från att skriftligt dokumentera resultatet av en validering och därmed frångå sitt ansvar mot den studerande.

6.5 Intyg

Förslag: Den som vill få sina kunskaper och sin kompetens dokumenterade på annat sätt än genom betyg skall få ett intyg.

Huvudmannen ansvarar för att den studerande informeras om möjligheten att få ett intyg. Bestämmelserna om rättelse och ändring av betyg skall även gälla när kunskaper och kompetens har dokumenterats i ett intyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om intyg.

Skälen för förslaget: I dagens förordning för kommunal vuxenutbildning finns bestämmelser om att de studerande som så önskar kan välja att få sina kunskaper dokumenterade genom intyg. Även om det enligt bestämmelserna är möjligt att få betyg på kursen. Där finns även bestämmelser om att individuella kurser och orienteringskurser endast skall dokumenteras genom intyg inte betyg. Då bestämmelser rörande betyg förs till lag eftersom de är av generellt intresse för riksdagen bör även bestämmelserna om intyg föras upp.

För dagens sfi gäller att de studerande skall betygssättas och endast de som inte nått upp till betyget godkänt skall få ett intyg över vad hon eller han kan i förhållande till kursens mål.

Inom särvux kan enligt förordningen en studerande i dag få intyg som intygar att personen har deltagit. Inom delar av särvux som motsvarar träningskolan skall efter avslutad kurs utfärdas ett intyg om att eleven deltagit i kursen.

Det är inte alltid givet att en vuxen behöver ett betyg som dokumentation. Betyg används företrädesvis vid antagning till högre utbildning. För en vuxen kan det vara mer relevant att kunna visa vilka kunskaper hon eller han har. Därför föreslås att även studerande inom utbildning i svenska för invandrare skall ges möjlighet att få ett intyg i stället för ett betyg. Dagens

bestämmelser om intyg då den studerande inte nått målet för godkänt kvarstår.

Vad gäller de individuella kurserna är det inte tillåtet att utfärda betyg för dem eftersom de inte motsvarar några nationellt fastställda kurser utan kan vara delar av ett antal olika kurser.

Huvudmannen är dock alltid tvungen att sätta betyg på de kurser där det är möjligt även om individen vill ha ett intyg.

Huvudmannen skall också alltid informera den studerande om möjligheten att få ett intyg i stället för ett betyg.

7 Kommunal utbildning för vuxna

<p>Förslag: Huvudprinciperna när det gäller kommunal utbildning för vuxna skall ligga fast.</p>
--

Skälen för förslaget: I detta kapitel behandlas frågor som innebär förändringar i sak jämfört med dagens reglering av kommunal vuxenutbildning (komvux) och som avser utbildning som ingår i utbildningsformen kommunal utbildning för vuxna.

Ett antal förslag grundas på de ställningstaganden och förslag som lämnades av den arbetsgrupp som tillsattes i april 2002 med uppgift att göra en översyn av lagregleringen av det offentliga skolväsendet för vuxna (Ds 2002:66). Ytterligare ett antal förslag emanerar från regeringens förslag till en ny gymnasieskola propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utvecklingen av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140) som regeringen lämnade till riksdagen i april 2004. Förslagen rörande gymnasieskolan har beslutats av riksdagen och träder i kraft den 1 juli 2007.

Utgångspunkten för vuxenutbildningen i Sverige har alltid varit att den ska vara likvärdig med den utbildning som barn och ungdomar får i grund- och gymnasieskola. Denna princip är viktig att följa även i framtiden. De förslag som förelades riksdagen i gymnasiepropositionen och som berör den kommunala utbildningen för vuxna på gymnasial nivå och som kräver reglering i lag dvs. ämnesbetyg, gymnasieexamen samt gymnasiearbete behandlas i denna promemoria. De övriga förslagen, historia som kärnämne samt minsta omfattning på en kurs, kommer att behandlas i en kommande proposition.

7.1 Nivåer i kommunal utbildning för vuxna

Förslag: Kommunerna skall tillhandahålla kommunal utbildning för vuxna.

Utbildningen skall tillhandahållas på grundläggande nivå, gymnasial nivå och påbyggnadsnivå.

Utbildning på grundläggande nivå skall syfta till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetsliv. Utbildningen skall också syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Utbildningen på gymnasial nivå skall syfta till att ge vuxna kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i gymnasieskolan skall ge. Utbildningen skall också kunna syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

Utbildningen på påbyggnadsnivå skall syfta till att ge vuxna kunskaper som leder till en ny nivå inom deras yrke eller till ett nytt yrke.

Skälen för förslaget: Kommunerna har redan i dag skyldighet att tillhandahålla utbildning för vuxna, vilket hittills inte uttryckligen har formulerats i lag. Genom en uttrycklig formulering i lagen förstärks och förtydligas skyldigheten. Förslaget innebär inte någon materiell förändring.

Vidare anges att utbildningen kan ligga på tre nivåer varav de två första har sin motsvarighet i skolväsendet för barn och ungdomar. Vuxna har genom erfarenheter från samhälls- och arbetsliv förvärvat erfarenheter och kunskaper vilket medför att de i flera avseenden har andra behov än barn och ungdomar avseende utbildningsmål. Utformningen av och innehållet i utbildningarna behöver därför inte vara identiska med dem i ungdomsskolan. Men däremot bör det tydligt framgå att utbildningarna motsvarar varandra och att utbildningen för vuxna i dessa former är likvärdig och på samma nivå.

Påbyggnadsutbildningarna skall svara mot de behov av kortare yrkesutbildning som efterfrågas lokalt eller inom regioner, och som inte tillgodoses på annat lämpligt sätt. Deras betydelse kommer med all sannolikhet att öka i takt med förändringarna på

arbetsmarknaden där tendensen är att det finns ett växande behov av eftergymnasiala yrkesutbildningar utanför högskolan. Av det skälet föreslås att utbildning på påbyggnadsnivå skall lyftas fram genom att regleras i egna paragrafer.

Någon innehållsförändring vad gäller syftet med utbildningarna är inte avsedd, utan de motsvarar dagens syften för grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning samt påbyggnadsutbildning.

7.2 Kommunal utbildning för vuxna på grundläggande nivå

7.2.1 Rätt att delta

Förslag: Varje kommuninnevånare skall ha rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan, och har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Skälen för förslaget: Vad gäller rätt att delta föreslås ett tillägg till nuvarande bestämmelser. Förslaget innebär att den sökande skall ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Denna formulering finns redan i dag för gymnasial vuxenutbildning och en snarlik formulering i dagens särvuxförordning. För att få en ökad tydlighet både mellan och inom de olika utbildningsformerna föreslås att det även på grundläggande nivå bör finnas en behörighetsbestämmelse om att den som önskar delta skall ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Kravet på att en person skall ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen skall även ses i ljuset av att en person som saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan eller motsvarande kan ha fullföljt en

grundskoleutbildning eller motsvarande men ändå sakna kunskaper och följaktligen vara behörig att delta i utbildning på grundläggande nivå. Med kravet på att en person ska ha förutsättningar ges en kommun möjlighet att inte anta personer till att gå om en kurs inom en nära tidsperiod. Däremot kan det vara aktuellt att en person kan få gå om en kurs om en längre tidsperiod förflutit eller om personens personliga förhållanden har ändrats och bedömningen då kan bli att personen har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

7.2.2 Mottagande och interkommunal ersättning

Förslag: Den som önskar delta i utbildning på grundläggande nivå skall ansöka om detta hos sin hemkommun. Hemkommunen avgör om den sökande skall tas emot till utbildningen. Om hemkommunen tillhandahåller denna avgör hemkommunen också om den sökande skall antas till utbildningen.

Om en person önskar delta i utbildning på grundläggande nivå som en annan kommun tillhandahåller, skall hemkommunen efter beslut i fråga om mottagande omedelbart sända ansökan och besked om beslutet vidare till den andra kommunen. Den andra kommunen avgör om den sökande skall antas till utbildningen. Om hemkommunen har bedömt att den sökande inte har rätt att delta i utbildningen får den andra kommunen ändå anta den sökande.

En kommun som i sin utbildning på grundläggande nivå har en studerande som kommer från en annan kommun, skall få ersättning för sina kostnader för den studerandes utbildning från den studerandes hemkommun. Detta gäller dock inte om hemkommunen har bedömt att den studerande inte har rätt att delta i utbildningen.

Ersättning lämnas av den kommun som har beslutat i fråga om mottagande, även om den studerande efter beslutet har bytt hemkommun.

Skälen för förslaget: Förslaget innebär att individens rätt att delta i utbildning dvs. behörigheten, prövas av hemkommunen. Om kommunen avslår en ansökan kan den sökande överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd. Genom att låta hemkommunen avgöra huruvida den sökande har rätt att delta undviks att en sökande som först av hemkommunen nekats rätt att delta i utbildningen, går till en annan kommun som är generösare i sin bedömning, vilket också innebär att hemkommunen måste betala.

För att tydliggöra vilken kommun som skall svara för kostnaderna av en studerandes utbildning i de fall denne flyttar under pågående utbildning införs en ny bestämmelse. Interkommunal ersättning lämnas av den kommun som har beslutat i fråga om mottagande även om den studerande efter beslutet har bytt hemkommun.

7.3 Kommunal utbildning för vuxna på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå

<p>Förslag: Utbildning på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå skall regleras i skilda paragrafer.</p>
--

Skälen för förslaget: I dagens lagstiftning regleras gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning i samma paragrafer. För att öka tydligheten och renodla perspektiven bör utbildning på gymnasial nivå och utbildning på påbyggnadsnivå regleras i olika paragrafer. De två nivåerna skiljer sig åt såtillvida att de har olika syften och riktar sig till olika målgrupper.

7.3.1 Gymnasial nivå

Förslag: Kommunerna skall tillhandahålla utbildning på gymnasial nivå. Kommunerna skall erbjuda sådan utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

Kommunerna skall informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå samt aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning.

Skälen för förslaget: Bestämmelsen motsvarar i huvudsak dagens bestämmelser men en skärpning har gjorts för att tydliggöra kommunernas skyldighet att tillhandahålla utbildningen.

Bestämmelsen skall även understryka vikten av att utgångspunkten för verksamheten skall vara den enskildes behov och förutsättningar och med det som grund, anpassa innehållet till efterfrågan och behov.

Kommunerna skall informera om möjligheterna till gymnasial utbildning och verka för att vuxna deltar i sådan utbildning. Nu föreslås att kommunerna inte enbart ska verka utan aktivt verka för att vuxna tar del av utbildning. Syftet med skrivningen är att peka på kommunernas befintliga ansvar för att rekrytera till utbildning.

7.3.2 Påbyggnadsnivå

Förslag: Kommunerna skall tillhandahålla utbildning på påbyggnadsnivå. Kommunerna skall sträva efter att erbjuda sådan utbildning som svarar mot efterfrågan och behov.

Kommunerna skall informera om möjligheterna till utbildning på påbyggnadsnivå samt aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning.

Skälen för förslaget: Skälen för förslaget: Det finns ett stort behov av kortare yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå.⁵ Vad gäller utbildning på påbyggnadsnivå har förutsättningarna nyligen förändrats genom avskaffandet av s.k. riksrekryterande utbildningar med interkommunal ersättning. Vissa påbyggnadsutbildningar har överförts till statligt kostnadsansvar. Förändringarna är ett led i den pågående utvecklingen av de kortare yrkesutbildningarna på eftergymnasial nivå.⁶ Avsikten har emellertid inte varit att reducera det kommunala ansvaret för att tillhandahålla utbildning på påbyggnadsnivå. De behövs för att tillgodose lokala och regionala behov av eftergymnasial yrkesutbildning vid sidan av bl.a. kvalificerade yrkesutbildningar, kompletterande utbildningar och kortare yrkesutbildningar i högskolan. Det är viktigt att även påbyggnadsutbildning med kommunal finansiering fortsätter att utvecklas, t.ex. i samverkan mellan kommuner i en region⁷.

Mot denna bakgrund är det därför angeläget att i lag peka på kommunens övergripande ansvar för att utbildningar kommer till stånd och att den enskilde får information om att utbildningar på påbyggnadsnivå är ett av flera alternativ.

7.3.3 Behörighet till utbildning på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå

Förslag: De grundläggande behörighetsreglerna skall fastställas i lag. Behörig att delta i utbildning skall den vara som saknar de kunskaper som utbildningen syftar till att ge. Den enskilde skall vidare bl.a. ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Skälen för förslaget: Vissa behörighetsregler finns i dag i lag. Dessa kvarstår samtidigt som dagens reglering i förordningen med vissa förändringar förs upp till lag. I förordningen anges att

---

⁵ Prop. 2004/05:1 s. 57.

⁶ Ibid.

⁷ Prop. 2004/05:1 s. 111 samt prop. 2003/04:1 s. 111.

behörig att delta i utbildning är den som saknar eller har brister i de kunskaper som utbildningen avser att ge. Formuleringen ”har brister” har i kommunerna tolkats mycket olika, då den medger ett mycket brett tolkningsutrymme. Brister har definierats utifrån en glidande skala där det i vissa kommuner har betytt att den sökande saknar betyg i kursen och i andra att den sökande inte har nått högsta möjliga betyg dvs. Mycket väl godkänt. Detta har i praktiken kommit att innebära att ungdomar i vissa kommuner direkt efter avslutade gymnasiestudier och godkända betyg i alla ämnen kunnat läsa upp sina betyg vid komvux – s.k. konkurrenskomplettering. Förutom att detta innebär en orättvisa då det inte är möjligt i alla kommuner, driver det upp antagningspoängen vid högskolan. Ytterligare en aspekt på konkurrenskomplettering är att det blir kostsamt för kommunerna om en ung människa först skall gå tre år i gymnasiet och sedan ytterligare ett år i komvux inte för att få högre betyg.

Betyg i en kurs, med undantag för betyget Icke godkänt (IG), innebär att målen för kursen nåtts samt i vilken grad detta skett. För att säkerställa en tydlighet då det gäller vilka som är behöriga bör endast de personer som inte har genomgått utbildning eller som saknar godkända betyg vara behöriga.

Detta innebär naturligtvis inte att en person med Godkänt i betyg inte skall ha möjlighet att förbättra sina kunskaper. Hon eller han ska fortfarande ha möjlighet att studera på egen hand och därefter genomgå en prövning. En person som endast vill göra en prövning skall inte antas till utbildning.

Förslaget innebär också att en ungdom som just lämnat gymnasieskolan med annat betyg än IG i en kurs inte är behörig att inom en snar framtid delta i samma kurs i gymnasial vuxenutbildning.

Noteras bör att reglerna för tillträde till grundläggande högskoleutbildning nyligen har varit föremål för utredning (Tre vägar till den öppna högskolan, SOU 2004:29). Utgångspunkterna för utredningen var bl.a. att öka direktövergången från gymnasieskolan till högskolan, premiera

elevernas insatser i gymnasieskolan samt minska incitamenten till s.k. konkurrenskomplettering i kommunal vuxenutbildning. Mot den bakgrunden lämnade utredaren ett förslag som innebär att s.k. utbyteskompletterade betyg inte skall tillgodoräknas vid antagningen till högskolan, med undantag för icke godkända betyg som efter kompletteringen skall tillgodoräknas som högst betyget Godkänd. Utredarens förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Förslaget kan komma att få konsekvenser även för meritvärdering av betyg som erhållits genom provning.

Vidare fastslås att den sökande för att vara behörig till utbildning på gymnasial- och påbyggnadsnivå skall ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Det senare är inte minst viktigt att fastställa i samband med information om utbildningar och i samband med vägledningsinsatser av olika slag men även under en utbildnings gång. En viktig utgångspunkt är att en utbildning som består av flera kurser skall beaktas utifrån varje enskild kurs i utbildningen. Det kan vara så att en deltagare har förutsättningar att följa någon eller några av kurserna men inte alla.

7.3.4 Ansökan

Förslag: En ansökan om att delta i utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå skall även fortsättningsvis ges in till den sökandes hemkommun. Detta skall dock inte gälla en ansökan om att delta i utbildning på påbyggnadsnivå som finansieras med statliga medel. En sådan ansökan skall lämnas till den huvudman som tillhandahåller utbildningen.

En hemkommuns åtagande att svara för kostnader för en sökandes utbildning skall gälla även om den sökande därefter byter hemkommun.

Skälen för förslaget: Huvudprincipen inom vuxenutbildningen är att kommunen skall erbjuda sina kommuninvånare gymnasial vuxenutbildning. Kommunen är som huvudregel inte skyldig att

stå för kostnaderna för en kommuninvånares gymnasiala vuxenutbildning i en annan kommun. Bara om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få utbildning i en annan kommun är hemkommunen skyldig att stå för kostnaderna. En ansökan om att delta i gymnasial vuxenutbildning skall därför enligt huvudregeln lämnas in till hemkommunen, oavsett vilken kommun som tillhandahåller utbildningen. Det finns inte någon anledning att ändra på detta förhållande. Sedan 2005 finansieras emellertid vissa påbyggnadsutbildningar direkt med statliga medel (se prop. 2003/04:1 utgiftsområde 16 s. 109 ff och prop. 2004/05:1 utgiftsområde 16 s. 110 f). Beträffande sådana utbildningar behöver den sökandes hemkommun inte ha vetskap om att utbildningen sökts, eftersom hemkommunen inte behöver avge något yttrande om huruvida den åtar sig att svara för kostnaderna. Hemkommunen behöver inte heller göra någon bedömning av om den sökande med hänsyn till personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildningen. Därför föreslås att en ansökan till utbildning på påbyggnadsnivå som finansieras med statliga medel inte skall skickas till hemkommunen utan till den huvudman som tillhandahåller utbildningen.

En hemkommun skall då en sökande söker utbildning i en annan kommun avge ett yttrande om hemkommunen åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning. Hemkommunen är skyldig att svara för kostnaderna om den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning i en annan kommun. Detta gäller i dag och bedömningen är att det inte finns anledning göra några förändringar. Ibland kan det emellertid uppstå problem att veta vad som gäller i det fall en studerande flyttar och byter hemkommun. För att undvika tillämpningssvårigheter föreslås att hemkommunens åtagande skall gälla även om den studerande under studietiden byter hemkommun. Den gamla hemkommunens åtagande att betala interkommunal ersättning kvarstår således. Förslaget är i konsekvens med att en studerande

som byter hemkommun har rätt att fullfölja utbildningen som hon eller han har påbörjat.

7.3.5 Mottagande och antagning

Förslag: Den huvudman som tillhandahåller utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå avgör om en sökande skall tas emot och antas till utbildningen.

Hemkommunen skall ta emot en sökande som är behörig.

En kommun skall ta emot en behörig sökande från en annan kommun om hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna eller om det är fråga om en utbildning på påbyggnadsnivå som finansieras med statliga medel. Motsvarande gäller då landstinget är huvudman.

Regeringen meddelar föreskrifter om urval mellan mottagna sökande.

Skälen för förslaget: Mottagande innebär att huvudmannen tar emot ansökan samt gör en bedömning av behörighet. Därefter beslutar huvudmannen om eventuell antagning till utbildningen. Den huvudman som anordnar en utbildning på denna nivå ansvarar för antagningen utifrån urvalskriterier som föreskrivs av regeringen. I en infrastruktur för vuxnas lärande där kommunens vuxenutbildning utgör kanske den väsentligaste delen och där antalet utförare på kommunernas uppdrag kan vara många är det viktigt att fastslå huvudmannens ansvar för antagning.

I och med inrättandet av utbildningar på påbyggnadsnivå med statlig finansiering har förutsättningarna ändrats. Sådana utbildningar på denna nivå bör betraktas som riksrekryterande så till vida att alla behöriga sökande oavsett bostadsort skall bedömas likvärdigt. Därmed är huvudmannen för utbildningen skyldig att ta emot ansökan och besluta om eventuell antagning.

7.4 Rätt att fullfölja utbildning

Förslag: En studerande har rätt att fullfölja alla de kurser som hon eller han har antagits till. Huvudmannen får dock avbryta hela eller delar av en studerandes utbildning, om den studerande saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg.

Den för vilken utbildning på grundläggande nivå har avbrutits skall på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Den för vilken utbildningen på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå har avbrutits kan på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det.

Skälen för förslaget: En utbildning kan bestå av flera olika delar som huvudmannen i och med antagningen till utbildningen eller senare åtagit sig gentemot den enskilde. Huvudregeln är att den studerande har rätt att fullfölja alla kurser som hon eller han har antagits till.

Huvudmannen ges möjlighet att avbryta samtliga åtaganden och insatser eller delar av insatserna om den enskilde visar sig sakna förutsättningar att följa utbildningen och på så sätt nå utbildningsmålen eller att framsteg uteblir. Bestämmelsen innebär också att den enskilde kan få behålla vissa delar av huvudmannens insatser där så bedöms vara relevant och där den enskilde anses ha förutsättningar att nå utbildningsmålen. Detta kan innebära att en person ges möjlighet att kvarstå i vissa kurser men inte i andra samt att hon eller han även fortsättningsvis t.ex. kan ha tillgång till de lärmiljöer som huvudmannen ställt till förfogande utan att delta i någon kurs. Deltagande i utbildning på grundläggande nivå är en rättighet för den enskilde varför hon eller han skall beredas sådan utbildning på nytt om särskilda skäl talar för detta.

Då det gäller gymnasial och påbyggnadsnivå, där en rättighet inte föreligger, kan utbildningen återupptas om särskilda skäl talar för detta.

7.5 Kurser och gymnasiearbete

Förslag: Utbildningen skall även fortsättningsvis bedrivas i form av kurser. På gymnasial nivå införs gymnasiearbete.

För kurser och gymnasiearbete skall det finnas kursplaner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att kursplaner inte skall finnas eller att gymnasiepoäng inte skall beräknas för vissa kurser.

Skälen för förslaget: Införandet av ett gymnasiearbete i gymnasieskolan behandlades i propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utveckling av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140 s. 33 f). Gymnasiearbetet kommer att ersätta det projektarbete som i dag finns i gymnasieskolan. På samma sätt som vuxna i dag kan göra ett projektarbete inom gymnasial vuxenutbildning föreslås här att man i framtiden skall kunna göra ett gymnasiearbete.

Av den förordning som gäller i dag för den kommunala vuxenutbildningen, förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning, framgår att en deltagare kan genomgå dels individuella kurser, dels orienteringskurser. De båda kursformerna har inte några kursplaner. Det skall inte heller beräknas gymnasiepoäng för kurserna. Avseende de individuella kurserna skall målen för kursen anges i den individuella studieplanen. Det bör även fortsättningsvis vara möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva att vissa kurser inte skall ha några kursplaner.

7.6 Betyg och ämnesbetyg

Förslag: Vissa bestämmelser om betyg skall utan materiella förändringar flyttas från förordning till lag.

På grundläggande nivå och påbyggnadsnivå skall betyg sättas på varje avslutad kurs.

På gymnasial nivå skall betyg sättas i ämnen och på gymnasiearbetet. Betyg i ämnet skall sättas efter varje avslutad kurs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att vissa kurser inte skall betygsättas.

Betygsstegen skall vara desamma på samtliga nivåer i kommunal utbildning för vuxna, dvs.; Icke godkänt, Godkänt, Väl godkänt och Mycket väl godkänt.

Betyg skall grundas på en bedömning av den studerandes kunskaper i förhållande såväl till uppställda kunskapsmål i kursplaner som till betygskriterier.

Skälen för förslaget: Kommunal utbildning för vuxna bör ses som en helhet inom skolväsendet för vuxna samt kännetecknas av gemensamma regler så långt det är möjligt. Detta är inte minst viktigt för att öka åskådligheten och överblicken bl.a. genom förenkling av bestämmelserna. I detta syfte samt för att också harmonisera betygssystemet för kommunal utbildning för vuxna bör därför samma betygsgrader användas inom hela utbildningsformen. Skäl för förslaget återfinns närmare beskrivet i avsnitt om betyg.

För att bibehålla likvärdigheten mellan utbildning för vuxna och utbildning för ungdomar bör ämnesbetyg införas på den gymnasiala nivån i likhet med vad som skall gälla för ämnesbetyg i gymnasieskolan.

Individuella kurser och orienteringskurser skall inte betygsättas.

7.7 Gymnasieexamen för vuxna

Förslag: I utbildning på gymnasial nivå skall bevis om gymnasieexamen utfärdas till den som har fullföljt utbildning omfattande minst 2 350 gymnasiepoäng och därvid fått minst betyget Godkänt på

- kurser omfattande minst 2 150 gymnasiepoäng, och
- gymnasiearbetet.

Bevis om gymnasieexamen får inte utfärdas för den som redan har ett sådant.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om gymnasieexamen i utbildning på gymnasial nivå.

Skälen för förslaget: Som tidigare nämnts är en viktig utgångspunkt för utbildningen på gymnasial nivå för vuxna är att den skall vara likvärdig med den i gymnasieskolan. Detta gäller också möjlighet till dokumentation av studierna. Enligt nuvarande bestämmelser kan vuxna erhålla slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning på samma sätt som ungdomar får det i gymnasieskolan. För de ungdomar som påbörjar sina studier efter den 1 juli 2007 kommer det att vara möjligt att erhålla en gymnasieexamen. Det är också angeläget att vuxna som av olika anledningar inte haft möjlighet att få en gymnasieexamen i unga år i gymnasieskolan skall ha denna möjlighet i vuxenutbildningen.

En gymnasieexamen är även en central fråga utifrån ett europeiskt perspektiv för att underlätta jämförbarhet och mobilitet.

Kraven för att få en gymnasieexamen inom gymnasial vuxenutbildning skall vara lika omfattande som från gymnasieskolan. I en gymnasieexamen från gymnasial vuxenutbildning skall liksom i gymnasieskolan ett gymnasiearbete ingå och betyget i detta skall vara minst Godkänt.

En person kan aldrig få mer än en gymnasieexamen. Den som redan har en examen från gymnasieskolan eller från kommunal

utbildning för vuxna, kan således inte få ytterligare en gymnasieexamen.

Vissa övergångsbestämmelser kommer att införas som rör gymnasieexamen för vuxna. Av dessa följer att man inte kan få ett bevis om gymnasieexamen om man har ett slutbetyg från gymnasieskolan eller från gymnasial vuxenutbildning enligt det system som gäller för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2007. Detta gäller oavsett slutbetygets innehåll. Det görs t.ex. inte något undantag för slutbetyg från reducerat program eller slutbetyg som inte ger grundläggande behörighet till högskolan. Likaså skall personer med avgångsbetyg från tre- eller fyraårig gymnasial utbildning enligt äldre bestämmelser inte heller ha möjlighet att få ett bevis om gymnasieexamen.

Det bör poängteras att avsikten är att äldre slutbetyg som inte ger rätt att få gymnasieexamen även fortsättningsvis kommer att kunna ligga till grund för tillträde till högre utbildning. Kompletterade betyg redovisas liksom i dag på ett samlat betygsdokument.

I avsnittet om behörighet till utbildning på gymnasial nivå har redovisats att frågan om meritvärdering av betyg som erhållits via komplettering för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

8 Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning

8.1 Utgångspunkter

Förslag: Huvudprinciperna när det gäller utbildning för vuxna med utvecklingsstörning skall ligga fast.

Skälen för förslaget: I detta kapitel behandlas frågor som innebär förändringar i sak jämfört med dagens reglering av vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särsvux).

Carlbeck-kommittén har i sitt slutbetänkande För oss tillsammans. Om utbildning och utvecklingsstörning (SOU 2004:98) lämnat förslag på förändringar av både särskolan och särsvux. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med i frågor som rör utbildning för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning.

Utgångspunkt för föreliggande lagförslag om utbildningen för vuxna med utvecklingsstörning är att utbildningen, så långt som möjligt, skall vara en självklar del av kommunernas stöd till vuxnas lärande. Lagförslaget har därför utformats i enlighet med strukturen för det övriga skolväsendet för vuxna. Detta gäller dels en anpassning av språk och terminologi och dels samma anpassning som innebär att vissa bestämmelser som i dag finns i förordning lyfts till lag.

Det är dock två materiella förändringar som gjorts och det är för det första ett namnbyte – särsvux byter namn till utbildning

för vuxna med utvecklingsstörning. Detta finns närmare beskrivet i avsnitt 3.2.2 där namnförändringar behandlas.

Den andra materiella förändringen är att det införs en rätt till utbildning på grundläggande nivå för vuxna med utvecklingsstörning motsvarande den som i dag finns för grundläggande vuxenutbildning samtidigt införs en skyldighet för kommunen att tillhandahålla sådan utbildning. Regleringen blir därmed den samma för de två utbildningsformerna.

En rättighet på grundläggande nivå har sedan länge varit ett starkt önskemål från flera olika intresseorganisationer och har även uppmärksammats i den politiska debatten. Kunskapslyftskommittén föreslog en rättighet i sitt betänkande. Carlbeckkommittén har också lämnat förslag på en rättighet med en delvis annorlunda innebörd. i korthet innebär Carlbeckkommitténs förslag att alla vuxna med utvecklingsstörning skall ha rätt att delta i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning en gång.

8.2 Nivåer i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning

Förslag: Kommunerna skall tillhandahålla utbildning för vuxna med utvecklingsstörning.

Utbildningen skall tillhandahållas på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

Utbildningen på grundläggande nivå skall syfta till att ge vuxna med utvecklingsstörning kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen i obligatoriska särskolan kan ge.

Utbildningen på gymnasial nivå skall syfta till att ge vuxna med utvecklingsstörning kunskaper på en nivå som motsvarar den som utbildningen på nationella eller specialutformade program i gymnasiesärskolan kan ge.

Skälen för förslaget: Nivåer införs i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning för att uppnå en ökad samsyn med kommunal utbildning för vuxna, där nivåbegreppet också införs.

8.3 Skyldighet för kommunerna

Förslag: Varje kommun ansvarar för att de kommuninnevånare som har rätt att delta i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning på grundläggande nivå och önskar det, också får delta i sådan utbildning.

Skälen för förslaget: Enligt de nuvarande bestämmelserna för sÄrvux skall kommunerna erbjuda vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sÄrvux). De skall härvid strÄva efter att erbjuda utbildning som svarar mot behov och efterfrÅgan.

Enligt dagens bestämmelser har kommunerna en skyldighet att tillhandahÅlla kommunal vuxenutbildning pÅ grundläggande nivå fÖr de vuxna i kommunerna som önskar det och som saknar de kunskaper som grundskolan avser att ge. Någon motsvarande reglering finns inte inom dagens sÄrvux.

Vuxna med utvecklingsstörning har alltså enligt nuvarande bestämmelser inte samma rätt till utbildning som övriga vuxna. Det är svårt att motivera den nuvarande skillnaden i lagstiftningen, att personer med utvecklingsstörning inte skall ha rätt att få sina utbildningsbehov tillgodosedda. En skyldighet skall därför införas för kommunerna att ansvara för att de kommuninnevånare, som har rätt att delta i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning pÅ grundläggande nivå, får sådan utbildning.

8.4 Rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå

Förslag: Varje kommuninnevånare med utvecklingsstörning skall ha rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år, om hon eller han är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som utbildningen i obligatoriska särskolan syftar till att ge, och har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Den som har rätt att delta i utbildningen skall ha sådan rätt i en annan kommun om utbildningen tillhandahålls där.

Bestämmelserna om rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå skall inte gälla den som är intagen i kriminalvårdsanstalt.

Skälen för förslaget: Bestämmelser om behörighetskrav återfinns i dag både på förordningsnivå och i lag. I dagens förordning anges att behörig är bl.a. den som saknar kunskaper eller har brister i de kunskaper som utbildningen avser att ge. Därutöver anges att den sökande ska ha förutsättningar att följa undervisningen med hänsyn till tidigare studier och annan verksamhet.

Varje kommuninnevånare med utvecklingsstörning bör ha en rättighet, motsvarande den som kommuninnevånarna har till kommunal vuxenutbildning. Detta innebär en rätt att ta del av verksamhet på grundläggande nivå från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 20 år om hon eller han är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som utbildningen i den obligatoriska särskolan avser att ge och har förutsättningar kunna tillgodogöra sig verksamheten.

En kommun kan inte anses ha skyldighet att erbjuda utbildning till deltagare som redan har sådana kunskaper. Kommunernas bedömning skall därvidlag vara av samma slag som vid bedömningen om en person har rätt till kommunal vuxenutbildning.

En person som vill delta i en annan kommuns utbildning på grundläggande nivå har rätt till detta om hemkommunen har gjort bedömningen att en person har rätt att delta i sådan utbildning.

Rätten till vuxenutbildning för utvecklingsstörda på grundläggande nivå avser dem som saknar kunskaper som uppnås i grundsärskolan. Även vuxna med förvärvade hjärnskador skall omfattas av denna rättighet.

För att bedömas kunna tillgodogöra sig utbildningen bör den sökande inte ha behov av kontinuerlig utbildning för att vidmakthålla redan förvärvade kunskaper. Det är däremot oerhört viktigt att vuxna med utvecklingsstörning ges möjlighet att delta i daglig verksamhet som stimulerar dem till att vidmakthålla de kunskaper som de en gång förvärvat genom utbildning.

Beträffande intagna i kriminalvårdsanstalt gäller samma principer som inom kommunal utbildning för vuxna dvs. att kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

8.5 Tillhandahållande av utbildning på annat språk än svenska

Förslag: Om en studerande på grundläggande nivå har bristfälliga kunskaper i svenska språket, får utbildningen tillhandahållas på den studerandes modersmål.

Skälen för förslaget: Motsvarande bestämmelse finns för grundläggande nivå inom kommunal utbildning för vuxna. Att motsvarande skall gälla för grundläggande nivå inom utbildning för vuxna med utvecklingsstörning är en anpassning och harmonisering. Bestämmelsen ger inte någon absolut rätt för den enskilde men möjliggör för huvudmannen att tillhandahålla utbildningen på den studerandes modersmål.

8.6 Vissa andra ändringar

Förslag: Regleringen avseende mottagande, antagning och interkommunal ersättning på grundläggande nivå skall vara densamma som för kommunal utbildning för vuxna. Villkoren för behörighet att delta i utbildning på gymnasial nivå skall utformas i överensstämmelse med motsvarande reglering för kommunal utbildning för vuxna. Detsamma skall gälla bestämmelserna i fråga om mottagande och antagning på gymnasial nivå, rätt att fullfölja utbildning, bemyndiganden avseende kursplaner och betygssättning samt bestämmelser i fråga om vad som skall ligga till grund för ett betyg.

En hemkommuns åtagande att svara för kostnaderna för en sökandes utbildning på gymnasial nivå skall gälla även om den sökande därefter byter hemkommun.

Skälen för förslaget: Regleringen i fråga om mottagande, antagning och interkommunal ersättning på grundläggande nivå skall vara densamma som för kommunal utbildning för vuxna. Villkoren för behörighet att delta i utbildning på gymnasial nivå skall utformas i överensstämmelse med motsvarande reglering för kommunal utbildning för vuxna. Detsamma skall gälla bestämmelserna i fråga om mottagande och antagning på gymnasial nivå, rätt att fullfölja utbildning, bemyndiganden avseende kursplaner och betygssättning samt bestämmelser i fråga om vad som skall ligga till grund för ett betyg. Vidare skall en hemkommuns åtagande att svara för kostnaderna för en sökandes utbildning på gymnasial nivå gälla även om den sökande därefter byter hemkommun. I dessa delar hänvisas till avsnitt 7.2.2.

9 Utbildning i svenska för invandrare

I detta kapitel behandlas frågor som innebär förändringar i sak jämfört med dagens reglering av undervisning i svenska för invandrare. Förslagen syftar till att höja kvaliteten, förbättra resultaten och därmed öka genomströmningen i utbildningen.

9.1 Syfte

Förslag: Utbildning i svenska för invandrare skall syfta till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket.

Skälen för förslaget: Syftet med utbildning i svenska för invandrare skall vara att ge invandrade personer grundläggande kunskaper i det svenska språket. I alla språkutbildningar är kunskaper om samhället en viktig del, även i utbildningen i svenska för invandrare. Däremot finns det inget behov av att i lag reglera exakt vad som ska ingå i kurserna. Det är en kursplanefråga, som det är upp till den professionella nivån i samverkan med de studerande att konkretisera i det dagliga arbetet.

Eftersom kunskaperna i det svenska språket och förutsättningarna att tillgodogöra sig ett nytt språk kan variera kraftigt mellan olika individer, skall en anpassning av utbildningen ske utifrån den enskildes behov och förutsättningar.

9.2 Alfabetisering

Förslag: Vuxna som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter skall få möjlighet att förvärva sådana färdigheter inom utbildning i svenska för invandrare. Läs- och skrivinläringen kan ske på den studerandes modersmål.

Skälen för förslaget: Av regeringens proposition om svenskundervisning för invandrare (prop. 1993/94:126) framgår att studier i läs- och skrivinläring skall ske inom grundläggande vuxenutbildning. Alfabetisering har hittills skett inom ramen för ämnet svenska som andraspråk. Det innebär att en invandrad person har rätt både att lära sig svenska inom svenskundervisning för invandrare och att få läs- och skrivträning inom grundläggande vuxenutbildning. Att dessa två utbildningar ges i två olika skolformer kan innebära vissa problem för de enskilda individerna, både pedagogiskt och administrativt. Den studerande kan ha svårt att se vilken skolform han eller hon deltar i och även svårigheter att kunna överblicka sina studier. Vidare har det varit svårt för de studerande att förstå de skilda målen för och syftena med utbildningarna. Därför föreslås att läs- och skrivinläringen i fortsättningen skall ligga inom ramen för utbildning i svenska för invandrare i stället för i kommunal utbildning för vuxna.

Forskning och erfarenhet visar att det är en fördel att få möjlighet att lära sig läsa och skriva på sitt modersmål. Om alfabetiseringen sker på ett annat språk än modersmålet förlängs inte sällan inlärningsprocessen av skriftspråket. Det är klart påvisat att motivationen och därmed genomströmningen ökar när alfabetiseringen sker på modersmål. Därför är det en fördel om alfabetisering sker på den studerandes modersmål. Förslaget innebär att kommunerna kan genomföra alfabetisering på den studerandes modersmål. Det innebär däremot ingen skyldighet för kommunen.

För att påskynda språkinläringen i svenska språket kan läs- och skrivinläring på modersmål precis som tidigare ske parallellt med undervisning i svenskt tal.

9.3 Kommunens ansvar

Förslag: Huvudprinciperna när det gäller kommunens ansvar för utbildning i svenska för invandrare skall ligga fast. Kommunens ansvar för likvärdighet synliggörs genom att 15 timmar skall vara en minimigräns för genomsnittligt antal undervisningstimmar under en fyraveckorsperiod. Undervisningens omfattning får dock minskas om den studerande begär det och kommunen finner det förenligt med utbildningens syfte.

Skälen för förslaget: Enligt dagens reglering är varje kommun skyldig att se till att sfi erbjuds de personer som har rätt att delta. Olika kommuner erbjuder dock utbildning och undervisning i varierande omfattning. Det betyder att flyktingar och andra invandrade ges olika förutsättningar beroende på i vilken kommun de är bosatta, trots att utbildningen skall vara likvärdig oberoende av var den anordnas i landet. Individen har inte rätt, som i t.ex. grundläggande vuxenutbildning, att studera på annan ort än i hemkommunen. Kommunerna bör därför vara skyldiga att erbjuda alla studerande inom utbildning i svenska för invandrare undervisning av en viss minsta omfattning. Det skapar en trygghet för den enskilde individen och lika förutsättningar oavsett kommuntillhörighet.

Omfattningen bör vara av den storleksordningen att den studerande upplever att studierna är en meningsfull sysselsättning som leder framåt. Språkinläring är en process där det måste finnas tid och utrymme för eftertanke och för befastande av kunskaperna. Det är viktigt att komma ihåg att undervisningen skall kompletteras med självstudier och i vissa fall även med praktik, arbete och/eller andra studier. Antalet undervisningstimmar inom ramen för utbildning i svenska för invandrare måste därför vara av sådan omfattning att den utan problem kan kombineras med andra aktiviteter. Men det är också mycket viktigt att den nivå som fastställs är tillräcklig för att innebära en kraftfull satsning på ett tidigt stadium. Vad som är ett optimalt antal undervisningstimmar per vecka påverkas av ett

antal olika faktorer. En lägsta nivå för antalet undervisningstimmar per vecka föreslås vara 15 timmar i genomsnitt per vecka under en fyraveckorsperiod.

Antal undervisningstimmar bör dock kunna minskas i särskilda fall. Undantag kan endast bli aktuellt om det sker på individens initiativ. Undantag bör bara beviljas om kommunen finner det förenligt med syftet för utbildningen. Den studerande kan t.ex. i stället för att delta i viss undervisning tillägna sig de aktuella kunskaperna genom att delta i andra aktiviteter.

9.3.1 Samarbete med andra aktörer

Förslag: Kommunen skall i samarbete med arbetsförmedlingen verka för att utbildning i svenska för invandrare kan kombineras med andra aktiviteter såsom arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbildning, samt att den studerande ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet.

Utbildning i svenska för invandrare skall kunna kombineras med förvärvsarbete.

Kommunen skall samråda med berörd arbetsgivare och den lokala arbetstagarorganisationen i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal om en arbetstagers deltagande i utbildning och utbildningens förläggning.

Skälen för förslaget: I dag regleras i förordning att styrelsen för utbildningen i samverkan med arbetsförmedlingen skall verka för att undervisningen så snart som möjligt kan kombineras med arbetsplatsorientering eller förvärvsarbete i syfte att ge deltagaren möjlighet att träna sig i svenska. Sfi skall enligt nuvarande förordning även kunna kombineras med annan utbildning.

Ett antal undersökningar visar att parallellitet i systemen är en förutsättning för att en person som invandrat till Sverige snabbt skall kunna etablera sig i arbetslivet. Olika insatser skall kunna ske parallellt och inte i form av en insats åt gången. Att den

enskilde först skall lära sig svenska, sedan få valideras och först därefter delta i praktik eller kompletterande utbildning fördröjer integrationen i det svenska samhället och ökar risken för långtidsarbetslöshet och bidragsberoende. Av den anledningen föreslås att kravet på att kommunen skall samarbeta med arbetsförmedlingen som i dag återfinns i förordning förs upp till lag. Därmed betonas vikten av att systemet i större utsträckning än i dag skall kunna tillhandahålla den parallellitet som gynnar både individen och samhället. Tidiga insatser från arbetsförmedlingen för de invandrare som inom rimlig tid kan bedömas få ett arbete är av stor vikt för att underlätta etableringen på arbetsmarknaden. Huvudmannens ansvar för att samarbeta med andra berörda och ge individen möjlighet att kombinera sin utbildning i svenska med andra aktiviteter vidgas. I 1 kap. 6 § anges att utgångspunkten för verksamheten skall vara den enskildes behov och förutsättningar. Därav följer att utbildning i svenska för invandrare skall kunna kombineras med en rad aktiviteter som erbjuds av olika aktörer, förutom av arbetsförmedlingen även t.ex. inom hälso- och sjukvården och av Försäkringskassan. En förutsättning är dock att de regelverk som berörda myndigheter har att tillämpa inte förhindrar en sådan kombination av aktiviteter.

Inga förändringar föreslås avseende kommunens skyldighet att samråda med arbetsgivare och arbetstagarorganisation vad gäller en arbetstagers deltagande i utbildningen och utbildningens förläggning.

9.4 Rätt att delta och rätt att fullfölja utbildning

Förslag: Huvudprinciperna för individens rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare och rätt att fullfölja utbildningen skall ligga fast.

Åldersgränsen för rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare skall höjas från nuvarande 16 år till 18 år. Den som är under 18 år men uppfyller övriga villkor för rätt att delta i utbildningen, skall från och med andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 16 år ha rätt att delta i utbildningen om det finns särskilda skäl.

Vad gäller rätten att fullfölja utbildningen skall inte längre gälla att den som frivilligt har avbrutit utbildning på nytt skall beredas sådan utbildning endast om särskilda skäl talar för detta.

Skälen för förslaget: I dagens sfi har en individ rätt att delta från och med det andra kalenderhalvåret det år hon eller han fyller 16 år. Förklaringen till denna åldersgräns kan härledas från den tid då kurser i svenska språket främst var riktade till arbetskraftsinvandrare. I dag är arbetsmarknaden och utbildningsnivån i samhället annorlunda. De allra flesta svenska ungdomar börjar i gymnasieskolan vid 16 års ålder och en gymnasieutbildning utgör i realiteten en lägsta nivå för att få anställning. För att ungdomar som invandrat till Sverige skall få en så bra start som möjligt på sina liv i Sverige är det viktigt att de får en möjlighet att studera tillsammans med jämnåriga i gymnasieskolan. Redan i dag placerar de flesta kommuner nyanlända ungdomar över 16 år i gymnasieskolans individuella program och inte i sfi. En förändrad åldersgräns får också stöd i skollagen där kommunens uppföljningsansvar för ungdomar regleras. Kommunens ansvar för ungdomar mellan 16 och 20 år som inte befinner sig i arbetskraften skärptes i och med den ändring av skollagen som trädde i kraft den 1 juli 2005 och som fastställdes av riksdagen efter förslag från regeringen i den

ungdomspolitiska propositionen (prop. 2004/05:2). Det ligger även i linje med gymnasiepropositionens förslag att kommunerna skall erbjuda heltidsstudier även på det individuella programmet i gymnasieskolan (prop. 2003/04:140 och prop. 2004/05:1 utgiftsområde 16).

Det kan finnas skäl för unga under 18 år att få sin utbildning i svenska inom ramen för det system som föreslås för dem som är över 18 år. Det kan gälla ungdomar strax under 18 år som kommer till Sverige tillsammans med en egen familj och som redan identifierar sig som vuxna. För dessa skall det finnas en möjlighet att läsa med andra i samma situation. Det bör därför finnas möjlighet för huvudmannen att göra undantag om det med hänsyn till den unges behov och förutsättningar skulle kunna vara en avgörande fördel. Se även författningskommentaren.

9.5 Kurser och betyg

Förslag: Utbildningen skall även fortsättningsvis bedrivas i form av kurser. För kurserna skall det finnas kursplaner.

Vissa bestämmelser om betyg skall utan förändring i sak flyttas från förordning till lag.

Betygsstegen skall vara Icke godkänt, Godkänt, Väl godkänt och Mycket väl godkänt.

Betyg skall grundas på en bedömning av den studerandes kunskaper i förhållande såväl till uppställda kunskapsmål i kursplaner som till betygsriterier.

Skälen för förslaget: För att uppnå en högre grad av samstämmighet i systemet för den vuxenutbildning som kommunen är huvudman för, föreslås att samma betygsskala skall gälla inom utbildningsformerna utbildning i svenska för invandrare och kommunal utbildning för vuxna. Skälen för detta finns närmare beskrivna i avsnitt 6.2.1.

Enligt förslag i 4 kap. 13 § kan individen själv välja att få ett intyg i stället, om hon eller han vill ha sina kunskaper

dokumenterade på ett annat sätt än genom betyg. Av samma paragraf framgår att individen skall informeras om sin rätt att begära intyg. Enligt dagens bestämmelser kan endast den som inte når målen för Godkänt få intyg. Det intyget skall dokumentera den studerandes kunskaper. Detta skall även fortsättningsvis gälla om den studerande inte når målen.

9.6 Ändringar i 1985 års skollag

Förslag: Vissa förändringar som föreslås avseende utbildningsformen utbildning i svenska för invandrare skall träda i kraft redan den 1 juli 2006. Bestämmelserna om svenskundervisning för invandrare (sfi) i 13 kap. i 1985 års skollag måste därför ändras.

De förslag som skall träda i kraft redan den 1 juli 2006 avser bestämmelserna om syftet med utbildningen, grundläggande läs- och skrivinlärning, minimigräns för antalet undervisningstimmar, kommunens samarbete med arbetsförmedlingen och att utbildningen skall kunna kombineras med förvärvsarbete. Vidare skall huvudregeln och undantagsregeln om åldersgräns för att få delta i utbildningen också införas den 1 juli 2006. Bestämmelsernas ordalydelse och terminologi anpassas till ordalydelsen och terminologin i 1985 års skollag.

En övergångbestämmelse införs med innebörden att elever som har påbörjat utbildning i sfi före ikraftträdandet av ändringarna får fortsätta i sfi även om de inte uppfyller det nya ålderskravet.

Skälen för förslaget: För en person som kommer till Sverige är kunskaper i det svenska språket en väsentlig faktor för att snabbt kunna etablera sig både i samhället och på arbetsmarknaden. Inom Regeringskansliet bereds förslag som skall leda till ökad integration och ökad sysselsättning för invandrare. Det är angeläget att vissa delar av förslaget till ny lag för utbildning i

svenska för invandrare träder i kraft redan den 1 juli 2006. Därför föreslås ändringar i 1985 års skollag.

De åtgärder som har identifierats som de mest angelägna är: att sfi skall vara en renodlad språkutbildning (avsnitt 9.1) att alfabetisering skall ske inom ramen för sfi och att det kan ske på elevens modersmål (avsnitt 9.2), en genomsnittlig undervisningstid under en fyraveckorsperiod (avsnitt 9.3), att kommunen skall samarbeta med andra aktörer och att språkutbildningen skall gå att kombinera med andra aktiviteter (avsnitt 9.3.1), samt att åldersgränsen höjs från 16 till 18 år (9.4).

10 Tillsyn m.m.

I ett system där ansvaret för verksamheten är decentraliserat till kommuner och som bygger på principen om mål- och resultatstyrning krävs en tydlig och effektiv uppföljning, utvärdering, granskning och tillsyn. De krav som ställs i lag och andra föreskrifter måste hävdas aktivt och staten måste fordra att åtgärder vidtas när kraven inte är uppfyllda. Statens skolverks tillsynsansvar regleras nu i skollagen. Skolverkets rätt att få upplysningar, att få ta del av handlingar och annat material som behövs vid tillsynen samt att inspektera verksamheten tydliggörs genom att anges i vuxenutbildningslagen. Det bör dock uppmärksammas att det pågår en utredning som har till syfte att se över den framtida myndighetsstrukturen på vuxenutbildningens område (En myndighet för vuxnas lärande dir. 2005:70). Beroende på vad utredaren lämnar för förslag kan det bli aktuellt med en annan myndighet än Statens skolverk som ansvarig för uppföljning och utvärdering.

10.1 Skolverkets ansvar för uppföljning och utvärdering

Förslag: Statens skolverk skall svara för uppföljning och utvärdering av skolväsendet för vuxna.

Skälen för förslaget: Uppföljning och utvärdering på nationell nivå av skolväsendet ger såväl regering och riksdag som allmänhet överblick över utvecklingen inom

verksamhetsområdet. Inom Skolverket bidrar uppföljningen och utvärderingen med underlag för verkets inspektionsverksamhet. I dag regleras ansvaret för uppföljning och utvärdering i förordningen (2002:1160) med instruktion för Statens skolverk och omfattar det offentliga skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen.

Skolverkets ansvar för uppföljning och utvärdering av skolväsendet för vuxna skall regleras i vuxenutbildningslagen. Ett skäl för detta är uppföljningens och utvärderingens centrala betydelse för arbetet att värna en likvärdig utbildning av hög kvalitet. Det är också rimligt mot bakgrund av att huvudmännens ansvar för att planera, följa upp och utvärdera den egna verksamheten skall regleras i lag

10.2 Ansvaret för tillsyn

Förslag: Statens skolverk skall ha tillsyn över skolväsendet för vuxna. Detta skall dock inte gälla i den mån tillsynen faller inom någon annan myndighets särskilda tillsynsområde.

Skälen för förslaget: Det är angeläget att ansvaret för tillsynen över skolväsendet för vuxna tydligt framgår av vuxenutbildningslagen. I dag framgår tillsynsuppdraget framför allt av förordningen (2002:1160) med instruktion för Statens skolverk. Behovet att i lag reglera Skolverkets mandat att utöva tillsyn har framförts från ett flertal håll såsom Riksrevisionsverket (RRV 2001:24), Riksdagens revisorer (2001/02:13), Tillsynsutredningen (SOU 2002:14) och Svenska Kommunförbundet (Kommunal självstyrelse Statliga tillsyn av kommunerna – delrapport, 1994.) Enligt Tillsynsutredningen är tillsyn ett samhällsstyrande instrument i situationer, där staten har garanterat medborgarna att en viss verksamhet skall nå upp till en viss standard. Kärnan i tillsynsrelationen är rätten för ett tillsynsorgan, här Skolverket, att granska ett tillsynsobjekt, dvs. den verksamhet som är föremål för de av staten fastställda normerna, och att rikta krav mot den som är ansvarig för

tillsynsobjektet, dvs. huvudmannen. Tillsynsorganets mandat är enligt utredningen givet i lag, något som på skolans område inte är uppfyllt i dag.

En lagreglering av tillsynen motiveras främst av att de sanktioner som är förknippade med tillsynen, är uttryck för en långtgående myndighetsutövning.

10.3 Rätt till inspektion

Förslag: Statens skolverk skall för sin tillsyn ha rätt att inspektera en huvudmans verksamhet och annat som huvudmannen ansvarar för enligt vuxenutbildningslagen. Skolverket skall få inhämta upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen.

Den vars verksamhet inspekteras skall vara skyldig att lämna den hjälp som behövs vid inspektionen.

Skälen för förslaget: Förslaget innebär att Skolverket uttryckligen skall få rätt att inspektera sådan verksamhet som står under verkets tillsyn och få inhämta upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Den vars verksamhet inspekteras föreslås också bli skyldig att lämna den hjälp som behövs vid inspektionen. I dag saknas uttryckliga bestämmelser om detta för Skolverkets tillsyn. Det är rimligt att tydliggöra denna rätt genom en bestämmelse i vuxenutbildningslagen, även om det i och för sig inte har framkommit att Skolverket stött på svårigheter i dessa hänseenden.

Även Tillsynsutredningen gör bedömningen att tillsynsorgans rätt till tillträde och undersökning samt skyldigheten för de objektsansvariga att lämna upplysningar bör regleras i lag och lämnar i sitt slutbetänkande Tillsyn - Förslag om en tydligare och effektivare tillsyn (SOU 2004:100) förslag till sådana bestämmelser i förslaget till tillsynslag. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

10.4 Sanktioner

Förslag: Om en kommun grovt eller under längre tid har åsidosatt sina skyldigheter enligt vuxenutbildningslagen eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen, får regeringen ålägga kommunen att vidta de åtgärder som behövs för att avhjälpa bristen eller på kommunens bekostnad vidta sådana åtgärder. Har staten haft kostnader för en sådan åtgärd, får denna kostnad kvittas mot belopp som staten annars skulle ha betalat ut till kommunen.

Skälen för förslaget: Enligt nuvarande regler har regeringen möjlighet att, om en kommun grovt eller under längre tid åsidosatt sina skyldigheter, meddela de föreskrifter för kommunen som behövs för att avhjälpa bristen. Regeringen kan också besluta om åtgärder som skall vidtas på kommunens bekostnad. Bestämmelsen tillkom 1992, när sektorsbidraget till skolan avskaffades och ersattes med det generella statsbidraget till kommunerna. Liknande regler hade funnits även tidigare, under perioden från sektorsbidragets införande 1991, men också dessförinnan. Bestämmelsen har hittills aldrig tillämpats.

Förslaget är att nuvarande bestämmelse överförs till den nya vuxenutbildningslagen.

Det finns behov av förändringar i nuvarande sanktionssystem, bl.a. i form av utökade sanktionsmöjligheter. Ett slutligt ställningstagande till formen för detta bör dock avvakta beredningen av Tillsynsutredningens slutbetänkande Tillsyn – förslag om en tydligare och effektivare tillsyn (SOU 2004:100). Sanktionssystemet för skolväsendet för vuxna bör då ses över i ett sammanhang.

11 Överklagande

11.1 Kapitlets struktur och innehåll

Förslag: Bestämmelserna om överklagande samlas i ett kapitel i vuxenutbildningslagen. I kapitlet anges samtliga beslut enligt vuxenutbildningslagen som kan överklagas i den ordning som gäller för s.k. förvaltningsbesvär.

Vissa utökade möjligheter till förvaltningsbesvär införs genom att vissa typer av beslut som i dag endast kan bli föremål för laglighetsprövning får överklagas genom förvaltningsbesvär.

De i dagens skollag befintliga möjligheterna att hos allmän förvaltningsdomstol överklaga ett beslut av Högskoleverket i fråga om utfärdande av behörighetsbevis liksom kravet på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten överförs till vuxenutbildningslagen.

Skälen för förslaget: Att samla alla bestämmelser om överklagande i ett kapitel i den nya vuxenutbildningslagen syftar till att göra bestämmelserna mer överskådliga. I kapitlet anges samtliga beslut enligt vuxenutbildningslagen som kan överklagas i den ordning som gäller för s.k. förvaltningsbesvär. Överklagandebestämmelserna är uppdelade på så sätt att kapitlets första del handlar om beslut som får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och i en andra del handlar om beslut som får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Slutligen har det i kapitlet införts en särskild paragraf om överklagandeförbud. I kapitlet anges dessutom vilka beslut som gäller omedelbart om inte annat beslutas. I dagens skollag finns bestämmelser om överklagande genom förvaltningsbesvär i anslutning till de materiella bestämmelserna i olika kapitel. Vissa där angivna beslut fattade av t.ex. en kommun eller en rektor kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol eller hos Skolväsendets överklagandenämnd. Vad gäller vissa typer av beslut fattade av en kommun saknas överklagandebestämmelser. Ett överklagande hos allmän förvaltningsdomstol innebär då endast att beslutet blir föremål för laglighetsprövning enligt kommunallagen. Enligt bestämmelserna om laglighetsprövning har varje medlem av en kommun eller ett landsting rätt att få lagligheten av kommunens eller landstingets beslut prövad genom att överklaga dem hos länsrätten. Rätten till laglighetsprövning gäller i huvudsak beslut av fullmäktige och beslut av en nämnd eller ett partssammansatt organ, om beslutet inte är av rent förberedande eller rent verkställande art. Prövningen avser beslutets laglighet, dvs. huruvida beslutet har tillkommit i laga ordning, om beslutet hänför sig till något som inte är en angelägenhet för kommunen eller landstinget, om det organ som har fattat beslutet har överskridit sina befogenheter, eller om beslutet strider mot lag eller annan författning. Rätten till laglighetsprövning tillkommer kommun- och landstingsmedlemmar. Förslagen i detta avsnitt syftar till att förtydliga vilka beslut som kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Förvaltningsbesvär skiljer sig från laglighetsprövning i viktiga avseenden. Den överprövande instansen har samma befogenheter som den myndighet som fattade beslut som första instans. Den kan alltså pröva den överklagade frågan i sak och ändra eller upphäva det överklagade beslutet. Överinstansen kan dock som regel inte gå utöver den klagandes yrkanden.

De ärenden som i dag kan överklagas genom förvaltningsbesvär föreslås i huvudsak fördelas mellan allmän förvaltningsdomstol och Skolväsendets överklagandenämnd.

Nedan följer en genomgång av vilka olika beslut som kan överklagas och vilken instans som skall pröva beslutet m.m. Möjligheten att hos allmän förvaltningsdomstol överklaga ett beslut av Högskoleverket i fråga om utfärdande av behörighetsbevis överförs i princip oförändrad från 1985 års skollag till den nya vuxenutbildningslagen, liksom kravet på provningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

11.2 Överklagande hos allmän förvaltningsdomstol

11.2.1 Överklagande av beslut av Statens skolverk, kommunen eller landstinget

Förslag: En möjlighet skall införas att hos allmän förvaltningsdomstol överklaga Statens skolverks beslut i fråga om vitesföreläggande för huvudman som inte har lämnat sådana sakuppgifter om verksamheten och annat som huvudmannen ansvarar för enligt vuxenutbildningslagen samt sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av verksamheten. Beslut i fråga om vitesföreläggande skall gälla omedelbart om inte annat beslutas.

Ett beslut av kommunen eller landstinget får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol om kommunen eller landstinget har meddelat beslut i fråga om ekonomiskt stöd till inackordering, avstängning eller att åter få tillgång till utbildning efter en avstängning.

Skälen för förslaget

Överklagande av beslut i fråga om vitesföreläggande

Överklagande av Skolverkets beslut i fråga om vitesföreläggande för huvudman som inte har lämnat föreskrivna sakuppgifter och verksamhetsredovisning får enligt förslaget ske hos allmän förvaltningsdomstol. Liknande beslut kan i dag överklagas hos regeringen enligt en bestämmelse i förordningen (1992:1083) om viss uppgiftsskyldighet för skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet m.m.. En överklagandebestämmelse av det aktuella slaget måste emellertid finnas redan i den nya vuxenutbildningslagen.

Överklagande av beslut i fråga om ekonomiskt stöd till inackordering

Hemkommunen skall ge ekonomiskt stöd till sådana studerande som behöver inackordering till följd av deltagande i utbildning på påbyggnadsnivå som finansieras med statliga medel. Skyldigheten gäller till och med det första kalenderhalvåret det år då de studerande fyller tjugo år. Stödet skall avse boende, fördyrat uppehälle och resor till och från hemmet. Bidragsnivån är knuten till prisbasbeloppet. Hemkommunens beslut i fråga om inackorderingsstöd kan i dag endast bli föremål för laglighetsprövning. Av rättsäkerhetsskäl skall kommunens beslut kunna överklagas. Eftersom beslut av Skolväsendets överklagandenämnd inte kan överklagas, skulle det innebära en försämring av rättssäkerheten jämfört med vad som gäller i dag att föra dessa ärenden dit. Av det skälet föreslås att beslut i fråga om inackorderingsstöd få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Överklagande av beslut i fråga om disciplinära åtgärder m.m.

En kommuns eller ett landstings beslut i fråga om disciplinära åtgärder (avstängning, förvisning och skiljande från utbildning) kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Motsvarande bestämmelser finns i vissa nu gällande författningar, bl.a.

förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning och förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda och bör även finnas i vuxenutbildningslagen. Förslag till regelverk kring disciplinära åtgärder återfinns i avsnitt 12.3. Där föreslås ett samlingsbegrepp för de disciplinära åtgärderna, avstängning. Dessutom föreslås att disciplinära åtgärder införs även i utbildning i svenska för invandrare.

En studerande som har stängts av med stöd av bestämmelserna rörande avstängning skall på nytt kunna beredas utbildning efter avstängningstidens slut. Om en huvudman nekar den studerande detta skall huvudmannens beslut kunna överklagas hos domstol. Det är inte rimligt att en studerande skall utestängas från vidare utbildning för all framtid, utom i vissa särskilda fall.

11.2.2 Överklagande av beslut av rektorn

Förslag: En möjlighet skall införas att hos allmän förvaltningsdomstol överklaga rektorns beslut i fråga om avstängning med omedelbar verkan av en studerande.

Skälen för förslaget: Rektorn är den som fattar beslut om att med omedelbar verkan stänga av en studerande med hänsyn till andra människors säkerhet. Det omedelbara avstängningsbeslutet får endast tas i avvaktan på att huvudmannen skall avgöra ett ärende om avstängning och längst under två veckor.

För beslut som rör enskilda studerande kräver rättssäkerheten att behörigheten att fatta beslut läggs på en rimlig nivå och att det är fullständigt klart vem som skall fatta besluten och därmed ansvara för dem. Därför flyttas bestämmelser om överklagande av rektorns beslut i fråga om avstängning från förordning till lag.

11.3 Överklagande hos Skolväsendets överklagandenämnd

11.3.1 Överklagande av beslut av kommunen eller landstinget

Förslag: De beslut av en kommun eller ett landsting som enligt dagens skollag kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd skall även enligt vuxenutbildningslagen kunna överklagas hos nämnden.

Beslut i fråga om åtagande att svara för kostnaderna för utbildning för en sökande från en annan kommun skall kunna överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Detta gäller i fråga om kommunal utbildning för vuxna på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå.

Beslut får överklagas endast av den sökande eller den studerande.

Skälen för förslaget: Förslaget innebär en faktisk förändring jämfört med dagens lagstiftning. En möjlighet till överklagande införs då en kommuninvånare sökt utbildning i en annan kommun och hemkommunen nekar till att åta sig kostnaderna för utbildningen. Detta gäller endast utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå inom ramen för kommunal utbildning för vuxna. Enligt förslaget till bestämmelserna i 5 kap. 19 § i denna lag föreslås att om en sökande har särskilda skäl för att delta i en annan kommuns utbildning skall hemkommunen vara skyldig att svara för kostnaderna. I dag ingår inte hemkommunens bedömning av de särskilda skälen i mottagandebestämmelserna och är således inte överklagbart på annat sätt än genom laglighetsprövning enligt kommunallagen. Den anordnande kommunen har inte skyldighet att ta emot en sökande från en annan kommun om inte hemkommunen har

åtagit sig att svara för kostnaderna. Detta har gjort att det inte varit möjligt för den enskilde att påverka sin situation. Ett sådant förhållande är naturligtvis inte tillfredsställande för den enskilde. Därför föreslås nu att hemkommunens prövning i frågan om att inte svara för kostnaderna för en sökande som med hänvisning till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i en utbildning hos en annan huvudman skall kunna överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

I övrigt överförs de möjligheter som finns enligt dagens skollag att överklaga beslut av en kommun hos Skolväsendets överklagandenämnd till den nya vuxenutbildningslagen.

11.4 Överklagandeförbud

Förslag: Förbudet mot att överklaga beslut av Skolväsendets överklagandenämnd skall överföras från dagens skollag till vuxenutbildningslagen.

Andra beslut enligt vuxenutbildningslagen än sådana som anges i kapitlet om överklagande skall få överklagas endast om överklagande får ske enligt 10 kap. kommunallagen. Beslut i fråga om antagning får inte överklagas.

Skälen för förslaget: En strävan är att i bestämmelser i den nya vuxenutbildningslagen endast använda begreppen rättighet och skyldighet då det också finns en rätt för den enskilde att överklaga beslut enligt bestämmelserna genom förvaltningsbesvär med stöd av Europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Det har dock inte varit möjligt att vara helt konsekvent i detta avseende. Andra beslut än de som räknas upp i den nya vuxenutbildningslagens kapitel om överklagande skall inte kunna bli föremål för annan prövning än laglighetsprövning enligt kommunallagen.

I likhet med vad som gäller enligt dagens skollag får beslut av Skolväsendets överklagandenämnd med anledning av ett överklagande inte överklagas.

Ett beslut om antagning skall inte heller kunna överklagas, i likhet med vad som gäller i dag för det motsvarande begreppet intagning.

12 Övriga bestämmelser

12.1 Inledning

Förslag: I ett särskilt kapitel skall samlas bestämmelser om bosättning, disciplinära åtgärder och talerätt. Den definition av begreppet hemkommun som finns i dagens skollag skall också införas i kapitlet. Vissa bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att med stöd av lagen meddela föreskrifter i olika avseenden sammanförs i kapitlet i syfte att göra bestämmelserna mer överskådliga.

Skälen för förslaget: I detta kapitel samlas bestämmelser om bosättning, hemkommun, disciplinära åtgärder, talerätt och övriga bemyndiganden.

12.2 Bosättning

Förslag: Med bosatt i landet avses i vuxenutbildningslagen den som skall vara folkbokförd här. Som bosatta anses även de som inte är folkbokförda här men som har rätt till verksamhet enligt vuxenutbildningslagen till följd av EG-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer.

Skälen för förslaget: Av förarbetena till 1985 års skollag (prop. 1985/86:10) framgår att en person anses vara bosatt i landet som rätteligen skall vara folkbokförd är. Genom föreliggande förslag lagfästs denna princip.

Efter tillkomsten av dagens skollag har Sverige blivit medlem i EU och EG-rätten har därmed blivit en del av vår nationella rättsordning. Enligt artikel 12 i EG-fördraget är all diskriminering på grund av nationalitet förbjuden inom fördragets tillämpningsområde. Av särskild betydelse för utbildningsområdet är rådets förordning (EEG) nr 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen. Av detta följer att även de som inte är bofasta här men som omfattas av EG-rätten skall ha rätt till utbildning.

12.3 Disciplinära åtgärder

Förslag: Bestämmelser rörande disciplinära åtgärder flyttas från förordning till lag.

Bestämmelserna skall gälla för alla tre utbildningsformerna kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingsstörning och utbildning i svenska för invandrare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om disciplinära åtgärder.

Skälen för förslaget: Disciplinära åtgärder regleras i dag på förordningsnivå. För att stärka de studerandes rättssäkerhet föreslås att bestämmelserna om disciplinära åtgärder förs från förordning till lag.

Bestämmelserna skall vara desamma för de tre utbildningsformerna, kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingsstörning samt utbildning i svenska för invandrare. I dag saknas bestämmelser rörande disciplinära åtgärder inom utbildningsformen svenskundervisning för invandrare. Det saknas sakskäl till varför det skall finnas olika regelverk, därför föreslås att disciplinära åtgärder även införs i utbildningsformen utbildning i svenska för invandrare. I

dag kan en studerande delta samtidigt i både svenskundervisning för invandrare (sfi) och grundläggande vuxenutbildning. Huvudmannen kan då stänga av den studerande från grundläggande vuxenutbildning men inte från sfi. I och med införandet av samma bestämmelser blir det en harmonisering av regelsystemen som bidrar till att öka tydligheten i systemet både för den studerande och för huvudmannen.

12.3.1 Avstängning

Förslag: Huvudmannen får besluta att stänga av en studerande från all utbildning hos huvudmannen eller delar av utbildningen under högst ett år, om den studerande med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömning av den studerandes måluppfyllelse, kunskaper och kompetens stör eller hindrar verksamheten, utsätter någon annan studerande eller av verksamheten berörd person för kränkande behandling, eller den studerandes uppförande på annat sätt kan antas inverka skadligt på andra studerande eller av verksamheten berörda personer.

Om en studerande står under åtal för en gärning, får den studerande stängas av på grund av den endast om den studerande har erkänt denna eller om en domstol har funnit utrett att den studerande har begått gärningen.

Den studerande har rätt att efter det att avstängningen har upphört åter få tillgång till utbildningen, om inte särskilda skäl talar emot det.

Skälen för förslaget: Dagens bestämmelser bygger huvudsakligen på att all vuxenutbildning sker i form av undervisning i grupp. Förslaget till ny reglering utgår från att dagens vuxenutbildning kan ske i andra former än i grupp i en lektionssal. Förutom detta har även språket anpassats. I dag används begreppen avstängning, förvisning och skiljande från utbildning. Avstängning är den benämning som anges om eleven helt eller delvis tvingas bort från undervisningen i högst två

veckor. Förvisning kallas det om eleven tvingas bort från en kommuns komvux högst ett och ett halvt år. Skiljande från utbildning används då en elev visat sig uppenbart olämplig vid praktisk tjänstgöring. Förslaget är att de tre begreppen slås samman till en enda benämning nämligen "avstängning".

En avstängning kan gälla hela eller delar av den studerandes utbildning. Detta innebär att den studerande kan stängas av från en kurs eller en utbildningsform, men tillåtas gå kvar på en annan om omständigheterna är sådana att det inte anses nödvändigt att avstängningen skall omfatta hela utbildningen. En studerande kan också stängas av från all utbildning hos huvudmannen vilket innebär att den avstängde under avstängningen inte kan söka sig till andra kurser hos huvudmannen.

Avstängning skall kunna göras utifrån en mycket kort period upp till den maximala avstängningstiden som föreslås bli högst ett år. Huvudmannen kan då själv avgöra hur pass allvarlig förseelsen är och bestämma längden av disciplinär åtgärd därefter.

12.3.2 Avstängning från utbildning där arbetsplatsförlagd utbildning eller praktik ingår

Förslag: Huvudmannen får besluta att stänga av en studerande från all utbildning hos huvudmannen eller delar av utbildningen där arbetsplatsförlagd utbildning eller praktik ingår, om den studerande har visat sig uppenbart olämplig för praktisk tjänstgöring. I sådana fall får den studerande stängas av utan tidsbegränsning.

Skälen för förslaget: En huvudman skall precis som i dag ges möjlighet att utan tidsbegränsning avstänga en studerande som är uppenbart olämplig i förhållande till det yrkesområde som den studerande har valt. I ett sådant fall måste den studerandes eget intresse att utbilda sig ge vika. Exempel på ett sådant fall kan vara en person som dömts för pedofilbrott och som sökt sig till en barnskötarutbildning.

Dagens lagstiftning ger huvudmannen en möjlighet att avstänga en studerande för att denne inte kan anpassa sig till de arbetsformer som undervisningen bedrivs i. En sådan reglering anses inte vara behövlig eftersom dagens vuxenutbildning ska hysa en mångfald av former och huvudprincipen skall vara att utgångspunkten skall tas i den enskildes behov och förutsättningar.

12.4 Talerätt

Förslag: Även den som är under 18 år men som har fyllt 15 år har rätt att själv föra sin talan i mål och ärenden enligt denna lag.

Denna rätt gäller också ansökan enligt denna lag.

Skälen för förslaget: En vårdnadshavare företräder sitt omyndiga barn som ställföreträdare med stöd av föräldrabalkens bestämmelser, så länge barnet är omyndigt. Nu föreslås att med stöd av en bestämmelse om talerätt skall den som är under 18 år ha en självständig rätt att överklaga domar och beslut enligt denna lag.

Bestämmelsen kommer troligtvis att bli aktuell främst då ungdomar som kommer till Sverige hellre vill delta i utbildning i svenska för invandrare än att gå i gymnasieskolan. De skall då kunna föra sin egen talan.

12.5 Vissa bemyndiganden

12.5.1 Bosatta i landet

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om att också den som inte anses som bosatt i landet skall kunna delta i verksamhet enligt vuxenutbildningslagen.

Skälen för förslaget: Möjligheten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för kommunerna att i sin utbildning ta emot personer som inte räknas som bosatta i Sverige bör finnas kvar. I dag finns sådana föreskrifter beträffande nordiska sökande i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Detta har sin grund i överenskommelser mellan de nordiska länderna.

12.5.2 Medgivande att anordna provning samt utfärda betyg och intyg

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få medge enskilda att anordna provning samt att utfärda betyg och intyg enligt de bestämmelser som gäller för skolväsendet för vuxna. Ett sådant medgivande skall kunna tidsbegränsas och återkallas.

Skälen för förslaget: I dag finns möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att medge enskilda att anordna provning och utfärda betyg enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet. Denna möjlighet bör

finnas kvar. Det bör också vara möjligt att medge enskilda att utfärda sådana intyg som avses i 4 kap. 15 § i lagförslaget.

Regeringen har för vuxenutbildningens del medgivit en enda enskild utbildningsanordnare, Liber Hermods AB, att anordna prövning och utfärda betyg enligt bestämmelserna för den kommunala vuxenutbildningen. Medgivandet har funnits sedan flera årtionden tillbaka; det senaste beslutet är från 1991 (dnr 1639/91) då företaget hette Hermods och ingick i Almqvist och Wiksell Förlag AB.

Medgivandet som Liber Hermods har fått med stöd av skollagen (1985:1100) kommer formellt sett att upphöra att gälla i och med att skollagen upphävs. En övergångsbestämmelse bör därför införas så att Liber Hermods medgivande fortsätter att gälla. I övergångsbestämmelsen bör medgivandet dock begränsas i tid. Det bör också i framtiden vara möjligt för regeringen, eller den myndighet som regeringen har bestämt, att tidsbegränsa ett medgivande för att om nödvändigt kunna ompröva förutsättningarna för ett medgivande. Ett medgivande bör också kunna återkallas för det fall att medgivandet missbrukas eller annars används på ett felaktigt sätt.

12.5.3 Skyldighet för huvudmän att lämna uppgifter

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om skyldighet för en huvudman att lämna sådana sakuppgifter om verksamheten och annat som huvudmannen ansvarar för enligt vuxenutbildningslagen samt sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Om en huvudman inte fullgör sina skyldigheter enligt de meddelade föreskrifterna får Statens skolverk vid vite förelägga huvudmannen att fullgöra sina skyldigheter.

Skälen för förslaget: Enligt bestämmelserna i den nu gällande skollagen kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för

huvudmannen att lämna sådana sakuppgifter om skolverksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering. Uppgiftsskyldigheten ger den ansvariga myndigheten, i dagsläget Skolverket, grund för att samla in underlag för det nationella uppföljningssystemet och för utvärdering av vuxenutbildningen samt är en förutsättning för regleringen med krav på kvalitetsredovisning inom skolväsendet för vuxna.

Skolverket bör vid vite få förelägga en huvudman att fullgöra sina skyldigheter enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av bemyndigandet. I avsnitt 11.2.1 har föreslagits att Skolverkets beslut skall få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

13 Förordningsregleringen

Förslag: Tidigare riksdagsbindningar bakom olika bestämmelser i förordningar rörande de utbildningar som regleras i den föreslagna vuxenutbildningslagen skall hävas. Det skall få ankomma på regeringen att meddela de förordningsföreskrifter som behövs under den nu föreslagna vuxenutbildningslagen.

Skälen för förslaget: 1985 års skollag reformerades genom ändringar i skollagen som trädde i kraft den 1 juli 1991 (prop. 1990/91:115, bet. UbU17 och rskr. 1990/91:357). I samband med dessa ändringar beslutade riksdagen att häva tidigare s.k. riksdagsbindningar som fanns bakom olika bestämmelser i de skilda skolformsförordningarna och andra förordningar som rör skolans och vuxenutbildningens verksamhet (se prop. 1990/91:115 s. 65).

Under tiden därefter har ytterligare frågor som regleras i förordningar avseende vuxenutbildningen och som formellt framstår som regeringens föreskrifter blivit föremål för olika uttalanden från riksdagens sida. Beroende på hur dessa uttalanden har utformats har de blivit mer eller mindre bindande för utformningen av förordningsregleringen. Sammantaget har dessa bildat ett svåröverskådligt system av s.k. riksdagsbindningar.

Förslagen i denna promemoria innebär att vissa frågor som i dag reglerats i förordning har lyfts upp i lag, bl.a. bestämmelser om betyg. En bärande tanke med detta förslag är att de frågor som bedöms som så principiellt viktiga att de bör beslutas av

riksdagen skall regleras i lag och inte i förordning. Om riksdagen efter sedvanlig proposition från regeringen antar förslaget till vuxenutbildningslag bör det, i linje med principerna för riksdagens och regeringens styrning av verksamheten, ankomma på regeringen att under lagen ge de ytterligare förordningsföreskrifter som kan anses behövliga. Dessa föreskrifter måste utgå från vuxenutbildningslagen. Det skulle då bli problematiskt om regeringen samtidigt skulle vara tvungen att beakta riksdagsbindningar som hänger samman med den äldre lagstiftningen.

Mot denna bakgrund föreslås att tidigare riksdagsbindningar bakom olika bestämmelser i de olika förordningar rörande vuxenutbildningen som regleras i den föreslagna vuxenutbildningslagen hävs. Det får ankomma på regeringen att meddela de förordningsföreskrifter som behövs under den nu föreslagna vuxenutbildningslagen.

14 Ändringar i annan lagstiftning

Förslag: Vuxenutbildningslagen medför att ändringar måste göras i annan lagstiftning, t.ex. lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor.

Skälen för förslaget: Förutom vad gäller lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor så föranleder vuxenutbildningslagen ändringar i flera andra lagar. De lagändringarna har emellertid, bortsett från en ändring i lagen om införande av skollagen (2006:000), inte kunnat behandlas i denna promemoria och får dessutom för närvarande anses vara av mindre betydelse. Det torde bli fråga om ändringar i lagar som i dag antingen hänvisar till 1985 års skollag eller som innehåller begrepp som inte används i vuxenutbildningslagen, exempelvis komvux, särsvux och sfi. I utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m., som har skickats ut på remiss den 20 juni 2005 (dnr U2005/5584/S), föreslås vidare en lag om bemyndigande att meddela föreskrifter om kommuners och landstings medverkan i utbildning. Denna lag måste också ändras.

15 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Vuxenutbildningslagen skall träda i kraft den 1 juli 2007. Vissa övergångsbestämmelser behövs.

Äldre föreskrifter skall fortsätta att gälla för kurser och påbyggnadsutbildning samt för projektarbete som påbörjats men inte avslutats vid ikraftträdandet av vuxenutbildningslagen.

Bevis om gymnasieexamen skall inte kunna utfärdas till den som redan har ett slutbetyg enligt äldre bestämmelser. Bevis om gymnasieexamen får inte heller utfärdas till den som enligt äldre bestämmelser har ett avgångsbetyg från en fullständig tre- eller fyraårig gymnasial utbildning.

Beslut om medgivande att anordna prövning och utfärda betyg som har fattats med stöd av 1985 års skollag skall anses vara fattat med stöd av vuxenutbildningslagen. Medgivandet gäller dock längst till och med den 30 juni 2012.

Vissa övergångsbestämmelser till ändringar i 1985 års skollag skall fortsätta att gälla.

Skälen för förslaget: 1985 års skollag reglerar såväl vuxenutbildningen som övriga skolväsendet (grundskolan, gymnasieskolan osv.). Vuxenutbildningslagen kommer att reglera vuxenutbildningen medan en ny skollag kommer att reglera de övriga skolformerna. De båda nya lagarna är resultatet av ett mycket omfattande lagstiftningsarbete som i hög grad kommer att påverka huvudmännens verksamhet. För att huvudmännen skall få tillräckligt med tid att implementera de

båda nya lagarna är ett ikraftträdande före den 1 juli 2007 inte möjligt.

Vissa övergångsbestämmelser behövs för att samordna den nya vuxenutbildningslagen med 1985 års skollag och för att undvika tillämpningsproblem.

Kurser inom vuxenutbildningen kan löpa över sommaren. Det samma gäller påbyggnadsutbildningar och projektarbete. För att undvika tillämpningsproblem föreslås att för de kurser, påbyggnadsutbildningar och projektarbeten som påbörjats före den 1 juli 2007 men ännu inte har avslutats gäller äldre bestämmelser. När en ny kurs eller påbyggnadsutbildning påbörjas efter den 1 juli 2007 skall emellertid den nya lagen tillämpas.

Enligt nuvarande regler om slutbetyg är det möjligt att få endast ett slutbetyg från gymnasial utbildning, antingen från gymnasieskolan eller från gymnasial vuxenutbildning. Bedömningen är att det inte finns några skäl till att ändra nuvarande reglering i förhållande till föreslagna regler om gymnasieexamen. I förevarande förslag till vuxenutbildningslag föreslås därför att endast ett bevis om gymnasieexamen skall kunna utfärdas till en och samma person. Av samma skäl föreslås också en övergångsbestämmelse med innebörden att personer som enligt äldre bestämmelser redan har ett slutbetyg eller ett avgångsbetyg från tre- eller fyraårig gymnasial utbildning inte skall kunna få ett bevis om gymnasieexamen. Se även motiveringen i avsnittet om gymnasieexamen för vuxna.

Angående övergångsbestämmelse kring medgivande att anordna prövning och utfärda betyg hänvisas till motiven i avsnitt 13.5.2.

När det gäller övergångsbestämmelserna i övrigt hänvisas till författningskommentaren.

16 Ekonomiska konsekvenser

Föreliggande förslag till vuxenutbildningslag är i första hand en anpassning och justering till det decentraliserade styrsystem, som började införas under 1990-talets första hälft.

Rätt att delta i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning

En principiellt viktig förändring i lagen är att vuxna med utvecklingsstörning skall ges en rättighet att delta i utbildning på grundläggande nivå. Kommunerna åläggs en skyldighet att tillhandahålla sådan utbildning.

När kommunerna åläggs ökade skyldigheter ska den kommunala finansieringsprincipen tillämpas. Om en ekonomisk reglering skall göras i detta fall avgörs genom förhandlingar mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting.

En samlad bedömning ger vid handen att reformen inte kommer att generera ökade kostnader för kommunerna. En viktig förutsättning för bedömningen är den redogörelse som finns i Carlbeck-kommitténs slutbetänkande För oss tillsammans. Om utbildning och utvecklingsstörning (SOU 2004:98) om att det inte finns någon stor latent efterfrågan på grundläggande utbildning. Många kommuner tar redan i dag emot alla sökande. Enligt statistik från Skolverket har volymen varit nästan konstant under många år. Vidare är den genomsnittliga kostnaden per elev bl.a. beroende av antalet elever per grupp. Nuvarande antal är 2,7. Bedömningen är att

gruppstorleken kan öka till 4 eller 5 utan ytterligare kostnader, vilket inte bedöms medföra ytterligare lokalkostnader eller övriga kostnader.

Utbildningen för vuxna med utvecklingsstörning skall, så långt som möjligt, vara en naturlig del av kommunernas stöd till vuxnas lärande. I 2005 års ekonomiska vårproposition (prop. 2004/05:100) har regeringen aviserat att det riktade statsbidraget till utbildning av vuxna, som utgått under åren 2003-2005, bör finnas kvar t.o.m. 2008. Inom Regeringskansliet bereds för närvarande förslag om att det riktade statsbidraget skall kunna användas även till vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

Svenska för invandrare

En skyldighet införs för kommunerna att erbjuda alla flyktingar och andra invandrare inom utbildning i svenska för invandrare en miniminivå av lärarledd undervisning per vecka. Det skapar en trygghet för den enskilde individen och lika förutsättningar oavsett kommuntillhörighet.

Införandet av en miniminivå av lärarledd undervisning per vecka inom utbildning i svenska för invandrare bedöms inte påverka den totala kostnadsbilden. Det handlar i princip om att säkra en viss studietakt. I de kommuner som i dag erbjuder en lägre omfattning innebär förslaget främst en omfördelning i tid. För de kommuner som erbjuder minst 15 timmar per vecka blir det inte någon skillnad eftersom någon restriktion på högsta antal timmar inte är aktuell. Den totala genomsnittliga utbildningstiden på 525 timmar ligger fast.

All erfarenhet visar att en större satsning på tidiga insatser lönar sig både för individ och för samhälle.

Enligt förslaget höjs åldersgränsen för deltagande i utbildning i svenska för invandrare från dagen 16 år (för sfi) till 18 år. I dag är detta redan praxis i 120 kommuner bl.a. i storstadskommunerna. Kostnaderna för reformen bedöms vara försumbara eftersom endast ett fåtal individer kan komma att beröras.

Förslaget rörande alfabetisering på modersmål bedöms inte vara kostnadsdrivande eftersom det inte föreslås bli en skyldighet för kommunerna utan endast en möjlighet att göra så för de kommuner som så önskar.

Rektor och lärare

Rektor får ett tydligt ansvar för att det finns former för studerandes inflytande. Detta bedöms inte medföra några ökade kostnader jämfört med i dag, eftersom formerna för inflytande redan i dag finns i både läroplanerna och andra förordningar.

I förslaget föreslås vidare att en lärare utan föreskriven utbildning och som inte uppfyller kraven på tillsvidareanställning endast skall få sätta betyg tillsammans med en lärare, som uppfyller dessa krav och som utses av rektor. Rektor skall fatta beslut, om denna lärare och "medbedömaren" inte kommer överens. Framväxten av arbetslag har inneburit en gynnsammare situation för läraren som inte uppfyller kraven på tillsvidareanställning, eftersom det finns en naturlig grupp och ett naturligt forum att diskutera frågor om betyg och bedömning. Huvudmannens eventuella merkostnader för medbedömare följer av i vilken utsträckning man lyckats uppfylla vuxenutbildningslagen regler om att rekrytera behöriga lärare. I genomsnitt är lönekostnaderna för lärare utan föreskriven utbildning lägre än för de behöriga. Den merkostnad som kan uppstå för medbedömningen är således påverkbar för huvudmännen och kan minska i den takt som behöriga lärare anställs i stället för obehöriga. Bedömningen är därför att de ekonomiska konsekvenser som kan uppstå för kommunerna i samband med detta förslag totalt sett inte innebär någon egentlig merkostnad jämfört med vad lagen redan tidigare föreskrivit om anställning av behöriga lärare.

Möjligheter att överklaga beslut

Enligt förslaget till ny vuxenutbildningslag kommer vissa utökade möjligheter till att överklaga beslut genom förvaltningsbesvär införas genom att vissa typer av beslut som i dag endast kan bli föremål för laglighetsprövning får överklagas genom förvaltningsbesvär. Beslut om stöd till inackordering föreslås kunna överklagas genom förvaltningsbesvär hos allmän förvaltningsdomstol. Vidare skall Skolverkets beslut om vitesföreläggande för en huvudman kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Möjligheten att stänga av studerande införs i ännu en utbildningsform, utbildning i svenska för invandrare. Dessa beslut skall kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, liksom beslut om rätt att åter få tillgång till utbildning efter en avstängning.

Utökade möjligheter att överklaga hos Skolväsendets överklagandenämnd avser hemkommunens beslut om att inte svara för kostnaderna för en sökande som med hänvisning till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i en utbildning hos en annan huvudman.

Förslagen innebär få förändringar i sak i bestämmelserna om överklagande. Den principiella inställningen är att förändringarna inte ökar kraven på huvudmännen för utbildningen dvs. kommuner och landsting. Förändringarna bedöms inte medföra kostnadskonsekvenser för huvudmännen. I vilken omfattning antalet mål kan förväntas öka i de allmänna förvaltningsdomstolarna är osäkert. Vad gäller kommuners stöd till inackordering, Skolverkets beslut om vitesföreläggande samt kommuners beslut om att åter få tillgång till utbildning efter en avstängning är bedömningen emellertid att det rör sig om ett fåtal beslut och kan förväntas föranleda enstaka överklaganden.

17 Författningskommentarer

17.1 Förslaget till vuxenutbildningslag

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 §

I *första stycket* anges vad lagen reglerar. Den i 1985 års skollag använda beteckningen det offentliga skolväsendet för vuxna har ändrats för att bättre stämma överens med beteckningen skolväsendet för barn och ungdomar som används i förslaget till ny skollag prop. 2005/06:000. Beteckningen skolväsendet för vuxna används i förevarande lag som en samlad beteckning för de utbildningsformer och den övriga verksamhet som kommunerna skall tillhandahålla enligt lagen.

Andra stycket innehåller en uppräkningslista av de utbildningsformer som ingår i skolväsendet för vuxna. I 1985 års skollag används begreppet skolform, vilket i denna lag har bytts ut mot utbildningsform. De tre utbildningsformerna som i 1985 års skollag ingår i det offentliga skolväsendet för vuxna under namnen kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) och svenskundervisning för

invandrare (sfi) benämns i denna lag kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingsstörning och utbildning i svenska för invandrare, utan förkortningar.

Namnen på utbildningsformerna behandlas i avsnitt 3.2.2.

Förutom de tre utbildningsformerna ingår i skolväsendet för vuxna även viss övrig verksamhet som kompletterar utbildningsformerna samt annat som är knutet till denna verksamhet, t.ex. dess administration. Begreppet verksamhet definieras i 3 § och förklaras ytterligare i avsnitt 3.3.

2 §

I syfte att göra lagen lättillgänglig och användarvänlig har den försetts med en inledande innehållsförteckning.

Lagens disposition följer dispositionen i förslaget till ny skollag i utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. som har skickats ut på remiss den 20 juni 2005 (dnr U2005/5584/S).

Definitioner

3 §

Paragrafen innehåller definitioner av vissa begrepp som används i lagen.

Definitioner av begreppen *prövning* och *validering* införs eftersom det i dag råder stor förvirring kring begreppen, som ofta sammanblandas. Begreppet validering har inte tidigare förekommit i författningstext, medan prövning har funnits tidigare men inte definierats. Bestämmelser om prövning och validering finns i 4 kap.

*Studera*nde är den som deltar i sådan utbildning som regleras i lagen. Den som deltar i verksamhet som inte utgör utbildning är inte att anse som studerande enligt lagen.

Undervisning definieras särskilt och ingår också i begreppet verksamhet.

Med *utbildningsenhet* avses verksamhet i en eller flera utbildningsformer som står under ledning av en rektor. En

utbildningsenhet endast kan alltså endast ha en rektor och inte flera.

Begreppet *verksamhet* används som en gemensam beteckning för alla de aktiviteter som kan förekomma inom skolväsendet för vuxna men som en vuxen inte alltid behöver vara antagen till för att få tillgång till. För sådan verksamhet som en vuxen skall vara antagen till för att kunna delta i används begreppet utbildning, som är den verksamhet inom vilken bl.a. undervisning sker utifrån bestämda mål. Utbildning definieras emellertid inte eftersom begreppet har olika betydelse i lagtexten.

Definitionerna behandlas i avsnitt 3.3.

Övergripande mål m.m.

4 §

I paragrafen anges de övergripande mål som kommunernas och landstingens verksamhet syftar till att uppnå.

Huvudmannen skall enligt *första stycket* stödja och stimulera vuxnas lärande. Detta är av betydelse för såväl den individuella utvecklingen som samhällsutvecklingen. I första stycket formuleras vidare målen ur ett individperspektiv. Dessutom anges vilka som skall prioriteras då resurserna är begränsade.

I *andra stycket* formuleras målen ur ett samhällsperspektiv.

Målen i paragrafen är allmänt formulerade och utgör en grund för tolkningen av andra mer konkret utformade bestämmelser. I de kapitel som handlar om de olika utbildningsformerna finns ytterligare mål angivna i de paragrafer som handlar om respektive utbildnings syfte.

Bestämmelsen i *tredje stycket* behandlas i avsnitt 3.4.

5 §

Paragrafen innehåller vissa grundläggande bestämmelser om hur utbildningen skall utformas för att de övergripande målen i 4 § skall nås.

I *första stycket* slås fast att utbildningen skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar.

Bestämmelsen har sin motsvarighet i 1 kap. 9 § andra stycket i 1985 års skollag. Motiven till den bestämmelsen finns i prop. 1990/91:18 s. 28 ff.

Även bestämmelsen i *andra stycket* har delvis sin motsvarighet i bl.a. 1 kap. 9 § andra stycket i 1985 års skollag. Motiven till den bestämmelsen finns i prop. 1990/91:18 s. 30 f, 1992/93:220 s. 86 f, 1994/95:164 s. 10 f och 1997/98:6 s. 66 ff. Med uttrycket ”var och en som verkar inom skolväsendet för vuxna” avses anställda och andra som har uppdrag i verksamheten.

6 §

Paragrafen har viss motsvarighet i 1 kap. 2 § första stycket förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Bestämmelsen innebär att kommuner och landsting är skyldiga att beakta de studerandes önskemål om hur verksamheten skall utformas.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.4.2.

7 §

I 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna anges att undervisningen i skolan skall vara icke-konfessionell. Bestämmelsen i läroplanen har förts in i denna paragraf med bland annat den ändringen att begreppet ”undervisning” ersätts av begreppet ”verksamhet”. Definitionen av ”undervisning” i 1 kap. 3 § innebär att begreppet i denna lag är betydligt snävare än begreppet ”verksamhet”. I paragrafen används därför i stället det vidare begreppet verksamhet, vilket också definieras i 1 kap. 3 §. Bestämmelsen innebär att huvudmannen har ett ansvar att se till att den studerande inte blir ensidigt påverkad i olika trosfrågor. Bestämmelsen utgör dock inte något hinder mot att huvudmannen erbjuder undervisning i religionskunskap, historia eller samhällskunskap som innebär fördjupning i kristendom, islam, judendom etc., under förutsättning att den studerande har valt detta. Sådan undervisning måste dock ske på ett sådant sätt att verksamheten fortfarande är icke-konfessionell.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.4.3.

Likvärdighet

8 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 1 kap. 9 § första stycket sista meningen i 1985 års skollag.

Begreppet "likvärdig" innebär inte att utbildningen skall vara likformig i betydelsen likadan. Det finns olika vägar att nå de mål för utbildningen som finns angivna i lagen, läroplaner som regeringen beslutar om enligt 9 § samt i kursplaner och betygskriterier som skall finnas enligt bestämmelser i de kapitel i lagen som handlar om de olika utbildningsformerna.

Motiven till bestämmelsen i 1985 års skollag finns i prop. 1990/91:18 s. 27 f.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.5.

Läroplan

9 §

Av paragrafen framgår att det skall finnas en läroplan för utbildningsformerna kommunal utbildning för vuxna och utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. För utbildning i svenska för invandrare fastställs inte någon läroplan men utbildningen där skall ändå vila på de grundläggande värden som anges i den läroplan som gäller för de två andra utbildningsformerna.

Paragrafen ersätter motsvarande föreskrifter i nu gällande utbildningsformsförordningar. I paragrafen anges vidare vad som minst skall finnas i en läroplan. Regeringen ges även ett bemyndigande att meddelar föreskrifter om den.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.

Avgifter

10 §

Paragrafen motsvarar i sak 11 kap. 5 §, 12 kap. 8 § och 13 kap. 8 § i 1985 års skollag. Dessa bestämmelser har behandlats i prop. 1990/91:85 s. 137 f.

I *första stycket* anges att verksamheten skall vara avgiftsfri. Det är således fråga om all verksamhet, dvs. även sådant som en vuxen inte behöver vara antagen till, t.ex. vägledning, som skall tillhandahållas avgiftsfritt. Ett undantag görs dock för prövning. Regeringen får meddela föreskrifter om att huvudmannen får ta ut en avgift av den som vill genomgå prövning. Vidare får enligt första stycket i verksamheten förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för de studerande.

Andra stycket gäller för kommunal utbildning för vuxna och utbildning för vuxna med utvecklingsstörning, medan *tredje stycket* gäller för utbildning i svenska för invandrare. Inom de två förstnämnda utbildningsformerna får huvudmannen bestämma att litteratur och andra lärverktyg, t.ex. skrivmateriel, verktyg och skyddskläder, som de studerande kan behålla skall anskaffas av de studerande själva på egen bekostnad eller erbjudas till självkostnadspris. I utbildning i svenska för invandrare skall emellertid de studerande gratis ha tillgång till litteratur och annat som behövs för utbildningen.

I 11 kap. 21 a § i 1985 års skollag ges huvudmannen en möjlighet att för gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning ta ut en skäligen ansökningsavgift. Avgiften skall betalas tillbaka om den sökande inte kommer in på den sökta kursen eller om den sökande slutför och får betyg från den kurs som avgiften avser. Paragrafen har tillämpats i mycket liten omfattning, sannolikt för att hanteringskostnaderna blir orimligt höga. Några motsvarande bestämmelser införs därför inte i denna lag.

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning

Huvudmän

Kommuner

1 §

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar delvis 1 kap. 10 § första och andra styckena i 1985 års skollag. Landsting som huvudman regleras i 2 §.

Andra stycket motsvarar 2 kap. 1 § första stycket i 1985 års skollag. Begreppet ”styrelse” har tidigare bedömts vara ett lämpligt begrepp för att i den fria nämndorganisationen ange till vilket kommunalt organ en bestämmelse riktar sig. I denna lag liksom i den nya skollagen utmönstras begreppet ”styrelse” som beteckning. I stället riktas bestämmelserna till huvudmannen för utbildningen.

Som tidigare innebär bestämmelsen att ingen del av kommunens uppgifter som huvudman enligt lagen får falla utanför kommunstyrelsens eller en annan nämnds ansvar (se prop. 1990/91:117 s. 154 f).

Tredje stycket motsvarar i huvudsak 2 kap. 1 § andra stycket i 1985 års lag.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.1.

Landsting

2 §

Normalt är kommuner huvudmän för alla utbildningsformer inom skolväsendet för vuxna.

I *första stycket* regleras när ett landsting får vara huvudman inom skolväsendet för vuxna. Ingen ändring i sak är avsedd.

Bestämmelsen motsvarar delvis 1 kap. 10 § första och tredje styckena i 1985 års skollag.

Andra stycket motsvarar i sak 2 kap. 1 § första stycket i 1985 års skollag. Begreppet ”styrelse” utmönstras dock, se vidare kommentaren till 1 §.

Tredje stycket motsvarar i huvudsak 2 kap. 1 § andra stycket i 1985 års skollag.

Verksamhet på entreprenad

3 §

Första stycket motsvarar delvis 11 kap. 6 §, 12 kap. 9 § och 13 kap. 9 § i 1985 års skollag. Definitionen av begreppet entreprenad är en nyhet. Huvudmannen behåller huvudmannskapet för den verksamhet som överlämnas på entreprenad och är således ansvarig för att verksamheten genomförs i enlighet med gällande författningar. De studerandes och andras rättigheter och kommunens eller landstingets skyldigheter skall vara desamma som om verksamheten bedrivs av kommunen eller landstinget i egen regi. Det måste fortfarande vara fråga om en kommunal verksamhet i förhållande till de studerande och andra som deltar i verksamheten. Kommunen ansvarar i egenskap av huvudman för verksamhetens innehåll men låter någon annan sköta själva utförandet. Verksamhet kan överlämnas på entreprenad främst till en enskild fysisk eller juridisk person, men även till en kommun eller ett landsting. Lagstöd för att kommunen eller landstinget får ta emot verksamhet på entreprenad återfinns i den lag om bemyndigande att meddela föreskrifter om kommuners och landstings medverkan i utbildning som föreslås i utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m. (dnr U2005/5584/S).

För att överlämna myndighetsutövning till en enskild krävs lagstöd. I *andra stycket* regleras den myndighetsutövning som får överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person. Den myndighetsutövning som kan komma att överlämnas är främst lärarens betygssättning. Någon

motsvarande reglering finns inte i 1985 års skollag, men i praktiken har lärarens betygssättning ändå ansetts ingå i de uppgifter som får lämnas över till någon annan. Här tydliggörs detta. Bestämmelsen innebär att ingen annan myndighetsutövning än den som hör till lärares uppgifter får lämnas över.

4 §

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 7 §, 12 kap. 10 § och 13 kap. 10 § i 1985 års skollag. Det är naturligt att anställningsförhållandena hos entreprenörerna inte regleras i denna lag. Därför görs i de fall huvudmannen lägger ut verksamhet på entreprenad undantag från bestämmelserna i 12–14 och 18 §§, där anställningsformer för lärare och personal med kompetens inom studie- och yrkesvägledning regleras. Undantag görs också från 19 §. Det kan inte anses rimligt att kräva att huvudmannen för verksamheten skall se till att personalen hos entreprenören ges möjligheter till kompetensutveckling.

Bestämmelserna i 11 § gäller dock även vid entreprenad. Huvudmannen är alltså skyldig att vid en upphandling beakta att den entreprenör som kan bli aktuell att anlita skall ha lärare med en utbildning avsedd för den verksamhet de i huvudsak skall bedriva. Undantag får göras endast om sådana lärare inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till de studerande eller andra som deltar i verksamheten. Av sista meningen i paragrafen följer att även om entreprenören inte har någon lärare med relevant utbildning så måste huvudmannen se till att det för betygssättning finns lärare som uppfyller kraven för anställning utan tidsbegränsning i 12 eller 13 §. Om den lärare som ansvarar för undervisningen inte uppfyller de kraven skall hon eller han sätta betyg tillsammans med en lärare som gör det.

Samverkan

5 §

Paragrafen är ny. Det är redan i dag möjligt för kommuner att träffa avtal om att ta emot varandras invånare i sin verksamhet. Det är också enligt kommunallagen (1991:900) möjligt att ha en gemensam nämnd för flera kommuner. Den gemensamma nämnden fullgör huvudmannskapet för kommunernas vuxenutbildning. Förevarande paragraf betonar möjligheten till samverkan mellan kommunerna.

En kommun kan enligt paragrafen åta sig att erbjuda vuxna från en annan kommun verksamhet som om de vore hemmahörande i kommunen. Denna samverkan skiljer sig från entreprenad på så sätt att även huvudmannskapet överläts till den andra kommunen. Avtalet om samverkan kan innebära ett ensidigt överlåtande från en eller flera kommuner till en eller flera andra kommuner, eller till ett eller flera landsting, men det kan också innebära ett ömsesidigt överlåtande mellan kommunerna.

Ett överlåtande får bara ske om inte särskilda skäl talar mot det. Ett exempel på särskilda skäl kan vara de geografiska aspekterna. Det kan inte anses rimligt att utbildning erbjuds på ett så långt avstånd från kommunen att det inte blir praktiskt möjligt för de studerande att delta i utbildning som de har rätt att delta i. Utgångspunkten för verksamheten är ju enligt 1 kap. 6 § den enskildes behov och förutsättningar.

Huvudmannens ansvar för verksamheten

6 §

Paragrafen motsvarar i sak 1 kap. 12 § första stycket i 1985 års skollag.

Ledning och ansvar vid utbildningsenheterna

Rektor

7 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om rektorn och rektorns uppgifter, motsvarar delvis 2 kap. 2 § första stycket i 1985 års skollag.

I *första stycket* slås fast att det vid varje utbildningsenhet skall finnas en rektor. Definitionen av utbildningsenhet i 1 kap. 3 §, är i sin tur kopplad till rektorns ansvarsområde. Vid utbildningsenheten, inom en rektors ansvarsområde, kan det bedrivas en eller flera utbildningsformer.

Den person som har rektorsuppgifter skall också benämnas rektor. Det är – inte minst av rättssäkerhetsskäl – viktigt att det är tydligt för de studerande och andra berörda vem som har ansvaret för framför allt sådant beslutsfattande som enligt 8 § ankommer på rektorn.

Bestämmelsen i *andra stycket* om rektorns lednings- och samordningsansvar är ny. Rektorns ansvar enligt paragrafen avser generella frågor, t.ex. om den övergripande organisationen av det pedagogiska arbetet, utbildningsenhetens kontakter med det lokala samhället och andra samt kompetensutveckling av personalen. Det är inte möjligt att göra någon fullständig uppräkningslista av frågor som omfattas av det pedagogiska lednings- och samordningsansvaret. En utgångspunkt är dock att rektorn skall ha ansvaret för sådana mer övergripande frågor där ett särskilt ansvar för rektorn i egenskap av skolledare typiskt sett framstår som rimligt och naturligt.

Särskilda bestämmelser om att rektorn skall verka för att betygssättning och validering sker i enlighet med lag och andra författningar finns i 4 kap. 4 och 12 §§.

8 §

Bestämmelsen är ny.

I *första stycket* finns bestämmelser om rektorns beslutanderätt. Bestämmelsen innebär en avvikelse från kommunallagens (1991:900) grundläggande bestämmelser om nämndernas beslutanderätt. Någon motsvarande reglering av rektorns beslutanderätt finns inte i 1985 års skollag.

I det ansvar som rektorn har enligt 7 § att fungera som ledare och samordnare av det pedagogiska arbetet ingår att rektorn också fattar de beslut som ett sådant ansvar kräver. Bestämmelsen om att rektorn beslutar om enhetens inre organisation skall läsas mot denna bakgrund. Besluten kan röra exempelvis personalens ansvarsområden, schemaläggning eller fördelning av de studerande i grupper.

Av första stycket framgår vidare att rektorn, förutom att hon eller han beslutar om enhetens inre organisation, även fattar de beslut som framgår av särskilda föreskrifter. Sådana särskilda föreskrifter finns i lagen, men kan också komma att finnas i annan form.

Andra stycket innehåller bestämmelser om rektorns möjlighet att delegera beslutanderätten. Delegationen skall ske till en befattningshavare vid utbildningsenheten. Med befattningshavare avses av huvudmannen anställd personal eller av huvudmannen anlita uppdagstagare som uppfyller kraven i bestämmelsen. Delegationen skall avse vissa avgränsade ledningsuppgifter eller frågor. I de fall där rektorn skall fatta beslut enligt särskilda föreskrifter i lagen eller någon annan författning får delegation ske endast om det uttryckligen angetts att beslutanderätten får delegeras.

Rektorn kan även ansvara för andra frågor än vad som följer av ledningsansvaret enligt lagen. En rektor kan nämligen med stöd av bestämmelserna i kommunallagen om delegation ha att besluta på kommunens eller landstingets vägnar i t.ex. anställnings-, personal- eller lokalärenden.

9 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 2 § andra stycket i 1985 års skollag.

*Lärare***10 §**

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1985 års skollag, innehåller en uttrycklig bestämmelse om att det vid varje utbildningsenhet skall finnas lärare som ansvarar för undervisning och för bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Med lärare avses såväl lärare som anställts utan tidsbegränsning enligt 12 eller 13 §§ som lärare med tidsbegränsad anställning enligt 14 §. Paragrafen syftar närmast till att visa på skillnaden mellan lärarnas och rektorns ansvarsområde.

Begreppet undervisning definieras i 1 kap. 3 §. Bedömning av måluppfyllelse och kunskaper ingår, liksom undervisning, i begreppet verksamhet och kan utöver en undervisningssituation avse t.ex. prövning och delar av en validering.

Bestämmelsen utesluter inte att andra personer än lärare används i undervisningen. Det är dock lärarna som har ansvaret. Vad gäller ansvar för bedömning av måluppfyllelse och kunskaper finns särskilda bestämmelser om vem som är behörig att fatta beslut om betyg i 4 kap.

11 §

Paragrafen motsvarar närmast 2 kap. 3 § första och andra styckena i 1985 års skollag.

I *första stycket* klargörs att de lärare som används i verksamheten skall ha en utbildning som är avsedd för den verksamhet de i huvudsak skall utföra. Detta gäller såväl vid anställningstillfället som därefter.

Andra stycket innehåller två undantag från huvudregeln i första stycket.

Bestämmelsen kommenteras i prop. 1990/91:18 s. 47 f.

Anställningsform m.m.

Bestämmelserna om anställningsform i 12–14 §§ tar endast sikte på lärare. De är således inte tillämpliga på annan personal som saknar särskild reglering i lagen.

12 §

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 4 § i 1985 års skollag.

13 §

En motsvarande reglering har hittills funnits i 2 kap. 4 § andra stycket i 1985 års skollag, dock att kravet på särskilda skäl i denna paragraf inte längre uttrycks som en uttrycklig förutsättning för att anställning skall få ske. Den ändrade lydelsen är emellertid inte avsedd att innebära någon ändring i sak. Om samtliga förutsättningar i punkterna 1–3 är uppfyllda får detta i sig anses innebära att särskilda skäl föreligger. Ett uttryckligt krav på särskilda skäl har därför ansetts obehövligt.

14 §

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 5 § i 1985 års skollag.

En nyhet är att det införts ett krav på lämplighet hos den som anställs enligt paragrafen. Skolväsendet för vuxna omfattar obligatorisk verksamhet som det allmänna måste tillhandahålla oavsett om det är möjligt att rekrytera utbildade lärare eller inte. Det är därför inte möjligt att ställa några långt gående krav på kompetens hos den som anställs i andra fall än vid anställning utan tidsbegränsning enligt 12 eller 13 §§. Samtidigt är det av största vikt att de som ansvarar för verksamheten har en kompetens som gör dem så lämpade som möjligt att t.ex. undervisa. Det nya kravet på lämplighet innebär en avvägning mellan dessa båda intressen.

Den som är anställd som lärare enligt paragrafen får inte ensam sätta betyg, se vidare 4 kap. 6 § och kommentaren till den bestämmelsen.

15 §

Paragrafens *första stycke* motsvarar med viss språklig justering 2 kap. 3 § tredje stycket i 1985 års skollag. Bestämmelsen anger en målsättning och kan inte direkt tillämpas i en enskild anställningssituation. Bestämmelsen innebär inte någon inskränkning i de övriga bestämmelserna i lagen om lärare och anställning som lärare.

Bestämmelsen i paragrafens *andra stycke* är ny. Denna bestämmelse är, till skillnad från bestämmelsen i första stycket, avsedd att tillämpas i en enskild anställningssituation. Om de sökande till en anställning har likvärdiga meriter när allmänna villkor för anställningen, såsom pedagogisk utbildning, erfarenhet och lämplighet, bedöms innebär bestämmelsen att en behörig lärare med forskarutbildning skall ges företräde till anställningen om detta även med hänsyn till organisatoriska och ekonomiska överväganden är motiverat. I sammanhanget bör särskilt framhållas att reglerna om företräde för lärare med forskarutbildning alltså inte får någon betydelse förrän det har konstaterats att läraren med forskarutbildning i övrigt har likvärdiga meriter som andra sökande. Att organisatoriska och ekonomiska överväganden får göras innebär vidare att även sådana faktorer som inte är direkt hänförliga till den enskilda anställningssituationen får vägas in, exempelvis om huvudmannen redan sedan tidigare har lärare med forskarutbildning anställda.

Behörighetsbevis

16 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 4 a–4 c §§ i 1985 års skollag.

Av 9 kap. 2 § framgår att beslut i fråga om behörighetsbevis kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Studie- och yrkesvägledning

17 §

Paragrafen är ny. Den kompetens som avses i paragrafen finns främst hos personer som har utbildning avsedd för studie- och yrkesvägledning. Verksamheten är dock ett gemensamt ansvar för personer med sådan utbildning, lärare och rektorn.

Huvudmannen bestämmer själv om kompetensen skall ordnas genom att personal anställs eller på något annat sätt. Om personal anställs gäller emellertid bestämmelserna i 18 § som innebär ett krav på utbildning inom området för att utan tidsbegränsning få anställas för studie- och yrkesvägledning i skolväsendet för vuxna.

Det är inte bara studerande, dvs. sådana personer som deltar i utbildning, som skall kunna få studie- och yrkesvägledning. Även andra skall ha tillgång till huvudmannens vägledningskompetens. Detta är rimligt med tanke på att det ofta krävs vägledning innan man söker en utbildning.

18 §

Paragrafen motsvarar i sak 2 kap. 6 § i 1985 års skollag. Den innebär ett krav på utbildning inom området för att utan tidsbegränsning få anställas för studie- och yrkesvägledning i skolväsendet för vuxna.

Kompetensutveckling

19 §

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 7 § första meningen i 1985 års skollag såvitt avser kommunernas och landstingens ansvar för kompetensutveckling för den personal som har hand om verksamheten. Bestämmelsen avser att tydliggöra att

huvudmannen skall ge förutsättningar, bl.a. ekonomiskt och tidsmässigt, för kompetensutveckling.

Arbetsmiljö

20 §

Paragrafen är ny.

Första stycket innehåller en påminnelse om att det finns bestämmelser som ställer krav på en god arbetsmiljö i en annan författning.

Av *andra stycket* framgår att det även i denna lag finns bestämmelser som rör arbetsmiljön. De bestämmelser som avses är i första hand bestämmelserna om disciplinära åtgärder i 10 kap. 3–8 §§.

3 kap. Allmänna bestämmelser om kvalitet och inflytande

Systematiskt kvalitetsarbete

Bestämmelserna i 1–3 §§ har delvis sin utgångspunkt i hittillsvarande bestämmelser i förordningen (1977:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet samt dagens bestämmelser om arbetsplan i 1 kap. 7 § förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

Kvalitetsarbete på huvudmannanivå

1 §

Paragrafen motsvarar till viss del 2 kap. 8 § andra stycket i 1985 års skollag om uppföljning och utvärdering av skolplanen och förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet. Paragrafen tar sikte på varje huvudman inom skolväsendet för vuxna. Några särskilda bestämmelser om

skolplan finns inte i lagen. Här har dock införts ett uttryckligt krav på att huvudmannen skall planera sin verksamhet.

Begreppet verksamhet är definierat i 1 kap. 3 §. Det är dock inte bara verksamheten i sig utan även annat som huvudmannen ansvarar för enligt lagen som skall vara föremål för planering, uppföljning och utvärdering. Med uttrycket annat som huvudmannen ansvarar för avses verksamhetens administration och andra funktioner som hör till verksamheten. Det kan t.ex. vara fråga om verksamhetens organisation, dess styrning och ledning samt beslutsrutiner.

Kvalitetsarbete på utbildningsenhetsnivå

2 §

I paragrafens *första stycke* slås fast att vad som gäller för huvudmän enligt första stycket om planering, utvärdering, uppföljning och kvalitetsredovisning även gäller för varje utbildningsenhet inom skolväsendet för vuxna.

I paragrafens *andra stycke* anges vilka som på utbildningsenhetsnivå skall delta i den del av arbetet som avser planering och kvalitetsredovisning. De studerande skall ges möjlighet att delta i arbetet. Formerna för deltagandet får bestämmas lokalt.

I *tredje stycket* pekas rektorn ut som ansvarig för att planering, uppföljning, utvärdering och upprättande av kvalitetsredovisning sker för utbildningsenheten. Av 2 kap. 8 § andra stycket följer att ansvaret inte får överlåtas till någon annan befattningshavare.

Kvalitetsredovisningens innehåll

3 §

Kvalitetsredovisningen skall vara skriftlig. För att säkerställa att kvalitetsredovisningen speglar arbetet i förhållande till de olika typer av nationella mål som finns i lagen och andra författningar, bl.a. i läroplan och kursplaner, har här – i förhållande till hittills

gällande bestämmelser – förtydligats att kvalitetsredovisningen skall innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som kommer att vidtas för ”ökad måluppfyllelse”.

Rutiner för att ta emot och utreda klagomål

4 §

Paragrafen är ny och skall ses mot bakgrund av bestämmelsen i 2 kap. 6 § om huvudmannens ansvar för verksamheten. I förevarande paragraf regleras att huvudmannen skall ha rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot verksamheten och annat som huvudmannen ansvarar för enligt lagen. Det överlämnas till varje huvudman att bestämma hur klagomålshanteringen skall organiseras och hur informationen om klagomålsrutinerna skall lämnas. Rutinerna bör dock innehålla en intern ansvarsfördelning hos huvudmannen. Vidare är det givetvis nödvändigt att informationen om klagomålsrutinerna lämnas på sådant sätt att de blir kända för de studerande och andra berörda, t.ex. personer som får vägledning eller validering eller som genomgår provning utan att vara antagna till utbildning.

Begreppet verksamhet är definierat i 1 kap. 3 §. Det är dock inte bara verksamheten i sig utan även annat som huvudmannen ansvarar för enligt lagen, t.ex. verksamhetens administration, som kan bli föremål för klagomål.

Åtgärder

5 §

Bestämmelsen är ny och syftar till att förtydliga huvudmannens skyldighet att vidta erforderliga åtgärder om det vid uppföljningen och utvärderingen, efter klagomål eller på annat sätt framkommer brister i verksamheten eller annat som huvudmannen ansvarar för enligt vuxenutbildningslagen. Skyldigheten att vidta åtgärder i de beskrivna situationerna följer redan av huvudmannens ansvar för verksamheten enligt

2 kap. 6 §, men ifrågavarande paragraf förtydligar vad ansvaret innebär. Huvudmannens skyldighet att vidta åtgärder är även en viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Inflytande för de studerande

Motiv till inflytandebestämmelserna finns i avsnitt 5.2.

Allmänt om de studerandes inflytande

6 §

Paragrafen ersätter bl.a. till viss del bestämmelserna om inflytande i 11 kap. 4 §, 12 kap. 2 § och 13 kap. 2 § i 1985 års skollag.

I *första stycket* regleras såväl individens inflytande över sin egen utbildning som de studerandes kollektiva inflytande över hela verksamheten i huvudmannens vuxenutbildning. En förutsättning för att kunna utöva inflytande är att de studerande fortlöpande hålls informerade i frågor som rör dem. Vidare föreskrivs att de studerande skall stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla verksamheten. Kravet innebär att det inte är tillräckligt att ge möjligheter för de studerande att vidareutveckla verksamheten, utan ett mer aktivt arbete krävs från huvudmannens sida.

Inflytandebestämmelserna gäller för de studerande. Det ställs således inte något krav på huvudmannen att ge sådana vuxna som inte är antagna till utbildning, t.ex. de som enbart får vägledning eller genomgår prövning, möjligheter att utöva inflytande över verksamheten.

I *andra stycket* hänvisas till bestämmelserna om elevskyddsombud i 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen (1977:1160). Dessa bestämmelser utgör en viktig del av de studerandes inflytande över utbildningsmiljön.

*Systematiskt arbete med inflytandefrågor***7 §**

Paragrafen är ny.

I *första stycket* anges att det vid varje utbildningsenhet och inom varje utbildningsform skall bedrivas ett systematiskt arbete med inflytande för de studerande. Några närmare riktlinjer om utformningen vid varje utbildningsenhet lämnas inte, utan detta måste bestämmas med hänsyn till de lokala förhållandena vid varje enhet efter diskussion mellan rektorn, lärare och de studerande. Det skall dock finnas ett eller flera forum för de studerandes inflytande.

I *andra stycket* regleras den samrådsskyldighet som alltid skall ske inför beslut av större vikt. Det är naturligtvis viktigt att informationen, som skall lämnas enligt 6 §, lämnas i sådan ordning och i ett sådant stadium av beslutsprocessen att det finns en reell möjlighet att beakta synpunkterna innan beslut fattas. Det är lämpligt att samrådet sker genom de inflytandeforum som skall finnas enligt första stycket.

Av *tredje stycket* följer att rektorn ansvarar för bl.a. att informations- och samrådsskyldigheten fullgörs. Det finns inte något hinder mot att någon annan än rektor utför arbetsuppgiften, men det är alltid rektorn som har det ansvar som anges i paragrafen.

*De studerandes arbete med inflytandefrågor***8 §**

Paragrafen är ny.

I 6 kap. 18 § arbetsmiljölagen (1977:1160) anges att huvudmannen för utbildningen skall se till att elevskyddsombuden får den utbildning och den ledighet som behövs för uppdraget. Med ledighet måste rimligen avses ledighet från utbildningen. I praktiken innebär detta för en studerande i vuxenutbildning att om hon eller han åtar sig ett uppdrag som elevskyddsombud skall hon eller han av

huvudmannen ges möjlighet att kombinera uppdraget med sin utbildning. Detsamma skall gälla för den studerande som åtar sig att företräda studerandekollektivet i frågor som rör verksamheten.

Planering och information

9 §

Paragrafen är ny.

Av *första stycket* framgår att den närmare utformningen av inflytandet skall anges i den planering av verksamheten som skall ske enligt 2 §.

Bestämmelsen i *andra stycket* om information avser främst översiktlig information om lagen, läroplanen samt, i förekommande fall, kursplaner och betygskriterier. Av andra stycket framgår även att rektorn ansvarar för att sådan information lämnas.

4 kap. Allmänna bestämmelser om bedömning och betyg

Kapitlets innehåll

1 §

Av paragrafen framgår att kapitlet innehåller bestämmelser om bedömning och betyg som gäller för alla de utbildningsformer som regleras i lagen. De bestämmelser som gäller särskilt för en utbildningsform finns i de kapitel som handlar om de olika utbildningsformerna.

Information om kunskapsutveckling

2 §

Bestämmelsen är ny, men har en viss motsvarighet i avsnitt 2.5 i 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna. Bestämmelsen gäller både i kurser där betyg skall sättas och i kurser där betyg inte sätts.

Betyg

Bestämmelserna om betyg i dagens skolformsförordningar har i stor utsträckning överförts till lagen.

Betygsättning

3 §

Av paragrafen framgår att utöver i lagen kan bestämmelser om betyg komma att finnas i föreskrifter från regeringen.

4 §

Rektorns ansvar enligt 2 kap. 7 § andra stycket innebär bl.a. att rektorn skall verka för att betygssättningen sker i enlighet med lag och andra författningar. I förevarande paragraf erinras om detta ansvar. Syftet är att särskilt markera rektorns ansvar för en likvärdig och rättvis betygssättning.

5 §

Bestämmelsen avser de grunder som gäller för samtliga studerande som läser kurser där betyg skall sättas, dvs. vad som gäller enligt bestämmelserna i lagen, aktuell läroplan, betygskriterierna och kursplanerna. Denna information lämnas i början av det aktuella utbildningsavsnittet och kan med fördel lämnas kollektivt till de studerande, i de fall undervisning sker i

grupp. Bestämmelser i denna lag om grunderna för betygssättningen finns i de kapitel som handlar om de olika utbildningsformerna.

6 §

Huvudregeln om vem som får sätta betyg framgår av *första stycket*. Den motsvarar delvis 4 kap. 5 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning, 4 kap. 3 § första stycket förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda och 15 § förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare. Nytt är att en ensam betygssättande lärare måste uppfylla de krav som gäller för anställning utan tidsbegränsning enligt 2 kap. 12 eller 13 §.

Det kan vara flera lärare som ansvarar för verksamheten vid den tidpunkt betyget skall sättas. När flera lärare ansvarar för verksamheten följer av *första stycket* att betyget skall beslutas av dem gemensamt. Om de inte kan enas skall enligt 7 § betyget beslutas av rektorn.

Av *andra stycket* framgår vad som gäller om någon annan lärare än som anges i paragrafens första stycke ansvarar för verksamheten vid den tidpunkt betyget skall sättas. Av bestämmelsen följer att betyget i sådant fall skall beslutas gemensamt av den ansvariga läraren och en lärare som uppfyller kraven för anställning utan tidsbegränsning enligt 2 kap. 12 eller 13 §.

Enligt *tredje stycket* skall rektorn utse en lärare som uppfyller kraven i 2 kap. 12 eller 13 § som skall fullgöra uppgiften att sätta betyg tillsammans med den lärare som ansvarar för verksamheten. Av 2 kap. 7 och 8 §§ följer att det ankommer på rektorn att i sin planering av personalens ansvarsområden utse sådana lärare. I första hand bör rektorn utse en lärare som har en utbildning eller kompetens för undervisning i det ämne som skall bedömas.

7 §

Paragrafen är ny och ersätter motsvarande bestämmelse i 4 kap. 5 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning och 4 kap. 3 § första stycket förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

8 §

Paragrafen är ny.

Av paragrafen följer att en studerande har rätt att i efterhand få upplysningar om skälen för ett beslutat betyg.

*Rättelse av betyg***9 §**

Paragrafen är ny. Den har viss motsvarighet i 4 kap. 21 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning, 4 kap. 6 § förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda och 18 § förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare.

*Ändring av betyg***10 §**

Paragrafen, som är ny, är utformad med 27 § förvaltningslagen (1986:223) som förebild.

Den första förutsättningen i *första stycket* för att den eller de som har satt betyget eller – i förekommande fall – rektorn skall vara skyldig att ändra sitt betygsbeslut, är att beslutet är uppenbart oriktigt. Detta innebär normalt inte någon mera ingående granskning av grunderna för beslutet annan än då det finns särskild anledning till det.

Att en studerande åberopar nya omständigheter är ett exempel på faktorer som ibland gör att beslutet framstår som uppenbart oriktigt. Dessa omständigheter måste dock hänföra sig till det ursprungliga beslutet. Det är inte möjligt att ändra betyget med

stöd av denna paragraf på grund att den studerande i efterhand, i tiden efter att betygsbeslutet har fattats, visat att hon eller han har de kunskaper som krävs för ett visst betyg.

Ett förbiseende eller en felbedömning som beslutsfattaren (eller beslutsfattarna) själv upptäcker kan också ge anledning till ändring. Uttrycket "uppenbart oriktigt" är avsett att täcka även fall då beslutet visserligen framstod som riktigt vid tillkomsten men senare inträffande omständigheter gör att betyget uppenbart framstår som felaktigt.

Som en andra förutsättning för skyldigheten att ändra beslutet gäller att ändringen av beslutet kan göras snabbt och enkelt. Det innebär att skyldigheten normalt inte gäller när det krävs ytterligare utredning i ärendet.

Om de angivna förutsättningarna är uppfyllda, skall ett nytt beslut fattas som ändrar det tidigare betygsbeslutet. Som förutsättningarna enligt paragrafen är utformade kommer endast klart oriktiga beslut att omfattas av skyldigheten att ändra beslutet.

Av *andra stycket* följer att det är rektorn som skall göra bedömningen och fatta ett nytt beslut under vissa i punkterna närmare angivna omständigheter. Förutsättningarna i första stycket gäller även en sådan prövning.

Prövning

11 §

Första stycket har, med viss språklig justering, delvis sin motsvarighet i 4 kap. 16 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning och 17 a § förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare.

Den som är bosatt i landet och vill ha betyg skall ha möjlighet till prövning i utbildningsformerna kommunal utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. Den som är föremål för prövning behöver inte vara antagen till utbildning och måste således inte heller vara behörig att delta i utbildningen. Detta innebär t.ex. att en person som inte är

behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå i kommunal utbildning för vuxna, på grund av att hon eller han inom en nära tidsperiod före utbildningens start har avslutat sin gymnasieutbildning med betyget Godkänt på den kurs som hon eller han ansöker om att få gå, ändå har möjlighet att genomgå en prövning. Jfr kommentaren till 5 kap. 17 §. Av avsnitt 6.3.5 framgår att frågan om meritvärdering är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Den som vill genomgå prövning skall vara bosatt i landet. Vem som skall anses som bosatt i landet regleras i 10 kap. 1 §. Att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att också den som inte anses som bosatt i landet skall kunna genomgå prövning följer av 10 kap. 14 §.

Ytterligare bestämmelser om prövning kommer även i fortsättningen att meddelas i förordning.

I *andra stycket*, som har sin motsvarighet i 15 kap. 6 § i 1985 års skollag, finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för enskild som vill genomgå prövning att betala en avgift som tillfaller huvudmannen.

Validering

12 §

Paragrafen är ny.

Begreppet validering definieras i 1 kap. 3 §. Förevarande paragraf innebär att huvudmännen inom ramen för skolväsendet för vuxna kan erbjuda vuxna en möjlighet att få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Den som är föremål för validering behöver inte vara antagen till utbildning och måste således inte heller vara behörig att delta i utbildningen. Däremot måste personen vara bosatt i landet. Vem som skall anses som bosatt i landet regleras i 10 kap. 1 §. Att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att också den som inte anses som bosatt i landet skall kunna bli föremål för validering följer av 10 kap. 14 §.

Liksom för betygssättningen innebär rektorns ansvar enligt 2 kap. 7 § andra stycket bl.a. att rektorn skall verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar. I förevarande paragraf erinras om detta ansvar när det gäller validering. Syftet är att särskilt markera rektorns ansvar för att valideringen görs på ett professionellt sätt.

13 §

Paragrafen är ny. Den innebär att resultatet av en validering skall dokumenteras skriftligt om personen som varit föremål för validering vill det.

Liksom för betyg skall bedömningen vid och dokumentationen av en validering kunna rättas eller ändras. Se vidare kommentarerna till 9 och 10 §§.

14 §

Bestämmelsen är ny och innebär ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om validering.

Intyg

15 §

Paragrafen är ny, men har vad gäller kommunal utbildning för vuxna delvis sin motsvarighet i 4 kap. 19 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

Av *första stycket* framgår att ett intyg skall utfärdas till den som vill få sina kunskaper och sin kompetens dokumenterade på annat sätt än genom betyg. Avsikten är dels att studerande som har fått utbildning i kurser som inte skall betyg sättas ändå skall kunna få målen som uppnåtts i kursen dokumenterade, dels att genomförda valideringar skall kunna dokumenteras genom intyg. Dessutom är avsikten att den som har genomgått en kurs, där betyg normalt sätts, skall kunna få ett omdöme dokumenterat i ett intyg i stället för ett betyg.

Den studerande skall informeras om möjligheten att få ett intyg. Information om intyg måste bara lämnas till dem som räknas som studerande, dvs. de som deltar i utbildning. I det fallet då en studerande kan få omdömet dokumenterat i betyg skall informationen om möjligheten att få ett intyg naturligtvis lämnas innan den studerande får det slutliga betyget.

Andra stycket innebär att kunskaper och kompetens som har dokumenterats i ett intyg kan bli föremål för rättelse eller ändring, i likhet med vad som gäller för betyg och validering. Se vidare kommentarerna till 9 och 10 §§.

I *tredje stycket* ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter om intyg.

5 kap. Kommunal utbildning för vuxna

Inledande bestämmelser

1 §

Paragrafen är ny och beskriver innehållet i kapitlet. I paragrafen finns också en påminnelse om de övergripande mål för utbildningen som anges i 1 kap. Den särskilda hänvisningen till bestämmelserna om de övergripande målen utgör en markering av målens centrala betydelse för utbildningen.

2 §

Paragrafens *första stycke* har inte någon motsvarighet i 1985 års skollag. Enligt bestämmelsen skall kommunerna tillhandahålla kommunal utbildning för vuxna. I 2 kap. 5 § anges att skyldigheten kan fullgöras genom att kommunen sluter avtal med annan kommun eller landsting om att samverka kring tillhandahållandet.

Andra stycket motsvarar delvis 11 kap. 1 § första stycket i 1985 års skollag. Benämningarna grundläggande vuxenutbildning,

gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning har tagits bort och i stället anges de olika nivåer på vilka den kommunala utbildningen för vuxna skall tillhandahållas. Uttryckssättet understryker att det inte är fråga om traditionella skolformer och att det inte alltid finns ett i förväg bestämt innehåll i utbildningen. Individen skall kunna kombinera de tre olika nivåerna med varandra på olika sätt.

3 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 11 kap. 2 § första stycket i 1985 års skollag och anger syftet med utbildning på grundläggande nivå.

4 §

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 2 § andra stycket i 1985 års skollag. I paragrafen anges syftet med utbildning på gymnasial nivå. Syftet med utbildningen är detsamma som syftet med den gymnasiala vuxenutbildningen, med det tillägget att utbildningen på gymnasial nivå även kan syfta till att möjliggöra fortsatta studier.

5 §

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 2 § tredje stycket i 1985 års skollag. I paragrafen anges syftet med utbildning på påbyggnadsnivå.

6 §

Paragrafen har sin motsvarighet i 11 kap. 3 § i 1985 års skollag och innebär att bestämmelserna om kommunal utbildning för vuxna inte gäller för vuxna med utvecklingsstörning. För vuxna med utvecklingsstörning gäller i stället bestämmelserna i 6 kap. Av 6 kap. 2 § följer att vissa personer skall jämföras med vuxna med utvecklingsstörning.

Grundläggande nivå

Kommunens ansvar

7 §

Första stycket motsvarar i huvudsak 11 kap. 8 § i 1985 års skollag. Enligt bestämmelsen har varje kommun ansvar för de egna invånarnas rätt att delta i utbildning. Av 2 kap. 5 § framgår att skyldigheten kan fullgöras genom att kommunen sluter avtal om samverkan med annan kommun eller landsting. Liksom i 1985 års skollag avses i denna lag med kommuninvånare den som har kommunen som sin hemkommun.

Andra stycket motsvarar i princip 11 kap. 9 § i 1985 års skollag.

Rätt att delta

8 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 11 kap. 10 § i 1985 års skollag.

I *första stycket* anges vissa villkor som måste vara uppfyllda för att rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå skall föreligga. Rätten att delta i utbildningen gäller från och med andra kalenderhalvåret det år kommuninvånaren fyller 20 år. Utbildning i gymnasieskolan är avsedd att påbörjas fram till och med det första kalenderhalvåret det år man fyller 20 år. Den som fram till och med det kalenderhalvåret är i behov av utbildning på grundläggande nivå skall således hänvisas till det individuella programmet i gymnasieskolan.

Av *första punkten* framgår att den sökande måste vara bosatt i landet för att ha rätt att delta i utbildning. Vem som skall anses som bosatt i landet regleras i 10 kap. 1 §. Att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att också

den som inte anses som bosatt i landet kan ha rätt att delta i utbildningen följer av 10 kap. 14 §.

Enligt *andra punkten* skall den sökande sakna sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan. En sökande som genomgått grundskola eller motsvarande utbildning kan ändå sakna relevanta kunskaper och följaktligen vara behörig att delta i utbildning på grundläggande nivå.

I *tredje punkten* anges att den sökande skall ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Villkoret är nytt. Motsvarande villkor finns dock redan vad gäller behörighet till gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning enligt förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. En kommun är inte skyldig att ta emot en sökande till utbildning om den sökande saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Så kan t.ex. vara fallet om den sökande på nytt vill gå en kurs som hon eller han nyligen har gått flera gånger. Den sökande skall däremot ha rätt att delta i utbildning om det har gått en längre tid sedan den sökande senast genomgick utbildningen. Det kan ju då vara naturligt att den sökande har tappat de kunskaper som hon eller han en gång förvärvat. Den sökande kan även ha rätt att delta i utbildning även om det inte har gått någon längre tid sedan hon eller han senast genomgick utbildningen, om den sökandes personliga förhållanden har ändrats på ett sådant sätt att det finns anledning att anta att hon eller han numera har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Att vuxna med utvecklingsstörning inte har rätt att delta i utbildningen följer redan av 6 §.

Att rätten att delta i utbildning på grundläggande nivå gäller oavsett om utbildningen tillhandahålls av den egna kommunen eller av någon annan kommun framgår av *andra stycket*. Den som uppfyller villkoren i första stycket har således rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå var som helst i landet. En förutsättning är dock att den kommun där den sökande vill delta i utbildning också tillhandahåller utbildningen i kommunen. Det innebär att en kommun, som fullgör sin skyldighet att tillhandahålla utbildning på grundläggande nivå för sina invånare

genom att köpa platser av annan kommun, inte behöver tillhandahålla sådan utbildning för sökande från andra kommuner. Om utbildningen tillhandahålls i kommunen skall dock en sökande från en annan kommun tas emot till utbildningen.

I *tredje stycket* anges att bestämmelserna i paragrafen inte gäller den som är intagen i kriminalvårdsanstalt. Det är kriminalvårdens myndigheter och inte kommunerna som ansvarar för de intagnas utbildning. De kriminalvårdande myndigheterna kan dock enligt lagen (1991:1109) om uppdragsutbildning i vissa fall anlita kommunerna för utbildning motsvarande den på grundläggande nivå.

Av 10 § framgår att det är den sökandes hemkommun som avgör om den sökande skall tas emot till utbildning på grundläggande nivå. En sökande skall enligt 10 § tas emot till utbildningen om villkoren i förevarande paragraf är uppfyllda.

Tillhandahållande av utbildning på annat språk än svenska

9 §

Bestämmelsen motsvarar med vissa språkliga förändringar 11 kap. 12 § i 1985 års skollag. Den studerande har enligt bestämmelsen inte någon absolut rätt att få utbildning på sitt modersmål.

I 1985 års lag angavs att undervisningen på elevens eget språk skulle kompletteras med undervisning eller träning i svenska språket. Denna mening har utelämnats eftersom det är fråga om en detaljreglering som inte lämpar sig för lagen. Bedömningen av om den aktuella kompletteringen behövs kan överlåtas till de professionella.

*Mottagande och antagning***10 §**

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 11 § i 1985 års skollag. I enlighet med de principer som ligger till grund för utformningen av lagen föreskrivs inte längre till vilket organ i hemkommunen som den sökande skall vända sig. I stället anges enbart att ansökan skall ges in till hemkommunen.

Det är alltid den sökandes hemkommun som beslutar om den sökande skall tas emot till utbildning på grundläggande nivå, oavsett om den sökta utbildningen tillhandahålls av hemkommunen eller av någon annan kommun. Hemkommunen skall alltid ta emot en sökande till utbildningen om kommunen finner att de villkor för rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå som anges i 8 § är uppfyllda. Kommunens beslut i fråga om mottagande kan enligt 9 kap. 7 § första stycket 1 överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Om den sökande tas emot till utbildningen skall hemkommunen, om ansökan avser utbildning som hemkommunen tillhandahåller, samtidigt som den fattar ett beslut om mottagande även besluta att anta den sökande till utbildningen. Begreppet antagning är nytt. Det motsvarar begreppet intagning som används i fråga om gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning i 1985 års skollag. Ett beslut om antagning innebär att den sökande faktiskt får gå utbildningen. I de fall hemkommunen beslutar om antagning inom utbildning på grundläggande nivå utgör beslutet om mottagande och beslutet om antagning i praktiken ett och samma beslut, eftersom det inte sker något urvalsförfarande. En sökande som uppfyller villkoren för rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå har alltid rätt att gå utbildningen.

*Antagning i annan kommun***11 §**

Paragrafen motsvarar till viss del 11 kap. 11 § i 1985 års skollag. Om sådan ansökan som avses i 10 § gäller utbildning som en annan kommun tillhandahåller skall hemkommunen, så snart den har beslutat i fråga om mottagande, sända ansökan samt besked om beslutet till den andra kommunen. Besked om beslutet lämnas lämpligen i form av en kopia av själva beslutshandlingen. Den andra kommunen beslutar om den sökande skall antas till utbildningen. Den andra kommunen är dock skyldig att ge en sökande plats i sin utbildning om hemkommunen har beslutat att den sökande skall tas emot till utbildningen, dvs. om de villkor för rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå som anges i 8 § är uppfyllda. Om hemkommunen däremot har beslutat att den sökande inte skall tas emot till utbildningen föreligger ingen sådan skyldighet. Det står dock den andra kommunen fritt att i sådant fall ändå anta den sökande. Kommunen kan emellertid då inte räkna med att erhålla någon ersättning för sina kostnader från hemkommunen, se 12 §.

*Interkommunal ersättning***12 §**

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 16 § i 1985 års skollag.

En kommun skall enligt *första stycket* få interkommunal ersättning för en studerande från en annan kommun. Detta gäller dock inte om hemkommunen i sitt mottagandebeslut har bedömt att den studerande inte har rätt att delta i utbildningen.

I *andra stycket* anges att ersättning enligt första stycket lämnas av den hemkommun som har beslutat i fråga om mottagande, även om den studerande efter beslutet har bytt hemkommun. Om en studerande efter att ha påbörjat en utbildning byter hemkommun, kvarstår ändå den gamla hemkommunens

skyldighet att betala interkommunal ersättning avseende utbildningen. Att den studerande trots byte av hemkommun har rätt att fullfölja utbildningen framgår av 23 §. Den ursprungliga hemkommunens skyldighet att betala interkommunal ersättning kvarstår trots att utbildningen har avbrutits enligt 23 § andra stycket, om den studerande därefter återinträder i utbildningen enligt 23 § tredje stycket. Detsamma gäller om den studerande återinträder i utbildningen med stöd av 10 kap. 3 § tredje stycket. Skyldigheten upphör först sedan den specifika utbildningen har avslutats. Skyldigheten upphör också om den studerande har stängts av från utbildningen enligt 10 kap. 4 §. Den studerande har ju i sådant fall inte någon möjlighet till återinträde utan måste på nytt ansöka om att delta i utbildningen.

Gymnasial nivå och påbyggnadsnivå

Huvudmannens ansvar

13 §

Bestämmelsen motsvarar i delvis 11 kap. 17 § första stycket i 1985 års skollag. Bestämmelsen har skärpts för att tydliggöra kommunernas skyldighet att tillhandahålla utbildningen och att anpassa utbildningsutbudet till efterfrågan och behov. Att utgångspunkten för verksamheten skall vara den enskildes behov och förutsättningar anges i 1 kap. 6 §. Av 2 kap. 5 § framgår att kommunernas skyldighet enligt förevarande paragraf kan fullgöras genom att kommunen sluter avtal med annan kommun eller landsting om att samverka kring tillhandahållandet.

14 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 11 kap. 17 § första stycket jämförd med 11 kap. 2 § tredje stycket i 1985 års skollag. Gymnasial nivå och påbyggnadsnivå regleras för tydlighetens

skull i två olika paragrafer. De två nivåerna skiljer sig dessutom åt både vad gäller syfte och förutsättningar.

15 §

Paragrafen motsvarar i sak 11 kap. 17 § andra och tredje styckena i 1985 års skollag. Bestämmelsen har behandlats i prop. 1995/96:183.

16 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 11 kap. 18 § i 1985 års skollag. Kommunerna skall se till att den aktuella målgruppen får information om möjligheterna till utbildning samt aktivt verka för att målgruppen deltar i utbildningen. Ordet ”aktivt” har lagts till för att betona kommunernas ansvar i denna del. Paragrafen har behandlats i prop. 1990/91:85 s. 151 ff och 201.

Behörighet

17 §

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 19 § i 1985 års skollag.

I *första stycket* anges huvudregeln för behörighet att delta i utbildningen. Utbildningen kan påbörjas tidigast under andra kalenderhalvåret det år den sökande fyller 20 år. Undantag från huvudregeln i detta avseende anges i andra stycket.

Enligt *första punkten* måste den sökande dessutom vara bosatt i landet. Vem som skall anses som bosatt i landet regleras i 10 kap. 1 §. Att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att också den som inte anses som bosatt i landet kan vara behörig att delta i utbildning följer av 10 kap. 14 §.

Behörighetsbestämmelserna i *andra* och *tredje punkterna* motsvarar delvis villkoren i 3 kap. 2 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. I förordningen föreskrivs bl.a. att den sökande skall sakna eller ha brister i sådana kunskaper som kursen avser att ge. För att göra bestämmelsen tydligare och mer lättillämplig har orden ”eller ha brister i” utelämnats i lagen.

En sökande till utbildning på gymnasial nivå skall normalt inte vara behörig, om den sökande inom en nära tidsperiod före utbildningens start har avslutat sin utbildning i gymnasieskolan eller utbildning på gymnasial nivå med minst betyget Godkänt på den kurs som hon eller han ansöker om att få gå. Den sökande bör i stället hänvisas till att t.ex. studera på egen hand och genomgå provning. Av 4 kap. 11 § följer att det inte är nödvändigt att vara antagen till en utbildning för att få genomgå provning.

För behörighet krävs vidare enligt *fjärde punkten* att den sökande i övrigt uppfyller föreskrivna villkor. Sådana behörighetsvillkor kan enligt 18 § föreskrivas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer.

I *andra stycket* finns ett undantag från föreskriften i första stycket att en sökande är behörig att delta i utbildning först under andra kalenderhalvåret det år den sökande fyller 20 år. Enligt undantagsbestämmelsen kan den som är yngre än vad som anges i första stycket vara behörig om hon eller han har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning. Uttrycket "slutfört" innebär att den sökande skall ha avslutat utbildningen, i regel med gymnasieexamen eller slutbetyg från gymnasieskolan. Vad som skall anses vara likvärdig utbildning får bedömas från fall till fall. Exempel är utbildning på specialutformat program, utbildning som leder fram till International Baccalaureate eller utländsk utbildning som motsvarar utbildning på ett nationellt eller specialutformat program i den svenska gymnasieskolan.

Vad gäller *tredje stycket* hänvisas till kommentaren till 8 § tredje stycket.

18 §

Bemyndigandet är med viss redaktionell ändring delvis samma bemyndigande som finns i 11 kap. 19 § tredje stycket i 1985 års skollag.

*Ansökan***19 §**

Paragrafen motsvarar till viss del 11 kap. 21 § i 1985 års skollag.

I enlighet med de principer som ligger till grund för utformningen av lagen föreskrivs inte längre hos vilket organ i hemkommunen som en ansökan skall göras. Därför anges i *första stycket* enbart att det är till hemkommunen som ansökan skall ges in.

En nyhet är vidare att vissa påbyggnadsutbildningar finansieras direkt med statliga medel (se prop. 2003/04:1 utg.område 16 s. 109 ff och prop. 2004/05:1 utg.område 16 s. 110 f). En ansökan avseende en sådan utbildning skall inte skickas till hemkommunen utan till den huvudman som tillhandahåller utbildningen. Hemkommunen skall ju i sådant fall inte avge något yttrande om huruvida den åtar sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning, se andra stycket.

Av *andra stycket* framgår att en ansökan som avser utbildning som en annan huvudman än hemkommunen tillhandahåller så snart som möjligt skall skickas vidare till den huvudmannen. Hemkommunen skall tillsammans med ansökan normalt skicka ett yttrande i vilket anges om hemkommunen avser att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning.

Den bestämmelse som återfinns i *tredje stycket första meningen* tillkom ursprungligen på initiativ av Utbildningsutskottet, se bet. 1990/91:UbU16 s. 57 f. Nytt i denna lag är att hemkommunens beslut i fråga om åtagande att svara för kostnaderna för utbildning som tillhandahålls av en annan huvudman skall kunna överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 9 kap. 7 § första stycket 2. Vad som med hänsyn till den sökandes personliga förhållanden skall utgöra särskilda skäl måste avgöras från fall till fall, men enbart den omständigheten att hemkommunen inte tillhandahåller den aktuella utbildningen utgör inte ett särskilt skäl. Som exempel på vad som kan vara särskilda skäl kan nämnas att den sökande arbetar i en annan kommun än hemkommunen och även vill studera i den kommun där hon eller han arbetar. En sökande kan

också bo långt ifrån det ställe där hemkommunen tillhandahåller utbildning, men ha nära till en annan huvudmans utbildningslokaler. Andra tänkbara skäl är att en annan huvudman har undervisning på kvällstid, vilket den sökande önskar, medan hemkommunen endast tillhandahåller utbildningen på dagtid. I detta sammanhang bör dock påpekas att utgångspunkten för kommunernas tillhandahållande av utbildning skall vara den enskildes behov och förutsättningar, vilket framgår av 1 kap. 6 §.

I *tredje stycket andra meningen* anges att ett lämnat åtagande gäller även om den sökande därefter byter hemkommun. Om en studerande efter att ha påbörjat en utbildning byter hemkommun, kvarstår ändå den gamla hemkommunens åtagande att betala interkommunal ersättning avseende utbildningen. Att den studerande trots byte av hemkommun har rätt att fullfölja utbildningen framgår av 23 §. Den ursprungliga hemkommunens åtagande att betala interkommunal ersättning kvarstår trots att utbildningen har avbrutits enligt 23 § andra stycket, om den studerande därefter återinträder i utbildningen enligt 23 § tredje stycket. Detsamma gäller om den studerande återinträder i utbildningen med stöd av 10 kap. 3 § tredje stycket. Åtagandet upphör att gälla först sedan den specifika utbildningen har avslutats. Åtagandet upphör också om den studerande har stängts av från utbildningen enligt 10 kap. 4 §. Den studerande har ju i sådant fall inte någon möjlighet till återinträde utan måste på nytt ansöka om att delta i utbildningen.

Mottagande

20 §

Första stycket motsvarar delvis 11 kap. 22 § i 1985 års skollag. I enlighet med de principer som ligger till grund för utformningen av lagen föreskrivs att det är den huvudman som tillhandahåller utbildning som avgör om en sökande skall tas emot till utbildningen, inte styrelsen för utbildningen.

Huvudmannens beslut i fråga om mottagande innebär att huvudmannen har avgjort om den sökande tillhör dem som kan få möjlighet att gå utbildningen. Beslutet innefattar först och främst ett ställningstagande till om de behörighetsvillkor som anges i 17 § eller som har meddelats med stöd av 18 § är uppfyllda. Huvudmannen kan dock även behöva ta ställning till om en sökande från en annan kommun skall få möjlighet att gå utbildningen. Att en huvudman beslutar att ta emot en sökande till sin utbildning innebär att den sökande får vara med och konkurrera om tillgängliga utbildningsplatser.

Beslut i fråga om mottagande skall inte sammanblandas med beslut i fråga om antagning enligt 21 §. Ett beslut i fråga om antagning innebär att den som är mottagen som sökande enligt förevarande paragraf också tilldelas en plats på utbildningen. För det fall det finns fler mottagna sökande än det finns platser på utbildningen måste ett urval göras i samband med antagningen. Annars skall alla mottagna också antas. Inom utbildning på grundläggande nivå utgör beslutet om mottagande och beslutet om antagning i praktiken ett och samma beslut. På gymnasial nivå och påbyggnadsnivå kan det emellertid bli fråga om två olika beslut, eftersom alla behöriga på grund av begränsade resurser kanske inte kan få gå utbildningen.

Av *andra stycket* framgår att en sökandes hemkommun alltid skall ta emot den sökande, förutsatt att behörighetsvillkoren är uppfyllda. Om villkoren är uppfyllda skall den sökande alltså få vara med och konkurrera om utbildningsplatserna. Bestämmelsen är ny.

Tredje stycket motsvarar i sak 11 kap. 20 § i 1985 års skollag. I stycket regleras när en kommun skall ta emot en behörig sökande som är bosatt i en annan kommun och ett landsting skall ta emot en behörig sökande, dvs. när t.ex. kommunen skall låta den sökande konkurrera om de utbildningsplatser som finns på samma villkor som de egna kommuninvånarna. Den sökande skall alltid tas emot om någon annan än huvudmannen finansierar den sökandes utbildning. Huvudmannen måste dock naturligtvis först ta ställning till om behörighetsvillkoren är

uppfyllda. Först sedan huvudmannen kunnat konstatera att villkoren är uppfyllda har huvudmannen anledning att undersöka om den sökande måste tas emot därför att någon annan än huvudmannen kan stå för kostnaderna för den sökandes utbildning. Om huvudmannen avslår ansökan på t.ex. den grunden att hemkommunen inte har åtagit sig att betala för den sökandes utbildning, måste beslutet också anses innefatta att huvudmannen har bedömt att behörighetsvillkoren är uppfyllda. I annat fall måste ju huvudmannen avslå ansökan redan på den grunden att villkoren inte är uppfyllda och att den sökande därmed inte är behörig.

Enligt *första punkten* skall huvudmannen ta emot en behörig sökande om den sökandes hemkommun har åtagit sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning.

Av *andra punkten* följer att en huvudman skall ta emot en behörig sökande om den sökta utbildningen finansieras med statliga medel. Statligt finansierade utbildningar på påbyggnadsnivå kan numera tillhandahållas av kommuner och landsting (se prop. 2003/04:1 utg.område 16 s. 109 ff och prop. 2004/05:1 utg.område 16 s. 110 f).

Av 9 kap. 7 § första stycket 1 framgår att huvudmannens beslut i fråga om mottagande kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Antagning

21 §

Begreppet antagning är nytt. Det motsvarar begreppet intagning i 1985 års skollag. I enlighet med de principer som ligger till grund för utformningen av lagen föreskrivs inte längre vilket organ hos huvudmannen som beslutar i fråga om antagning. Vidare har det inte ansetts nödvändigt att i lagen föreskriva att antagningsorganisationen får vara gemensam för flera huvudmän samt för utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå och gymnasieskolan. Antagningsorganisationen får vara gemensam även om det inte finns någon särskild föreskrift om detta i lagen.

Första stycket motsvarar delvis 11 kap. 22 § första stycket i 1985 års skollag. Enligt bestämmelsen är det den huvudman som tillhandahåller utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå som avgör om en sökande skall antas till utbildningen. Ett beslut om antagning innebär att den som är mottagen till utbildning enligt 20 § också tilldelas en plats på utbildningen. För det fall det finns fler mottagna sökande än det finns platser på utbildningen måste ett urval göras i samband med antagningen. Annars skall alla mottagna också antas.

Av *andra stycket*, som delvis motsvarar 11 kap. 19 § tredje stycket i 1985 års skollag, framgår att regeringen kan meddela föreskrifter om urval mellan mottagna sökande.

Ett beslut i fråga om antagning kan till skillnad från ett beslut i fråga om mottagande enligt 9 kap. 8 § inte överklagas.

Inackordering

22 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 kap. 33 § i 1985 års skollag, till vilket lagrum hänvisningar görs i 11 kap. 21 § andra stycket och 24 § i samma lag.

För ungdomar under 20 år som går en riksrekryterande utbildning på påbyggnadsnivå i en annan kommun än hemkommunen skall fortfarande gälla att hemkommunen är skyldig att betala inackorderingsstöd till den studerande, om hon eller han behöver inackordering till följd av utbildningen. Hemkommunen är dock inte längre skyldig att betala interkommunal ersättning för utbildningen. Utbildningen finansieras i stället med statliga medel.

De som kan komma i fråga för stöd till inackordering är de studerande som har kunnat påbörja utbildning på påbyggnadsnivå på grund av undantagsbestämmelsen i 17 § andra stycket.

Rätt att fullfölja utbildning

23 §

Paragrafen motsvarar delvis 11 kap. 7 a § i 1985 års skollag. Där uttrycks en rätt för eleven att fullfölja en påbörjad kurs. I *första stycket* i förevarande paragraf uttrycks i stället en rätt för den studerande att fullfölja alla de kurser som hon eller han har antagits till. Anledningen till förändringen är dels en anpassning till det språkbruk som används i övrigt i lagen, dels den omständigheten att huvudmannen kan anta en sökande till mer än en kurs samtidigt. Den studerande skall då ha rätt att fullfölja hela paketet av kurser. En studerande kan vidare ha antagits till olika kurser vid olika tillfällen och skall då ha rätt att fullfölja även de kurser som hon eller han senare har antagits till. Bestämmelsen innebär också att en studerande som efter att ha påbörjat en utbildning byter hemkommun har rätt att fullfölja just den specifika utbildningen. Detta gäller oavsett vilken huvudman som tillhandahåller utbildningen, den ursprungliga hemkommunen eller någon annan huvudman.

Av *andra stycket* framgår att huvudmannen kan avbryta hela eller delar av sitt åtagande gentemot den studerande, om den studerande saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Det kan t.ex. efter det att den studerande påbörjat utbildningen ha framkommit att den studerande i stället behöver utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. Eftersom den studerande kan vara antagen till flera kurser samtidigt eller vid olika tillfällen kan avbrytandet gälla en, flera eller samtliga de kurser som den studerande har antagits till. Huvudmannens beslut enligt *andra stycket* får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 9 kap. 7 § första stycket 3.

I *tredje stycket* anges förutsättningarna för återinträde i utbildningen. Eftersom huvudmannens ansvar för att tillhandahålla utbildning varierar beroende på vilken utbildningsnivå det är fråga om gäller här olika regler. Om

utbildning på grundläggande nivå har avbrutits *skall* den studerande beredas sådan utbildning igen om det finns särskilda skäl. Om utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå har avbrutits *får* däremot den studerande beredas sådan utbildning igen om det finns särskilda skäl.

Särskilda skäl kan föreligga om de omständigheter som föranledde huvudmannen att avbryta utbildningen enligt andra stycket inte längre är för handen. Det kan t.ex. vara fråga om en studerande som har fått sin utbildning avbruten på grund av att hon eller han inte visade större intresse för den, men som senare har visat sig vara mer studiemotiverad. Utbildningen kan också ha avbrutits på grund av att den studerande till följd av drogproblem, sjukdom eller andra personliga förhållanden inte haft förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Om personen därefter kommer till rätta med sina problem kan det finnas särskilda skäl att på nytt bereda henne eller honom utbildning.

Huvudmannens beslut enligt tredje stycket får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 9 kap. 7 § första stycket 4.

I *fjärde stycket* görs en hänvisning till bestämmelserna om disciplinära åtgärder i 10 kap.

Kurser

24 §

Första stycket motsvaras delvis av 11 kap. 1 § andra stycket i 1985 års skollag. Gymnasiearbete, som inte är en kurs, införs i utbildning på gymnasial nivå och ersätter dagens projektarbete. Detta behandlas i avsnitt 7.5. Införandet av gymnasiearbetet i gymnasieskolan har behandlats i prop. 2003/04:140 s. 33 f.

Bestämmelsen i *andra stycket* är ny. Att omfattningen av kurser inom gymnasial vuxenutbildning betecknas med gymnasiepoäng framgår av förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

25 §

Paragrafen är ny.

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar till viss del 2 kap. 8 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att kursplaner inte skall finnas eller att gymnasiepoäng inte skall beräknas för vissa kurser. När en studerande sätter upp egna mål för utbildningen kan det skapas en kurs som är unik för den studerande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall därför kunna föreskriva att kursplaner inte skall finnas för vissa kurser. Gymnasiepoäng skall inte heller behöva beräknas för vissa kurser. De kurser som avses är främst de kurser som i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning benämns orienteringskurser och individuella kurser.

Av *tredje stycket* framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om kursplaner för kurser och gymnasiearbete.

Betyg

Betygssättning

I 1985 års skollag saknas i princip bestämmelser om betyg och betygssättning. Sådana regler återfinns i stället i respektive skolformsförordning, för kommunal vuxenutbildnings del i 4 kap. förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. De grundläggande bestämmelser om betyg som finns i denna förordning har flyttats till lagen. Allmänna bestämmelser om betyg finns i 4 kap. Betyg behandlas i avsnitt 6.

26 §

Paragrafen är ny. Den motsvarar till viss del 4 kap. 1 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

I *första stycket* anges när betyg skall sättas på grundläggande nivå och påbyggnadsnivå.

Enligt *andra stycket* skall betyg på gymnasial nivå sättas dels i ämnen, dels på gymnasiearbetet. Systemet med ämnesbetyg beslutades för gymnasieskolans del av riksdagen efter förslag i prop. 2003/04:140 (bet. 2003/04:UbU13 och rskr. 2004/05:4). När en kurs i ett ämne avslutats skall betyg sättas i ämnet. Vem som skall sätta betyget framgår av bestämmelserna i 4 kap.

27 §

Paragrafen är ny.

Första stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva att vissa kurser inte skall betygssättas. Detta kan bli aktuellt t.ex. när en studerande sätter upp egna mål för utbildningen och det skapas en kurs som är unik för den studerande.

I *andra stycket* anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om betygssättning.

28 §

Paragrafen är ny. Den motsvarar delvis 4 kap. 4 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Den bestämmelsen gäller dock endast gymnasial vuxenutbildning. Benämningen godkänd i de olika betygsstegen har ersatts med godkänt i enlighet med vad som tidigare har beslutats angående gymnasieskolan (jfr prop. 2003/04:140 s. 37 ff, bet. 2003/04:UbU13 och rskr. 2004/05:4).

Vad avser grundläggande nivå och påbyggnadsnivå har betygsskalan anpassats till den som gäller för gymnasial vuxenutbildning enligt den ovan nämnda förordningen. Detta behandlas i avsnitt 6.2.1.

29 §

Paragrafen är ny och behandlar vad som skall läggas till grund för bedömningen av vilket betyg som skall sättas. Utgångspunkten skall enligt *första stycket* vara att bedöma den studerandes kunskaper gentemot dels de kunskapskrav som respektive kursplan innehåller, dels de särskilda betygskriterier som finns fastställda för vissa betygssteg och som behandlas i paragrafens andra stycke.

Paragrafens *andra* och *tredje stycken* behandlar de betygskriterier med vars hjälp betygen skall sättas. När det gäller för vilka betygsnivåer det skall finnas betygskriterier och vad dessa skall precisera motsvarar bestämmelsen vad som föreskrivs i 4 kap. 6 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

*Slutbetyg***30 §**

I paragrafen, som är ny, anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om slutbetyg. Föreskrifterna kan t.ex. avse villkor för att erhålla slutbetyg.

*Gymnasieexamen***31 §**

Paragrafen är ny.

I *första stycket* regleras när den som har fullföljt utbildning på gymnasial nivå kan få ett bevis om gymnasieexamen. Gymnasieexamen i kommunal utbildning för vuxna är nytt och behandlas i avsnitt 7.7.

Av *andra stycket* följer att en person aldrig kan få mer än en gymnasieexamen. Den som redan har en gymnasieexamen från gymnasieskolan, eller från kommunal utbildning för vuxna, kan således inte få ytterligare en gymnasieexamen. Av övergångsbestämmelser följer att detsamma gäller om en person

har ett slutbetyg från treårig utbildning i gymnasieskolan eller från gymnasial vuxenutbildning enligt de system som gäller för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2007. Dock kan ett slutbetyg som inte ger grundläggande behörighet till högskolan aldrig diskvalificera en person från att få en gymnasieexamen.

I *tredje stycket* ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att föreskriva om t.ex. vilka kurser som måste ingå i gymnasieexamen

6 kap. Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning

Inledande bestämmelser

1 §

Paragrafen är ny och beskriver innehållet i kapitlet. I paragrafen finns också en påminnelse om de övergripande mål för utbildningen som anges i 1 kap. Den särskilda hänvisningen till bestämmelserna om de övergripande målen utgör en markering av målens centrala betydelse för utbildningen.

2 §

Paragrafen motsvarar i sak 1 kap. 16 § i 1985 års skollag. Av 5 kap. 6 § framgår att för vuxna med utvecklingsstörning gäller i stället för bestämmelserna i 5 kap. bestämmelserna i detta kapitel. Vuxna som avses i förevarande paragraf omfattas också av undantagsbestämmelsen i 5 kap. 6 §.

3 §

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar till viss del 12 kap. 3 § första stycket i 1985 års skollag. Enligt bestämmelsen skall kommunerna tillhandahålla utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. I 2 kap. 5 § anges att skyldigheten kan fullgöras genom att kommunen sluter avtal med annan kommun eller landsting om att samverka kring tillhandahållandet.

Andra stycket saknar motsvarighet i 12 kap. i 1985 års skollag. I och med att en rätt att delta i grundläggande utbildning för vuxna med utvecklingsstörning införs, används samma beteckningar som i kommunal utbildning för vuxna för de olika nivåerna inom utbildningen, jfr kommentaren till 5 kap. 2 §.

4 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 12 kap. 1 § första stycket i 1985 års skollag. I paragrafen anges syftet med utbildning på grundläggande nivå och gymnasial nivå.

Grundläggande nivå

Kommunens ansvar

5 §

Paragrafen är ny och är utformad på samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 7 §. Paragrafen är föranledd av att en rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå har införts för vuxna med utvecklingsstörning. Liksom i kommunal utbildning för vuxna kan kommunens ansvar enligt 2 kap. 5 § fullgöras genom att kommunen sluter avtal med annan kommun eller landsting om att samverka.

Rätt att delta

6 §

Paragrafen är ny och är utformad på delvis samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 8 §. Paragrafen innebär att en rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå för vuxna med utvecklingsstörning införs.

I *första stycket* anges de villkor som måste vara uppfyllda för att rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå skall föreligga. Rätten att delta i utbildningen gäller från och med andra kalenderhalvåret det år kommuninvånaren fyller 20 år. Utbildningen i gymnasiesärskolan är avsedd att påbörjas fram till och med det första kalenderhalvåret det år man fyller 20 år. Den som fram till och med det kalenderhalvåret är i behov av utbildning på grundläggande nivå skall således hänvisas till gymnasiesärskolan.

Av *första punkten* framgår att den sökande måste vara bosatt i landet för att ha rätt att delta i utbildning.

Enligt *andra punkten* skall den sökande sakna sådana kunskaper som utbildningen i obligatoriska särskolan syftar till att ge. En sökande som genomgått obligatorisk särskola eller motsvarande utbildning kan ändå sakna relevanta kunskaper inom vissa ämnen och följaktligen ha rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå.

Av *tredje punkten* framgår att den sökande skall ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Rätten att delta i utbildning på grundläggande nivå innebär att den sökande skall kunna utveckla kunskaper som hon eller han tidigare saknat. Den innebär inte att en vuxen med utvecklingsstörning skall kunna gå en kurs om och om igen för att vidmakthålla kunskaperna eller för att återfå kunskaper som hon eller han glömmer på grund av sitt funktionshinder. Den sökande skall däremot ha rätt att delta i utbildning om det har gått en längre tid sedan den sökande senast genomgick utbildningen. Det kan ju då vara naturligt att den sökande har tappat de kunskaper som hon eller han en gång förvärvat. Den sökande kan även ha rätt att delta i utbildning även om det inte har gått någon längre tid sedan hon eller han senast genomgick utbildningen, om den sökandes personliga förhållanden har ändrats på ett sådant sätt att det finns anledning att anta att hon eller han numera har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

I *andra stycket* anges att den som enligt första stycket har rätt att delta i utbildning har sådan rätt i en annan kommun om utbildningen tillhandahålls där.

I *tredje stycket* anges att bestämmelserna i paragrafen inte gäller den som är intagen i kriminalvårdsanstalt. För en sådan persons utbildning ansvarar kriminalvården.

Av 8 § framgår att det är den sökandes hemkommun som avgör om den sökande skall tas emot till utbildning på grundläggande nivå. En sökande skall enligt 8 § tas emot till utbildningen om villkoren i förevarande paragraf är uppfyllda.

Tillhandahållande av utbildning på annat språk än svenska

7 §

Paragrafen är ny och är utformad på samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 9 §.

Mottagande och antagning

8 §

Paragrafen motsvarar delvis 12 kap. 11 § i 1985 års skollag. Paragrafen är utformad på samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 10 §. Beslut enligt paragrafen i fråga om mottagande får enligt 9 kap. 7 § första stycket 5 överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Antagning i annan kommun

9 §

Paragrafen motsvarar till viss del 12 kap. 11 § i 1985 års skollag. Paragrafen är utformad på samma sätt som motsvarande paragraf

för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 11 §.

Interkommunal ersättning

10 §

Paragrafen är ny. Den är utformad på samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 12 §.

Gymnasial nivå

Huvudmannens ansvar

11 §

Paragrafen motsvarar till viss del 12 kap. 3 § första stycket i 1985 års skollag. En sökande har inte rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå, men kommunen har ändå en skyldighet att, i egen regi eller genom avtal med annan kommun eller landsting enligt 2 kap. 5 §, tillhandahålla sådan utbildning.

12 §

Bestämmelsen motsvarar, med viss språklig justering, 12 kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag. Ingen förändring i sak är avsedd. Utbildning för vuxna med utvecklingsstörning på gymnasial nivå motsvarar den utbildning som ges på nationella och specialutformade program i gymnasiesärskolan.

13 §

Paragrafen motsvarar i sak 12 kap. 5 § i 1985 års skollag. Paragrafen är utformad på i princip samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 16 §.

*Behörighet***14 §**

Paragrafen motsvarar delvis 12 kap. 6 § i 1985 års skollag. Paragrafen är utformad på i huvudsak samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 17 §.

I *första stycket* anges huvudregeln för behörighet att delta i utbildningen. Utbildningen kan påbörjas tidigast under andra kalenderhalvåret det år den sökande fyller 20 år. Undantag från huvudregeln i detta avseende anges i andra stycket.

Enligt *första punkten* måste den sökande dessutom vara bosatt i landet.

Behörighetsbestämmelserna i *andra* och *tredje punkterna* motsvarar delvis villkoren i 3 kap. 3 § förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda. I förordningen föreskrivs bl.a. att den sökande skall sakna eller ha brister i sådana kunskaper som kursen avser att ge. För att göra bestämmelsen tydligare och mer lättillämplig har orden ”eller ha brister i” utelämnats i lagen. En sökande till utbildning för vuxna med utvecklingsstörning på gymnasial nivå skall normalt inte vara behörig, om den sökande inom en nära tidsperiod före utbildningens start har avslutat sin utbildning i gymnasiesärskolan eller utbildning för vuxna med utvecklingsstörning på gymnasial nivå med minst betyget Godkänt på den kurs som hon eller han ansöker om att få gå.

För behörighet krävs vidare enligt *fjärde punkten* att den sökande i övrigt uppfyller föreskrivna villkor. Sådana behörighetsvillkor kan enligt 15 § föreskrivas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer.

I *andra stycket* finns ett undantag från föreskriften i första stycket att en sökande är behörig att delta i utbildning först under andra kalenderhalvåret det år den sökande fyller 20 år. Enligt undantagsbestämmelsen kan den som är yngre än vad som anges i första stycket vara behörig om hon eller han har slutfört utbildning i gymnasiesärskolan eller likvärdig utbildning. Uttrycket ”slutfört” innebär att den sökande skall ha avslutat

utbildningen, i regel med slutbetyg från gymnasiesärskolan. Vad som skall anses vara likvärdig utbildning får bedömas från fall till fall. Det kan t.ex. vara fråga om utländsk utbildning som motsvarar utbildning i den svenska gymnasiesärskolan.

I *tredje stycket* anges att bestämmelserna i paragrafen inte gäller den som är intagen i kriminalvårdsanstalt. För en sådan persons utbildning ansvarar kriminalvården.

15 §

Bemyndigandet är delvis samma bemyndigande som finns i 12 kap. 6 § tredje stycket i 1985 års skollag.

Ansökan

16 §

Paragrafen motsvarar delvis 12 kap. 11 § i 1985 års skollag. Paragrafen är utformad på delvis samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 19 §.

Mottagande

17 §

Paragrafen är utformad på i huvudsak samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 20 §.

Första stycket motsvarar delvis 12 kap. 13 § i 1985 års skollag. Den huvudman som tillhandahåller utbildning skall fatta beslut i fråga om mottagande till utbildningen.

Bestämmelsen i *andra stycket* är ny. Bestämmelsen innebär att en sökandes hemkommun alltid måste ta emot den sökande om behörighetsvillkoren är uppfyllda.

Tredje stycket motsvarar i sak 12 kap. 7 § i 1985 års skollag. Beslut i fråga om mottagande får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 9 kap. 7 § första stycket 5.

*Antagning***18 §**

Paragrafen är utformad på i huvudsak samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 21 §.

Första stycket motsvarar delvis 12 kap. 13 § i 1985 års skollag. Enligt bestämmelsen är det den huvudman som tillhandahåller utbildning som avgör om en sökande skall antas till utbildningen.

Av *andra stycket*, som delvis motsvarar 12 kap. 6 § tredje stycket i 1985 års skollag, framgår att regeringen kan meddela föreskrifter om urval mellan mottagna sökande.

Ett beslut i fråga om antagning kan till skillnad från ett beslut i fråga om mottagande enligt 9 kap. 8 § inte överklagas.

Rätt att fullfölja utbildning**19 §**

Paragrafen motsvarar delvis 12 kap. 12 § i 1985 års skollag. Paragrafen är utformad på i huvudsak samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 23 §. Huvudmannens beslut i fråga om avbrytande av utbildning och att på nytt bereda sådan utbildning får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 9 kap. 7 § första stycket 6 och 7.

Kurser**20 §**

Paragrafen motsvarar med viss språklig justering 12 kap. 1 § andra stycket i 1985 års skollag.

21 §

Paragrafen är ny.

Första stycket motsvarar till viss del 1 kap. 4 § första stycket förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att kursplaner inte skall finnas för vissa kurser.

Av *tredje stycket* framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om kursplaner för kurser.

Betyg

Liksom i kommunal utbildning för vuxna har i utbildning för vuxna med utvecklingsstörning de grundläggande bestämmelser om betyg som finns i förordning flyttats till lagen. Vad gäller utbildning för vuxna med utvecklingsstörning är det bestämmelser som finns i 4 kap. förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda som flyttas till lagen. Allmänna bestämmelser om betyg finns i 4 kap. Betyg behandlas i avsnitt 6.

22 §

Paragrafen är ny.

I *första stycket* anges när betyg skall sättas. Bestämmelsen motsvarar delvis 4 kap. 1 § första stycket förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

Andra stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att föreskriva att vissa kurser inte skall betygssättas. Detta kan bli aktuellt främst vad gäller den del av utbildningen på grundläggande nivå som motsvarar träningsskolan.

I *tredje stycket* anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om betygssättning.

23 §

Paragrafen är ny. Den motsvarar i huvudsak 4 kap. 1 § andra stycket förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

Vad gäller *första stycket* har benämningen Godkänd i de olika betygsstegen ersatts med Godkänt i enlighet med vad som tidigare har beslutats angående gymnasieskolan (jfr prop. 2003/04:140 s. 37 ff, bet. 2003/04:UbU13 och rskr. 2004/05:4).

I *andra stycket* anges att för den studerande som inte uppnår betyget Godkänt utfärdas ett intyg att den studerande har deltagit i kursen. Av 4 kap. 15 § framgår att ett intyg också kan utfärdas om den studerande vill ha sina kunskaper dokumenterade på annat sätt en genom betyg.

24 §

Paragrafen är ny. Den är utformad på i huvudsak samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 29 §. När det gäller för vilka betygsnivåer det skall finnas betygskriterier och vad dessa skall precisera motsvarar bestämmelsen vad som föreskrivs i 4 kap. 3 § förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

7 kap. Utbildning i svenska för invandrare

Inledande bestämmelser

1 §

Paragrafen är ny och beskriver innehållet i kapitlet. I paragrafen finns också en påminnelse om de övergripande mål för utbildningen som anges i 1 kap. Den särskilda hänvisningen till bestämmelserna om de övergripande målen utgör en markering av målens centrala betydelse för utbildningen.

2 §

Bestämmelsen har inte någon direkt motsvarighet i 1985 års skollag, men förtydligar att kommunerna är skyldiga att tillhandahålla utbildning i svenska för invandrare. I 2 kap. 5 § anges att skyldigheten kan fullgöras genom att kommunen sluter avtal med annan kommun eller landsting om att samverka kring tillhandahållandet.

3 §

Första stycket motsvarar delvis 13 kap. 1 § första stycket i 1985 års skollag. I stycket anges syftet med utbildningen. Att utbildningen syftar till att ge kunskaper om det svenska samhället har tagits bort, vilket motiveras i avsnitt 9.1.

Bestämmelsen i *andra stycket* är ny. Läs- och skrivinläringen, dvs. alfabetiseringen, sker för närvarande inom svenska som andraspråk i grundläggande vuxenutbildning i kommunal vuxenutbildning. Av kursplanen för svenska som andraspråk framgår att alfabetiseringen kan ske på svenska eller på modersmålet (SKOLFS 2004:25). Innebörden av förevarande bestämmelse är att alfabetiseringen, för dem som behöver den, i stället sker i utbildningsformen utbildning i svenska för invandrare. Alfabetiseringen får ske på den studerandes modersmål. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.2.

Kommunens ansvar

4 §

Paragrafen motsvarar i sak 13 kap. 3 § i 1985 års skollag.

Bestämmelsen i *första stycket* är utformad på samma sätt som motsvarande bestämmelser för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 7 § första stycket, samt för utbildning för vuxna med utvecklingsstörning, jfr 6 kap. 5 § första stycket.

Av *andra stycket* följer att kommunen skall tillhandahålla utbildning så snart som möjligt efter det att rätt att delta i utbildningen har inträtt. Endast om det finns särskilda skäl får

det dröja längre än tre månader innan utbildningen tillhandhålls. Vad som kan utgöra särskilda skäl har kommenterats i prop. 1993/94:126 s. 21.

Paragrafen har nära samband med 5 §. Eftersom kommunen aktivt skall verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning bör kommunen ha eller skaffa sig god kännedom om vilka kommuninvånare som har rätt att delta i utbildningen. En person kan t.ex. ha rätt att delta i utbildning enligt 10 § då personen har fått uppehållstillstånd om personen därmed är bosatt i landet, jfr 10 kap. 1 § första stycket. Om bosättningen trots kommunens ansträngningar inte har kommit till kommunens kännedom får det anses underförstått att kommunen inte kan vara skyldig att tillhandahålla utbildning inom tre månader från det att rätten att delta i utbildningen inträtt. Denna skyldighet inträder dock så snart kommunen har fått kännedom om att det i kommunen vistas en person som har rätt att delta i utbildningen.

5 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 13 kap. 4 § i 1985 års skollag. Paragrafen är utformad på i princip samma sätt som motsvarande bestämmelser för kommunal utbildning för vuxna, jfr 5 kap. 7 § andra stycket, samt för utbildning för vuxna med utvecklingsstörning, jfr 6 kap. 5 § andra stycket.

6 §

Paragrafen är ny. I paragrafen anges den minsta omfattning som den tillhandahållna undervisningen skall ha. Begreppet undervisning har definierats i 1 kap. 3 §. Utöver undervisning förekommer normalt även andra inslag i utbildningen, t.ex. självstudier och språkpraktik.

Undantag från minimiomfattningen får göras endast om den studerande begär det. Kommunen måste dessutom göra den bedömningen att minskningen av undervisningens omfattning är förenlig med utbildningens syfte.

7 §

Paragrafen är ny, men har viss motsvarighet i 9 § förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare. I paragrafen tydliggörs kommunernas ansvar för att främja parallella insatser för att underlätta invandrarens etablering i Sverige.

Paragrafen behandlas i avsnitt 9.3.1

8 §

Bestämmelsen är ny. Den har nära samband med bestämmelsen i 7 §, vars syfte är att underlätta invandrarens etablering i Sverige. Bestämmelsen är också ett uttryck för att utgångspunkten för verksamheten inom skolväsendet för vuxna skall vara den enskildes behov och förutsättningar (1 kap. 6 §).

9 §

Bestämmelsen motsvarar med viss språklig justering 13 kap. 5 § i 1985 års skollag och har kommenterats i prop. 1985/86:67 s. 10. En elev i skolformen svenskundervisning för invandrare (sfi) enligt 1985 års skollag har viss rätt att vara ledig från sin anställning för att delta i sfi, se lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare.

Rätt att delta**10 §**

Paragrafen motsvarar i huvudsak 13 kap. 6 § i 1985 års skollag. En viss språklig anpassning har gjorts till motsvarande paragrafer för kommunal utbildning för vuxna och utbildning för vuxna med utvecklingsstörning, jfr 5 kap. 8 § första stycket och 6 kap. 6 § första stycket.

I *första stycket* anges vissa villkor som måste vara uppfyllda för att rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare skall föreligga. Rätten att delta i utbildningen gäller från och med andra kalenderhalvåret det år kommuninvånaren fyller 18 år. Höjningen av den tidigare åldersgränsen, 16 år, till 18 år

behandlas i avsnitt 9.4. Undantag från detta villkor kan göras enligt 11 §.

Av *första punkten* framgår att den sökande måste vara bosatt i landet för att ha rätt att delta i utbildning. Vem som skall anses som bosatt i landet regleras i 10 kap. 1 §. Att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att också den som inte anses som bosatt i landet kan ha rätt att delta i utbildningen följer av 10 kap. 14 §.

Enligt *andra punkten* skall den sökande sakna sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.

I *andra stycket* görs ett undantag från villkoret i första stycket att den sökande måste vara bosatt i landet. Undantaget avser finländska medborgare som stadigvarande arbetar i kommunen men är bosatta i Finland, nära gränsen till Sverige.

Tredje stycket innehåller en hänvisning till de bestämmelser om undantag från villkoren i paragrafen som finns i 11 och 12 §§.

Av 13 § framgår att det är den kommun som tillhandahåller utbildning som avgör om den sökande skall tas emot till utbildningen. En sökande skall enligt 13 § tas emot och antas till utbildningen om villkoren i förevarande paragraf är uppfyllda.

11 §

Paragrafen är ny.

Ungdomar under 18 år skall enligt huvudregeln tas emot i gymnasieskolan. Ett fåtal nyanlända ungdomar kan emellertid befinna sig på en slags mellannivå mellan ungdoms- och vuxenutbildningen. Det kan gälla ungdomar strax under 18 år som kommer till Sverige tillsammans med en egen familj och som redan identifierar sig som vuxna. För dessa skall det finnas en möjlighet att läsa med andra i samma situation. Den som är mellan 16 och 18 år kan därför ges möjlighet att studera svenska inom utbildningsformen utbildning i svenska för invandrare i stället för att anvisas plats på t.ex. individuella programmet i gymnasieskolan. Personen får dock inte placeras i utbildning i svenska för invandrare utan att det görs en individuell

bedömning av om det föreligger sådana särskilda skäl för placeringen som avses i paragrafen.

12 §

Bestämmelsen motsvarar med viss språklig justering 13 kap. 7 § i 1985 års skollag. Även om villkoren i 10 § första eller andra stycket eller 11 § är uppfyllda har den som har sådana kunskaper i det danska eller norska språket att grundläggande utbildning i svenska språket inte kan anses nödvändig, inte rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare.

Mottagande och antagning

13 §

Bestämmelsen motsvarar delvis 13 kap. 12 § i 1985 års skollag. I enlighet med de principer som ligger till grund för utformningen av lagen föreskrivs inte längre till vilket organ i kommunen som den sökande skall vända sig. I stället föreskrivs enbart att det är den kommun som tillhandahåller utbildning som avgör om en sökande skall tas emot och antas till utbildningen. Av 2 kap. 1 § andra stycket framgår att det skall finnas en nämnd som beslutar i frågan.

Kommunen skall alltid ta emot en sökande till utbildning om villkoren för rätt att delta i utbildningen är uppfyllda. Kommunens beslut i fråga om mottagande kan enligt 9 kap. 7 § första stycket 8 överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Om den sökande tas emot till utbildningen skall kommunen samtidigt som den fattar ett beslut om mottagande även besluta att anta den sökande till utbildningen. Begreppet antagning är nytt. Det motsvarar begreppet intagning som används i fråga om gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning i 1985 års skollag. Ett beslut om antagning innebär att den sökande faktiskt får gå utbildningen. Inom utbildning i svenska för invandrare utgör beslutet om mottagande och beslutet om antagning i praktiken ett och samma beslut, eftersom det inte sker något urvalsförfarande. En

sökande som uppfyller villkoren för rätt att delta i utbildning har alltid rätt att gå utbildningen.

Rätt att fullfölja utbildning

14 §

Paragrafen motsvarar delvis 13 kap. 11 § i 1985 års skollag. Paragrafen är utformad på i huvudsak samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 23 §, samt för utbildning för vuxna med utvecklingsstörning, jfr 6 kap. 19 §.

I *första stycket* anges att en studerande har rätt att fullfölja alla de kurser som hon eller han har antagits till.

Av *andra stycket* framgår att kommunen kan avbryta sitt åtagande gentemot en studerande om den studerande saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Kommunens beslut enligt *andra stycket* får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 9 kap. 7 § första stycket 9.

I *tredje stycket* anges förutsättningarna för återinträde i utbildningen. Den för vilken utbildning har avbrutits enligt *andra stycket* skall på nytt beredas sådan utbildning, om det finns särskilda skäl för det. Enligt 13 kap. 11 § tredje stycket i 1985 års skollag skall den som frivilligt avbrutit utbildningen på nytt beredas sådan utbildning, om särskilda skäl talar för detta. Denna bestämmelse har tagits bort i syfte att anpassa den aktuella föreskriften för utbildning i svenska för invandrare till motsvarande föreskrifter för kommunal utbildning för vuxna och utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. Detta innebär att det inte längre måste föreligga särskilda skäl för att en person efter ett frivilligt avbrytande på nytt skall kunna beredas utbildning i svenska för invandrare.

Kommunens beslut enligt *tredje stycket* får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd enligt 9 kap. 7 § första stycket 10.

I *fjärde stycket* görs en hänvisning till bestämmelserna om disciplinära åtgärder i 10 kap.

Kurser

15 §

Första stycket motsvarar med viss språklig justering 13 kap. 1 § andra stycket i 1985 års skollag.

I *andra stycket* anges att det för kurser skall finnas kursplaner. Bestämmelsen är ny och motsvarar delvis 5 § första stycket förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare.

Av *tredje stycket* framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om kursplaner för kurser. Föreskriften är ny.

Betyg

Liksom i de övriga utbildningsformerna i denna lag har i utbildning i svenska för invandrare de grundläggande bestämmelser om betyg som finns i förordning flyttats till lagen. Vad gäller utbildning i svenska för invandrare är det bestämmelser som finns i förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare som flyttas till lagen. Allmänna bestämmelser om betyg finns i 4 kap. Betyg behandlas i avsnitt 6.

16 §

Paragrafen är ny och motsvarar delvis 15 § förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare. I paragrafen anges när betyg skall sättas.

17 §

Paragrafen är ny och motsvarar till viss del 15 § förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare. I paragrafen anges de olika betygsstegen. Betygsskalan har utökats med betygsstegen Icke godkänt och Mycket väl godkänt, vilket motiveras i avsnitt 6.2.1. Benämningen Godkänd har i de olika betygsstegen ersatts med Godkänt i enlighet med vad som tidigare har beslutats angående gymnasieskolan (jfr prop. 2003/04:140 s. 37 ff, bet. 2003/04:UbU13 och rskr. 2004/05:4). Enligt 16 § fjärde stycket förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare skall läraren, om en elev inte når upp till nivån för betyget Godkänd, i ett intyg ange vad eleven kan i förhållande till kursens mål. Denna bestämmelse tas inte in i lagen. I stället skall enligt 4 kap. 15 § den som vill få sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än genom betyg ha möjlighet att få ett intyg. Detta innebär att en studerande alltid kan välja att få ett intyg i stället för ett betyg. Av 4 kap. 15 § framgår att kommunen ansvarar för att den studerande informeras om möjligheten att få ett intyg i stället för ett betyg.

18 §

Paragrafen är ny. Den är utformad på samma sätt som motsvarande paragraf för kommunal utbildning för vuxna, jfr kommentaren till 5 kap. 29 §, samt för utbildning för vuxna med utvecklingsstörning, jfr 6 kap. 24 §. När det gäller för vilka betygsnivåer det skall finnas betygskriterier och vad dessa skall precisera motsvarar bestämmelsen till viss del vad som föreskrivs i 16 § förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare.

8 kap. Tillsyn m.m.

Uppföljning och utvärdering

1 §

Paragrafen är ny och motsvarar delvis tidigare bestämmelser i 2 § 2 förordningen (2002:1160) med instruktion för Statens skolverk. Av bestämmelsen framgår att Skolverket skall bedriva uppföljning och utvärdering av det som omfattas av begreppet skolväsendet för vuxna.

Av 10 kap. 16 § följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för huvudman att lämna sådana sakuppgifter om verksamheten och annat som huvudmannen ansvarar för enligt lagen samt sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering av verksamheten.

I förordningen (1992:1083) om viss uppgiftsskyldighet för skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet m.m. har hittills funnits bestämmelser om att Skolverket får meddela föreskrifter om skyldighet att lämna uppgifter dels för uppföljning och utvärdering av skolväsendet, dels för Skolverkets nationella utvärderingsprojekt.

Paragrafen behandlas i avsnitt 10.1.

Tillsyn

2 §

Paragrafen är ny. Av paragrafen framgår att Statens skolverk skall utöva tillsyn över skolväsendet för vuxna, vilket definieras i 1 kap. 1 §. Även verksamhet som är utlagd på entreprenad i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 3 och 4 §§ omfattas av Skolverkets tillsynsansvar. Skolverkets tillsynsansvar har hittills

reglerats i 3 § förordningen (2002:1160) med instruktion för Statens skolverk samt i andra författningar.

Tillsynsområdet är formulerat så att det avser hela verksamheten och annat som är knutet till denna. Området är inte begränsat till enbart efterlevnaden av de författningar som direkt har att göra med vuxenutbildningen. Detta innebär att tillsynsmyndigheten även kan se på frågor från ett mera allmänt förvaltningsrättsligt perspektiv. I ett ärende som rör en utbildningsfråga kan även finnas inslag som t.ex. rör skyldigheten att svara på brev, se 4 § förvaltningslagen (1986:223), och handläggning av begäran att ta del av en allmän handling, se 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen.

Skolverkets tillsyn begränsas då tillsynen faller inom någon annan myndighets särskilda tillsynsområde, såsom t.ex. när Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt personuppgiftslagen (1998:204), se 2 § personuppgiftsförordningen (1998:1191). Såväl Riksdagens ombudsmän (JO) som Justitiekanslern (JK) har tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden med de begränsningar som anges i respektive lag, se 1 § lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän samt 1 § lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn. Den tillsyn som JO och JK utövar utgör emellertid inte sådan särskild tillsyn som medför att Skolverkets tillsynsansvar skulle begränsas på grund av bestämmelsen i förevarande paragraf.

Den kritik som tillsynen kan resultera i riktar sig alltid mot huvudmannen och inte exempelvis rektorn, se 2 kap. 6 §.

Paragrafen behandlas i avsnitt 10.2.

Inspektion

3 §

Paragrafen är ny.

Första stycket innehåller bestämmelser om de tillsynsinstrument som Statens skolverk får använda. Skolverket

har för sin tillsyn rätt att inspektera en huvudmans verksamhet och annat som huvudmannen ansvarar för enligt vuxenutbildningslagen. Skolverket får vidare inhämta upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Begreppet verksamhet är definierat i 1 kap. 3 §. Det är dock inte bara verksamheten i sig utan även annat som huvudmannen ansvarar för enligt lagen, t.ex. verksamhetens administration, som är föremål för Skolverkets inspektion.

Av paragrafens *andra stycke* framgår att den vars verksamhet inspekteras är skyldig att lämna den hjälp som behövs vid inspektionen. Härigenom kommer klart till uttryck att den vars verksamhet inspekteras skall hjälpa till vid inspektionen. Någon särskild sanktion för den som inte följer bestämmelsen finns inte. Om tillsynsmyndigheten inte får den hjälp den behöver, kan konsekvensen bli att det inte går att utreda om huvudmannen följt gällande regler, vilket i sin tur kan få betydelse för tillsynsmyndighetens ställningstagande till om kritik skall riktas mot huvudmannen eller inte.

Paragrafen behandlas i avsnitt 10.3.

Sanktioner

4 §

Paragrafen motsvarar i sak 15 kap. 15 § i 1985 års skollag. I paragrafen regleras vilka åtgärder som kan vidtas när en kommun åsidosätter sina skyldigheter samt ersättning för kostnader för sådana åtgärder.

Paragrafen behandlas i avsnitt 10.4.

9 kap. Överklagande

I kapitlet anges samtliga beslut enligt skollagen som kan överklagas i den ordning som gäller för s.k. förvaltningsbesvär.

Paragraferna 1–5 gäller beslut som får överklagas hos länsrätt som första instans medan paragraferna 6 och 7 gäller beslut som överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Paragraf 8 innehåller överklagandeförbud.

I 10 kap. kommunallagen (1991:900) finns bestämmelser om laglighetsprövning. Ett beslut får inte överklagas för laglighetsprövning om det i lag eller annan författning finns särskilda föreskrifter om överklagande. Samma sak gäller om det finns ett förbud mot överklagande.

Överklagande hos allmän förvaltningsdomstol

1 §

Av *första stycket* framgår att Statens skolverks beslut i fråga om att vid vite förelägga en huvudman att fullgöra sina skyldigheter enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 16 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelsen motsvarar delvis 2 § andra stycket förordningen (1992:1083) om viss uppgiftsskyldighet för skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet m.m. Enligt förordningen får Skolverkets beslut om vitesföreläggande överklagas hos regeringen.

Enligt *andra stycket* gäller beslut i fråga om vitesföreläggande omedelbart om inte annat beslutas. Beslutet börjar alltså gälla direkt, förutsatt att det inte i beslutet särskilt angetts något annat. Att de aktuella besluten kan gälla omedelbart är nytt. Om ett beslut gäller omedelbart är den eller de personer till vilka beslutet är riktat skyldiga att omedelbart rätta sig efter beslutet, även om det överklagas. I sådant fall kan dock domstolen, innan den avgör målet slutligt, förordna att det överklagade beslutet tills vidare inte skall gälla (inhibition). Domstolens slutliga beslut gäller givetvis också omedelbart, om inte något annat bestämts. Att beslut om föreläggande vid vite gäller omedelbart innebär att vite kan utdömas även avseende tid innan beslutet har vunnit laga kraft.

2 §

Paragrafen motsvarar i sak 2 kap. 4 d § i 1985 års skollag. Enligt 2 kap. 16 § skall en person med utländsk lärarutbildning få ett behörighetsbevis av Högskoleverket om utbildningen ensam eller tillsammans med yrkeslivserfarenhet motsvarar en svensk lärarutbildning. Högskoleverkets beslut i fråga om utfärdande av behörighetsbevis får överklagas enligt förevarande paragraf. Av 2 kap. 12 § 2 följer att en person som har fått ett behörighetsbevis är behörig att anställas som lärare utan tidsbegränsning.

3 §

I paragrafen anges vilka av de beslut som kommunen eller landstinget har fattat enligt denna lag som kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i den för förvaltningsbesvär gällande ordningen.

Möjligheten att enligt *första punkten* överklaga beslut i fråga om ekonomiskt stöd till inackordering är ny. Sådana beslut har hittills kunnat överklagas i enlighet med bestämmelserna om laglighetsprövning i kommunallagen.

Beslut av huvudmannen för kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingsstörning eller utbildning i svenska för invandrare i fråga om att stänga av en studerande från hela eller delar av utbildningen får överklagas enligt *andra punkten*. Huvudmannen får enligt 10 kap. 5 § förordna att beslutet om avstängning skall gälla med omedelbar verkan. Bestämmelserna om disciplinära åtgärder liksom överklagandebestämmelsen är helt nya vad gäller utbildning i svenska för invandrare. Vad avser de andra två utbildningsformerna motsvarar överklagandebestämmelsen delvis 6 kap. 8 § första stycket förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning och 5 kap. 1 § första stycket förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

Möjligheten att enligt *tredje punkten* överklaga beslut i fråga om att åter få tillgång till utbildning efter en avstängning är ny.

Att huvudmannen inte på nytt bereder en studerande utbildning efter en avstängning skall förekomma endast i undantagsfall, se kommentaren till 10 kap. 3 §.

4 §

Av paragrafen framgår att vissa beslut av rektorn för kommunal utbildning för vuxna, utbildning för vuxna med utvecklingsstörning eller utbildning i svenska för invandrare får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. De beslut som avses är beslut i fråga om att, i avvaktan på att huvudmannen skall avgöra ett ärende om avstängning enligt 10 kap. 3 eller 4 §, med omedelbar verkan interimistiskt stänga av en studerande från hela eller delar av utbildningen. Rektorns beslut om interimistisk avstängning gäller enligt 10 kap. 6 § andra stycket till dess att ärendet har avgjorts av huvudmannen, dock längst under två veckor.

Bestämmelsen motsvarar möjligheten att överklaga rektorns beslut om interimistisk avstängning enligt 6 kap. 8 § första stycket förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning och 5 kap. 1 § första stycket förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

5 §

Paragrafen innebär att det krävs prövningstillstånd för att kammarrätten skall pröva ett överklagande av ett beslut som länsrätten meddelat. Prövningstillstånd har även enligt 1985 års skollag krävts vid överklagande av beslut till kammarrätten.

Enligt 34 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) meddelas prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, anledning förekommer till ändring i det slut vartill länsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Överklagande hos Skolväsendets överklagandenämnd

6 §

Paragrafen innehåller en hänvisning till 20 kap. i förslaget till ny skollag, vilken är tänkt att träda i kraft den 1 juli 2007. I det aktuella kapitlet finns bestämmelser om Skolväsendets överklagandenämnd. Bestämmelserna handlar bl.a. om nämndens sammansättning och om muntlig förhandling hos nämnden. Hänvisningen till kapitlet tydliggör att bestämmelserna i kapitlet även gäller vid överklagande hos nämnden enligt förevarande lag.

7 §

I paragrafens *första stycke* anges vilka beslut av kommunen eller landstinget som kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Första punkten avser beslut i fråga om mottagande till kommunal utbildning för vuxna. I sak motsvarande bestämmelser finns i 11 kap. 15 och 23 §§ i 1985 års skollag. Ett beslut att ta emot en sökande till utbildning på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå innebär inte alltid att den sökande också antas till utbildningen. Ett beslut i fråga om antagning kan dock enligt 8 § inte överklagas, varken genom förvaltningsbesvär eller för laglighetsprövning enligt kommunallagen. På grundläggande nivå är det alltid hemkommunen som avgör frågan om mottagande, dvs. om den sökande har rätt att delta i utbildningen. Den som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå skall också antas till utbildningen.

Den möjlighet att överklaga som framgår av *andra punkten* är ny. De beslut som avses är en kommuns beslut i fråga om att åta sig att svara för kostnaderna för kommunal utbildning för vuxna på gymnasial nivå eller påbyggnadsnivå som en annan huvudman tillhandahåller. Av 5 kap. 19 § tredje stycket framgår att hemkommunen alltid skall åta sig att svara för kostnaderna då den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få delta i utbildning hos en annan huvudman.

Den huvudman som tillhandahåller utbildningen skall i sin tur alltid ta emot den sökande, om hon eller han är behörig och om hemkommunen har åtagit sig att svara för kostnaderna för den sökandes utbildning, se 5 kap. 20 § tredje stycket.

Huvudmannens beslut i fråga om att vad gäller kommunal utbildning för vuxna avbryta hela eller delar av en studerandes utbildning eller efter ett avbrytande på nytt bereda en person utbildning får överklagas enligt *tredje* och *fjärde punkterna*. Bestämmelserna motsvarar delvis 11 kap. 15 och 23 §§ i 1985 års skollag.

Femte punkten avser beslut i fråga om mottagande till utbildning för vuxna med utvecklingsstörning. I sak motsvarande bestämmelse finns i 12 kap. 14 § första stycket i 1985 års skollag.

Huvudmannens beslut i fråga om att vad gäller utbildning för vuxna med utvecklingsstörning avbryta hela eller delar av en studerandes utbildning eller efter ett avbrytande på nytt bereda en person utbildning får överklagas enligt *sjätte* och *sjunde punkterna*. Bestämmelserna motsvarar delvis 12 kap. 14 § första stycket i 1985 års skollag.

Åttonde punkten avser beslut i fråga om mottagande till utbildning i svenska för invandrare. En mottagen sökande skall alltid antas till utbildningen. Bestämmelsen motsvarar i sak 13 kap. 13 § i 1985 års skollag.

Kommunens beslut i fråga om att vad gäller utbildning i svenska för invandrare avbryta hela eller delar av en studerandes utbildning eller efter ett avbrytande på nytt bereda en person utbildning får överklagas enligt *nionde* och *tionde punkterna*. Bestämmelserna motsvarar delvis 13 kap. 13 § i 1985 års skollag.

Enligt *andra stycket* får beslut som avses i första stycket endast överklagas av den sökande eller den studerande. Bestämmelsen innebär en begränsning i förhållande till förvaltningslagens allmänna regler om vem som får överklaga ett beslut. I 22 § förvaltningslagen (1986:223) anges att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Denna föreskrift gäller dock endast om

inte annat särskilt anges i lag eller förordning. Bestämmelsen i andra stycket medför att de aktuella besluten, i enlighet med vad som gäller för motsvarande beslut enligt 1985 års skollag, inte kan överklagas av t.ex. hemkommunen eller en annan sökande.

Överklagandeförbud

8 §

Bestämmelsen i paragrafens *första stycke* är ny och tydliggör att andra beslut än de som räknas upp i kapitlet inte får överklagas annat än enligt föreskrifterna om laglighetsprövning i 10 kap. kommunallagen. Vidare framgår att beslut i fråga om antagning inte får överklagas, varken genom förvaltningsbesvär eller enligt bestämmelserna om laglighetsprövning. Förbudet mot att överklaga beslut i fråga om antagning motsvarar förbuden mot att överklaga beslut om intagning i 11 kap. 23 § andra stycket och 12 kap. 14 § andra stycket i 1985 års skollag.

Andra stycket motsvarar 1 kap. 14 § tredje stycket i 1985 års skollag. Av bestämmelsen följer att inte heller Skolväsendets överklagandenämnds beslut enligt 20 kap. i förslaget till ny skollag eller eventuella andra beslut som har med handläggningen av ett ärende enligt förevarande lag att göra får överklagas. Överklagandeförbudet gäller alltså även beslut fattade på formell grund, t.ex. ett beslut om avvisning av ett överklagande. Även ett sådant beslut har ju tillkommit med anledning av ett överklagande.

10 kap. Övriga bestämmelser

Bosättning och hemkommun

1 §

Paragrafen är ny. Enligt tidigare förarbetsuttalanden anses den vara bosatt i landet som rätteligen skall vara folkbokförd här (se prop. 1985/86:10 s. 81). Genom bestämmelsen i *första stycket* lagfästs denna princip.

Andra stycket avser sådana personer som inte är folkbokförda i landet men som kan härleda sin rätt eller möjlighet till verksamhet enligt denna lag från EG-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer.

2 §

Paragrafen innehåller en definition av begreppet hemkommun och motsvarar 1 kap. 15 § i 1985 års skollag. I paragrafen fastställs till vilken kommun en i landet bosatt person skall anses höra. Liksom i 1985 års skollag avses i denna lag med kommuninvånare den som har kommunen som sin hemkommun.

För en person bosatt i Sverige avses med hemkommun enligt bestämmelsen i *första stycket* den kommun i vilken vederbörande är folkbokförd.

Är personen inte folkbokförd i landet avses enligt *andra stycket* med hemkommun den kommun i vilken personen stadigvarande vistas. Det sistnämnda gäller även för en person som är kvarskrivnen i en kommun enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481). Det rör sig här om fall då någon på grund av risk för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier trots flyttning från en ort till en annan får fortsätta att vara folkbokförd på den

gamla folkbokföringsorten. Kvarskrivning kan också avse medföljande familjemedlemmar.

I *andra stycket* regleras också det fall då en person förutom folkbokföringsort även saknar stadigvarande vistelseort. I sådant fall skall med hemkommun avses den kommun där personen för tillfället uppehåller sig. I förarbetena till 1 kap. 15 § i 1985 års skollag framhölls att fall då någon inte ens har en stadigvarande vistelseort var exceptionella och att det var svårt att få till stånd en meningsfull skolgång i ett sådant fall. Rätten till utbildning ansågs emellertid medföra att dessa personer inte kunde ställas utanför regelsystemet (se prop. 1985/86:10 s. 31).

Disciplinära åtgärder

I 3–8 §§ regleras disciplinära åtgärder. Bestämmelserna om disciplinära åtgärder gäller i alla de tre utbildningsformerna. Tidigare har regeringen med stöd av bemyndigandet i 15 kap. 14 § i 1985 års skollag meddelat föreskrifter om disciplinära åtgärder för kommunal vuxenutbildning och vuxenutbildning för utvecklingsstörda, se 6 kap. 4–7 §§ förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning och 3 kap. 7 § förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda.

Av hänsyn till de studerandes rättssäkerhet flyttas bestämmelserna om disciplinära åtgärder från förordning till lag. Dessutom föreslås att disciplinära åtgärder även skall kunna vidtas i utbildningsformen utbildning i svenska för invandrare, så att samma regler gäller för de tre utbildningsformerna i detta avseende. I enlighet med de principer som ligger till grund för utformningen av lagen föreskrivs att det är huvudmannen för utbildningen som beslutar i fråga om disciplinära åtgärder, i stället för styrelsen för utbildningen.

Disciplinära åtgärder behandlas i avsnitt 13.3.

3 §

Paragrafen är ny och motsvarar till viss del 6 kap. 5 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

I *första stycket* anges de omständigheter som kan ligga till grund för en tidsbegränsad avstängning. Begreppet avstängning motsvarar både begreppet avstängning och begreppet förvisning i förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Begreppet avstängning i lagen motsvaras även av begreppet skiljande från utbildning i förordningen, se 4 §. Det är emellertid i det lagrummet fråga om en icke tidsbegränsad avstängning.

En avstängning kan gälla hela eller delar av en studerandes utbildning. Detta innebär att den studerande kan stängas av från en kurs eller utbildningsform, men tillåtas gå kvar på en annan om omständigheterna är sådana att det inte anses nödvändigt att stänga av den studerande från en hel utbildning.

Avstängningen skall enligt paragrafen tidsbegränsas. Den maximala avstängningstiden är ett år. Det innebär att huvudmannen i varje enskilt fall får bedöma hur allvarliga de omständigheter är som kan ligga till grund för avstängning och bestämma avstängningstidens längd därefter.

Av *första punkten* följer att fusk vid t.ex. prov, provningar och valideringar är grund för avstängning.

En studerande kan stängas av enligt *andra punkten* om hon eller han stör eller hindrar verksamheten. Begreppet verksamhet har definierats i 1 kap. 3 §.

Av *tredje och fjärde punkterna* framgår att kränkande behandling av andra eller uppförande som på annat sätt kan antas inverka skadligt på andra utgör grund för avstängning. Med uttrycket av verksamheten berörda personer som används i punkterna avses, utöver personal inom kommunernas vuxenutbildning, t.ex. personal på en arbetsplats där den studerande genomgår arbetsplatsförlagd utbildning.

I *andra stycket* anges att om en studerande står under åtal för en gärning, får den studerande stängas av på grund av den endast om den studerande har erkänt denna eller om en domstol har funnit utrett att den studerande har begått gärningen. Ansvaret

för att utreda de närmare omständigheterna vilar i detta fall inte på huvudmannen, utan på t.ex. polis och åklagare. Det är tillräckligt att en domstolsinstans, exempelvis en tingsrätt, har funnit att den studerande har begått den aktuella gärningen. Domstolens dom behöver inte ha vunnit laga kraft.

Som ovan nämnts skall en avstängning enligt paragrafen vara tidsbegränsad. Den studerande är under avstängningen fortfarande att anse som studerande vid utbildningsenheten. Av *tredje stycket* följer att den studerande efter det att avstängningen har upphört skall beredas fortsatt utbildning, om inte särskilda skäl talar emot det. Den studerande skall således inte på nytt behöva ansöka om att delta i utbildningen. Särskilda skäl att inte bereda utbildning efter avstängningens upphörande kan t.ex. vara att den studerande under avstängningen fortsatt att trakassera en annan studerande eller personal eller kan antas fortsätta med detta om hon eller han får fortsätta utbildningen.

Ett beslut i fråga om avstängning eller att åter få tillgång till utbildning efter en avstängning enligt paragrafen kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol enligt 9 kap. 3 § 2 och 3.

4 §

Paragrafen är ny och motsvarar delvis 6 kap. 4 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Paragrafen behandlar avstängning utan tidsbegränsning, vilket i förordningen benämns skiljande från utbildning.

Bestämmelsen är tillämplig i sådana fall då en studerande är så pass olämplig i förhållande till det valda yrkesområdet att det är uppenbart att den studerandes eget intresse av att utbilda sig till vad hon eller han vill inte kan sättas i första rummet. Exempel på sådana fall kan vara en pedofil som har valt en barnskötarinriktning på sin utbildning eller en person med allvarlig personlighetsstörning som går en vårdutbildning.

Den möjlighet som finns i 6 kap. 4 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning att skilja en deltagare från utbildning om deltagaren inte kan anpassa sig till de arbetsformer som utbildningen bygger på har utelämnats.

Enligt den huvudprincip som uttrycks i 1 kap. 6 § skall ju utgångspunkten för verksamheten vara den enskildes behov och förutsättningar. Den aktuella avskiljandemöjligheten kan dessutom anses motsvara möjligheten att enligt 3 § första stycket 2 avstänga en studerande som stör eller hindrar verksamheten.

Ett beslut i fråga om avstängning enligt paragrafen kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol enligt 9 kap. 3 § 2.

5 §

Paragrafen är ny och motsvarar delvis 6 kap. 7 § andra stycket förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

6 §

Paragrafen är ny. Möjligheten för rektorn att – med hänsyn till risken för andra människors säkerhet – stänga av en studerande med omedelbar verkan i avvaktan på att huvudmannen hinner besluta i fråga om disciplinär åtgärd motsvarar i huvudsak 6 kap. 6 § andra och tredje styckena förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Någon saklig ändring är inte avsedd.

En avstängning med stöd av paragrafen är inte en egen disciplinär åtgärd utan en säkerhetsåtgärd som kan vidtas under den tid, dock maximalt två veckor, som det kan ta för huvudmannen att utreda och fatta beslut i disciplinärendet. Om rektorn har fattat beslut om att med omedelbar verkan stänga av en studerande, måste därför huvudmannen alltid ta ställning i ärendet även om rektorn, efter viss tid, häver beslutet.

7 §

Paragrafen är ny och motsvarar i sak 6 kap. 7 § första stycket förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning.

8 §

I paragrafen, som delvis motsvarar 15 kap. 14 § i 1985 års skollag, anges att regeringen eller den myndighet som regeringen

bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om disciplinära åtgärder.

Talerätt

9 §

Paragrafen är ny. Bestämmelsen i *första stycket* innebär att en underårig sökande eller studerande har rätt att själv föra sin talan.

Enligt förvaltningsprocessuella regler företräder vårdnadshavaren sitt barn som ställföreträdare med stöd av föräldrabalkens bestämmelser. Detta gäller enligt huvudregeln så länge barnet är omyndigt, dvs. till dess barnet fyller 18 år. Förevarande bestämmelse innebär att den som är under 18 år, men som har fyllt 15 år, har en självständig rätt att överklaga domar och beslut enligt denna lag. Såväl vårdnadshavaren som den underåriga kommer i allmänhet att ha ställning som part och har en egen rätt att överklaga ett beslut, även om de skulle ha motstridiga uppfattningar.

Av *andra stycket* följer att en underårig även kan ansöka om att t.ex. delta i utbildning utan vårdnadshavarens underskrift.

Bestämmelserna blir troligen aktuella främst när ungdomar som kommer till Sverige hellre vill delta i utbildning i svenska för invandrare än gå i gymnasieskolan. De skall då ha möjlighet att själva ansöka om att delta i utbildningen och t.ex. överklaga ett beslut i fråga om mottagande till utbildningen. Jfr kommentaren till 7 kap. 11 §.

Övriga bemyndiganden

10 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 15 kap. 1 § i 1985 års skollag. Föreskriften i den lagen att med enskilda avses även omyndiga elever och sammanslutningar av sådana har dock utelämnats eftersom den måste anses obehövlig.

11 §

Paragrafen motsvarar i sak 15 kap. 2 § första och tredje styckena i 1985 års skollag.

12 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 15 kap. 3 § i 1985 års skollag. Ett mera långtgående samarbete mellan olika former av utbildning, t.ex. skola, vuxenutbildning och högskola, innebär att olika regelsystem måste anpassas till varandra och förutsätter därför särskilda föreskrifter. Undantag från denna lags bestämmelser kan i vissa fall behövas. Paragrafen ger utrymme för detta.

13 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak 15 kap. 4 § i 1985 års skollag.

14 §

Paragrafen motsvarar i sak 15 kap. 5 § i 1985 års skollag. Bemyndiganden av samma innebörd finns även i 11 kap. 10 och 19 §§ andra styckena, 12 kap. 6 § andra stycket samt 13 kap. 6 § 1 i 1985 års skollag.

15 §

Paragrafen motsvarar delvis 15 kap. 8 § i 1985 års skollag.

Nytt är att även utfärdande av intyg kan överlåtas till enskild. Se vidare kommentaren till punkt 10 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

16 §

Första stycket motsvarar i huvudsak 15 kap. 11 § första stycket i 1985 års skollag.

Andra stycket motsvarar 15 kap. 11 § tredje stycket i 1985 års skollag samt 2 § första stycket förordningen (1992:1083) om viss uppgiftsskyldighet för skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet m.m. Att Statens skolverks beslut i fråga om

vitesföreläggande får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol framgår av 9 kap. 1 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1.

I punkten anges att lagen träder i kraft den 1 juli 2007 och skall tillämpas från och med det datumet, om inget annat anges i övergångsbestämmelserna. De äldre bestämmelserna beträffande vuxenutbildningen i 1985 års skollag upphävs i lagen (2006:000) om införande av skollagen (2006:000).

2.

I punkten hänvisas till de bestämmelser om upphävande av 1985 års skollag och lagen om införande av 1985 års skollag som finns i 2 § lagen (2006:000) om införande av skollagen (2006:000).

3.

Av bestämmelsen framgår att den upphävda 1985 års skollag och andra aktuella författningar fortsätter att gälla i fråga om utbildning i kurser kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) och svenskundervisning för invandrare (sfi) som påbörjats före den 1 juli 2007. Äldre föreskrifter skall också fortsätta att gälla i fråga om påbyggnadsutbildningar som påbörjats före den 1 juli 2007. Ett exempel är förändringen av betygsskalorna i utbildning i svenska för invandrare samt på grundläggande nivå och påbyggnadsnivå i kommunal utbildning för vuxna. De nya betygsskalorna gäller inte för kurser i sfi och grundläggande vuxenutbildning samt för påbyggnadsutbildning som har påbörjats före den 1 juli 2007 men avslutas efter detta datum.

4.

För att möjliggöra nödvändig handläggning av de i bestämmelsen angivna frågorna i god tid före kursstart efter den 1 juli 2007 har i denna punkt införts bestämmelser som innebär att den nya

vuxenutbildningslagen i vissa fall skall tillämpas även före den 1 juli 2007.

5.

Landstings möjlighet att vara huvudman för komvux inskränktes från och med den 1 juli 1992 genom lagen (1991:1107) om ändring i skollagen (1985:1100) och lagen (1991:1111) om ändring i lagen (1991:1107) om ändring i skollagen (1985:1100). Genom punkt 20 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna fick dock landstinget, utan hinder av de nya bestämmelserna, fortsätta att bedriva utbildning som kunde hänföras till andra områden än naturbruk och omvårdnad under förutsättning att utbildningen stod öppen för alla sökande från hela landet och förblev det. Motsvarande bestämmelse har tagits in här. Landstinget skall naturligtvis tillämpa bestämmelserna i vuxenutbildningslagen på utbildningen.

6.

Enligt 5 kap. 31 § får ett bevis om gymnasieexamen inte utfärdas för den som redan har ett bevis om gymnasieexamen. Detsamma skall enligt förevarande bestämmelse gälla för den som redan har ett slutbetyg från gymnasieskolan eller gymnasial vuxenutbildning, vilket utfärdats enligt äldre bestämmelser i gymnasieförordningen (1992:394) eller förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning. Detsamma skall också gälla för den som har ett avgångsbetyg från en fullständig tre- eller fyraårig gymnasial utbildning enligt ännu äldre bestämmelser.

Vad avser slutbetyg enligt de bestämmelser som gäller till utgången av juni 2007 så kan sådana komma att utfärdas även efter den 1 juli 2007.

7.

I punkten anges vad som vid utgången av juni 2007 skall gälla för pågående ärenden om tillsyn. De bestämmelser i

vuxenutbildningslagen som skall tillämpas är de som finns i 8 kap.

8. och 9.

Av bestämmelserna framgår vad som efter utgången av juni 2007 skall gälla för överklaganden.

10.

I punkten regleras vad som händer med regeringens beslut om medgivande enligt 15 kap. 8 § i 1985 års skollag vid övergången till vuxenutbildningslagen. Om ett sådant medgivande fortfarande gäller när vuxenutbildningslagen träder i kraft skall det anses som ett tidsbegränsat medgivande som har beslutats med stöd av den nya vuxenutbildningslagen i fråga om sådan utbildning som regleras i denna. Övergångsbestämmelsen innebär inte att den som tidigare har fått ett medgivande kan utfärda intyg. Föreskriften i vuxenutbildningslagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge enskilda att utfärda intyg saknar ju motsvarighet i 1985 års skollag.

17.2 Övriga förslag till lagändringar

Vad gäller förslaget till lag om ändring i skollagen (1985:1100) så finns i den nya paragrafen 13 kap. 4 a § samma definition av begreppet undervisning som i 1 kap. 3 § i förslaget till vuxenutbildningslag. Vidare finns en övergångsbestämmelse avseende ändringen i 13 kap. 6 §. Åldersgränsen för deltagande i sfi skall enligt huvudregeln vara 18 år i stället för 16 år. Punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ger dem som har påbörjat utbildning i sfi före ikraftträdandet av ändringen, men som den 1 juli 2006 är under 18 år, möjlighet att fortsätta i sfi. I övrigt hänvisas till författningskommentarerna till 7 kap. 3, 6–8, 10 och 11 §§ i förslaget till vuxenutbildningslag.

I ett utkast till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag m.m., som har skickats ut på remiss den 20 juni 2005 (dnr U2005/5584/S), föreslås en lag om införande av den nya skollagen. Av 3 § i denna lag framgår att 1985 års skollag och till 1985 års skollag hörande införandelag skall fortsätta att tillämpas på kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) och svenskundervisning för invandrare (sfi). Om riksdagen beslutar i enlighet med förslaget i utkastet måste lagen om införande av den nya skollagen ändras.

Vad avser förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor så har hänvisningen i 2 § i den lagen till 1985 års skollag ersatts av, förutom en hänvisning till den nya skollagen, en hänvisning till vuxenutbildningslagen. Någon saklig ändring är dock inte avsedd.

Departementsserien 2005

Kronologisk förteckning

1. Finansiella konglomerat. Fi.
2. Kungörande i PoIT. Redovisning av uppdrag om elektroniskt kungörande. Ju.
3. Svensk rätt i integrationspolitisk belysning. Ju.
4. Avräkning av utländsk skatt. Fi.
5. Angrepp mot informationssystem. Ju.
6. Brott och brottsutredning i IT-miljö. Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet med tilläggsprotokoll. Ju.
7. Iakttagelser om landsting. Fi.
8. Inriktning på filmpolitiken från 2006. U.
9. En moderniserad rättsprövning, m.m. Ju.
10. Arbetstagarinflytande i europakooperativ. N.
11. Den europeiska exekutionstiteln för obestridda fordon. Ju.
12. Makten och mångfalden. Eliter och etnicitet i Sverige. Ju.
13. Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler. Ju.
14. Olovlig befattning med narkotikaprekursorer. EU:s rambeslut om olaglig narkotikahandel. Ju.
15. Förstärkning och förenkling – ändringar i anställningsskyddslagen och föräldraledighetslagen. N.
16. Att fånga kunskandet om lärande och undervisning. Om villkoren för skolledare och lärare att ta del av systematiskt framtagen kunskap om utbildningsverksamhet. U.
17. Internationell insolvens. Ju.
18. Säkerhet i vägtunnlar. N.
19. De projektbaserade mekanismerna enligt Kyotoprotokollet och länkdirektivet. M.
20. Svenskt värdskap för ESS. U.
21. Tvångsmedel för att förebygga eller förhindra allvarlig brottslighet. Ju.
22. Småskalig livsmedelsförädling. Jo.
23. Ett förnyat strandskydd. M.
24. Tidsbegränsat uppehållstillstånd för offer för människohandel m.fl. UD.
25. Förhandsavgörande från EG-domstolen. Ju.
26. Utökad informationsutbyte mellan arbetslöshetskassorna och inom Arbetsmarknadsverkets verksamhet. N.
27. Arbetsgivares informationskyldighet – ändringar i anställningsskyddslagen. N.
28. Skattefusk, effektivitet och rättvisa – utökad skattekontroll i vissa branscher och diskussioner rörande schabloniserade inslag i beskattningen. Fi.
29. Förslag om ett utvecklat elcertifikatsystem. M.
30. En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet. Fö.
31. Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, djurhälsa, foder, djurskydd och växtskydd m.m. + Bilagor. Jo.
32. Minknäringen i Sverige. Jo.
33. Vuxenutbildningslag. Förslag utarbetat inom Utbildnings- och kulturdepartementet. U.

Departementsserien 2005

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Kungörande i PoIT. Redovisning av uppdrag om elektroniskt kungörande. [2]
Svensk rätt i integrationspolitisk belysning. [3]
Angrepp mot informationssystem. [5]
Brott och brottsutredning i IT-miljö.
Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet med tilläggsprotokoll. [6]
En moderniserad rättsprövning, m.m. [9]
Den europeiska exekutionstiteln för obestridda fordringar. [11]
Makten och mångfalden. Eliter och etnicitet i Sverige. [12]
Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler. [13]
Olovlig befattning med narkotikaprekursorer. EU:s rambeslut om olaglig narkotikahandel. [14]
Internationell insolvens. [17]
Tvångsmedel för att förebygga eller förhindra allvarlig brottslighet. [21]
Förhandsavgörande från EG-domstolen. [25]

Utrikesdepartementet

Tidsbegränsat uppehållstillstånd för offer för människohandel m.fl. [24]

Försvarsdepartementet

En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet. [30]

Finansdepartementet

Finansiella konglomerat. [1]
Avräkning av utländsk skatt. [4]
Iakttagelser om landsting. [7]
Skattefusk, effektivitet och rättvisa
– utökad skattekontroll i vissa branscher och diskussioner rörande schabloniserade inslag i beskattningen. [28]

Utbildnings- och kulturdepartementet

Inriktning på filmpolitiken från 2006. [8]
Att fånga kunskandet om lärande och undervisning. Om villkoren för skollära och lärare att ta del av systematiskt framtagen kunskap om utbildningsverksamhet. [16]
Svenskt värdskap för ESS. [20]
Vuxenutbildningslag.
Förslag utarbetat inom Utbildnings- och kulturdepartementet. [33]

Jordbruksdepartementet

Småskalig livsmedelsförädling. [22]
Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, djurhälsa, foder, djurskydd och växtskydd m.m. + Bilagor [31]
Minknäringen i Sverige. [32]

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

De projektbaserade mekanismerna enligt Kyotoprotokollet och länkdirektivet. [19]
Ett förnyat strandskydd. [23]
Förslag om ett utvecklat elcertifikatsystem. [29]

Näringsdepartementet

Arbetsagarinflytande i europakooperativ. [10]
Förstärkning och förenkling – ändringar i anställningsskyddslagen och föräldraledighetslagen. [15]
Säkerhet i vägtunnlar. [18]
Utökad informationsutbyte mellan arbetslöshetskassorna och inom Arbetsmarknadsverkets verksamhet. [26]
Arbetsgivares informationsskyldighet – ändringar i anställningsskyddslagen. [27]